

גליון עז
אדר א' - אדר ב'
שנת ה'תשפ"ד

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו

קדושת ציון

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

תְּשׁוּדֵי מִרְאֵשׁ אֲמֵנָה
מִרְאֵשׁ שְׁנֵי וְחֶלְמוֹן
שִׁיר
גַּעְגּוּעִים

27

הַהַר

הַטּוֹב

הַזֶּה

וְהֵלְבֵנוֹן

17
בית א-להים
ושער השמים...
והנה חלום

יש ה' בקרבנו!

18

הלימוד מפורים
- וגם חרכונה
זכור לטוב

16
נסי מדבר
לעומת עבודת
ארץ ישראל

טובה הארץ

מאד מאד!

ומה עם

13
הרי האלפים היפים?

30
סקירת
הילולת
'אם הבנים
שמחה'

הגה"ה רבי משה שוויצער שליט"א

הקמת כוללים יעודיים
כהצעה מעשית לקידום שלטון התורה

הרה"ג רבי משה אליהו בוסו שליט"א

סכו הכבא סאלי זי"ע ויחסו
לספר 'ויואל משה' להלכה ולמעשה

הגה"ה רבי יוסף צבי ברייער שליט"א

גדולי ישראל כהתנחלויות,
על המודים ומוציאי הדיבה נגד האגודה, ועוד

גליון 76 אדר א' - אדר ב' תשפ"ד

תמונת השעה: הר החרמון המושלג כפי שנראה מפסגת הר בנטל. בצד שמאל: מטבע מתקופת מרד בר כוכבא, עם ארון וכתובים במקדש, קרית: תמו הירדני, GFDL. בצד שמאל למטה: האלפים הברנזיים שבאלפים המרכזיים, שווייץ.

מו"ל: עמותת 'קדושת ציון'

יו"ר ועורך ראשי: הרב יהודה אפשטיין

עורך תוכן ועורך אחראי: הרב יואל ברמן

עריכה לשונית: הרב יהודה אפשטיין

עורך משנה: הרב פסח הלפרין

ציילומים: ויקיפדיה, ארכיון האגודה, ר' יהושע ויסמן.

עיצוב ועימוד:

קליין zk7305@gmail.com

ועדת ביקורת

דוא"ל ph@kedushastzion.org

מחלקת הפצה

דוא"ל hafatza@kedushastzion.org

להרשמה לקבלת הגליונות בדוא"ל,

ולשאלות בכל ענין:

office@kedushastzion.org

☎ 079-6073701 שלוחה 9

☎ 077-3181693

מודפס באלפי עותקים, ומופץ בריכוזים

החרדיים ברחבי ארץ ישראל ובחו"ל

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות.

לע"נ

שמואל שמשון בן ישראל

לאה מרים בת ישראל

דב בער בן משה

יהודית חביבה בת ר' שלום יוסף

משפחת רבין

הערת המערכת: גליון זה משמש במה

לנושאים שונים הנוגעים לדרישת ציון.

המאמרים והכתבות נמצאו ראויים להופיע

בבמה זו, אבל תוכן הדברים הם על אחריות

הכותבים בלבד. הארות והערות תתקבלנה

בשמחה ובברכה, לדון כדרכה של תורה, ובפרט

כדרכם של תלמידי חכמים שבארץ ישראל,

הנוחים זה לזה בהלכה. והאמת והשלום אהבו.

דוא"ל לענייני הגליון ולתגובות:

DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

אגודת קדושת ציון

פועלת להעמיק את תודעת

המרכזיות של ארץ ישראל

ביהדות, כמקום שנתנהל בו

כאומה שלמה הפועלת על

פי תורת ה'.

חלק א' - מאמרים:

3 דעת תורה

מסודר לפי ימי השנה

י"ח אדר - מרן הגאון הצדיק **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצוק"ל

י"ט אדר ב - מרן הגאון **רבי יוסף חיים זוננפלד** זצוק"ל

כ"א אדר - מרן הגאון **רבי יצחק אלחנן ספקטור** זצוק"ל

6 דבר העורך

הבהרת דברים על 'דַּבַּת נְבִים מְגוֹר מְסִיב', כולל התיחסות

להוצאת דיבה בקווים מסוימים, כאשר ידוע שהאגודה אינה

מתעסקת כלל בנושא עליה להר הבית ובדברים המסורים

לגדולי ישראל בלבד

7 תשובה בענין החזרת שטחי ארץ ישראל ועוד

הגאון רבי אליהו שלזינגר שליט"א - רב שכונת גילה

11 מעילו של החפץ חיים

הרב יהודה אפשטיין - יו"ר האגודה

13 טוב ויפה ומה שביניהם

מחבר ספר 'מצוות חיבת הארץ'

16 כי לא בחרבם ירשו ארץ

הרב בצלאל גז

17 הזיה על בין הבדים

הרב משה מלוביצקי

18 וגם את הצרעה ישלח... וגם הרבונה זכור לטוב

הרב חיים מאיר אינהורן

20 בית המדרש

קוראים כותבים ותגובות המערכת

מצאתי את האמת!

20 תורה

יסודות איתנים

השתדלות

21 חטא - הסיבה הטבעית לעונש

לא לפרנס את אויבינו!

עונש קיצוץ למחבלים!

22 סאטמר - זה אנחנו?

23 בלי כל זיקה לצינות

סְבִיבֵנִי כְּלָבִים

24 ערכים חשובים

לעשות מן הגלות רצון ה'?

שאלות על גליון מלחמה (74)

25 למען ציון באמת

26 הערות למאמר על עזה

לְבַלְתִּי יִדַּח מִמֶּנִּי נֶדֶךְ

חלק ב' - המגזין:

27 כבוד הלבנון אליך יבוא, שיר

הרב חיים מאיר אינהורן

28 רשמים משבת חברון - פרשת ויחי

עם החידוש 'אחוזת' קבר שהשמיענו הרב מאיר גולדמינץ

30 היולת בעל 'אם הבנים שמחה' תשפ"ד

סקירת האירוע

31 תוכן הענינים של הספה"ק אם הבנים שמחה

מחולק ללימוד חודשי

קו קדושת ציון

הקלטות מאירועי האגודה, שיעורים

ועוד בקו האגודה 079-607-3701

לתרומה / למני גליונות להפצה

לתרומה / למני: נדרים פלוס: אגודת קדושת ציון | לתרומה בלבד: בנק מזרחי (20) סניף 459 מס' חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

דברי חיזוק להולכים בדרכי 'קדושת ציון', מתוך ההקדמה לקונטרס שנכתב על-ידי אחד מתלמידי החכמים הישישים, יזכה ה' להוציא לאור עולם בקרוב:

...והשאלה היא, מה צריכה להיות השאיפה של יהודי ירא שמים, והשתדלותו ככל יכולתו - האם להביא את כל תושבי הארץ הקדושה להתנהלות קפדנית בהליכה בדרכיה של התורה הקדושה באמונה הצרופה, הן מבחינת הפרט שבביתו ובמשפחתו של כל אחד ואחד, מאזרחי מדינת ישראל, הכל יתנהל בו בקבלת עול מלכות שמים, וביראת השם על פי הוראות תורתנו הקדושה.

ובעיקר מבחינת הכלל, שכל המערכות שהמדינה תלויה בהם, יתנהלו הכל על פי ארבעת חלקי השולחן ערוך היהודי, הן על פני הארץ, שלא רק בתוככי משרדי המדינה ומפעליה של בטחון ורפואה והשאר, מתבצעת שם כל תנועה ותנועה במדויק על פי גדר התורה והלכותיה, אלא שגם בחוצות קריה, ואף במשעולי הכרמים, היא מופגן על כל צעד ושעל, שכאן מושלת שלטון התורה, והן על פני רקיע השמים, יעשו כלי הטיסה כל זיז של תנועה, הכל צמוד להוראת התורה.

ובתקווה נחרצת, שמתוך כך שכל תושבי ארץ הקודש, יהיו כולם חרדים לבד ה', כך שכל יחיד ויחיד שבביתם ובמשפחתם, חי ונושם יראת ה' צרופה בכל תהלוכות חייו, וגם בכל מערכות הכלל, שקיומה של המדינה תלויה בהם, תהא כל אורת חללם, מלאה יראת ה' פשוטה, ומתנהל בהם הכל על פי הכוונת התורה הקדושה, בכך נזכה להחיש את פעמי הגאולה השלמה בביאת משיח צדקנו, השתא בעגלא ובזמן קרוב.

או שהשאיפה של כל החרד לדבר ה', וכן גם השתדלותו, צריכה להיות, שכאן במדינת ישראל [חלילה] יתרבו מעשי התועבות וחילולי השבת, ולהגביר בתוכה כל מעשה פשע ורשע יותר ויותר, ודווקא בכך נחיש את הגאולה השלמה, וגם אדרבה - אם במדינת ישראל יתנהל הכל על פי ממשלת התורה, אין לך כפירה בביאת המשיח יותר מזו, ואין לך הרחקת הגאולה, יותר מהשלטת ממשלת התורה במדינת ישראל [חס ושלום חס ושלום].

זהו הדבר היחיד שעומד כיום על הפרק, ועל זה הרי היא כל ההתמודדות שבין ההתאגדות של 'קדושת ציון' לבין מתנגדיה... השאיפה של 'קדושת ציון' היא להגביר את הקדושה בציון כליל לגמרי ולחלוטין, בכל תושביה ובכל מפעלותיה, ואילו השאיפה של מתנגדיה היא להחיש את פעמי המשיח על-ידי הגברת תועבותיה וכפירותיה של מדינת ישראל, ולהרחיקה יותר ויותר משלטון התורה, כך שיהא בהיר על טהרת צוהר השמש, שהתנהלות מדינת ישראל על פי התורה, היא הכפירה הכי נחרצת בביאת משיח צדקנו.

אשר על כן יש ואומרים... לתת סיוע התחזקות, למבקשים את דרכי 'קדושת ציון', להגביר יותר ויותר בתושבי הארץ את ההליכה בדרכי התורה, ולהרבות יראת ה' בארץ, עדי יְקַבְּלֵי קְצוֹתֶיהָ...

דעת תורה

עורך המדור - הרב דוד מלינובסקי

במדור זה נביא בעזר ה' עניני דרישת ציון והמסתעף מדברי גדולי ישראל, שיום פטירתם חל בחודשי הגליון. הקוראים החשובים מוזמנים לשלוח חומרים מתאימים (נא להקפיד לציין מקור) לעורך מדור זה בדוא"ל MD@KEDUSHASTZION.ORG.

צ"ל את אחד מתלמידיו שהיה ממיסדי ישיבה עם תורה ומוסר בארץ ישראל" (מכתב לג).

חיזוק האמונה מכח חידוש הישוב היהודי בארץ הקודש

הגרי" לוינשטיין צוק"ל ראה במאורעות הקורים בארץ ישראל ובנסים הגדולים שמלווים את התישבותנו בארץ כמקור גדול לחיזוק באמונה. במקומות רבים הוא מדבר על כך, ונביא חלק מדבריו: "הנה למשל דוגמא לחיזוק האמונה, שהנה הקב"ה הבטיחנו שארץ ישראל נחלה לישראל, וכתב הרמב"ן (ויקרא כו טז) שהגויים אף בעת הגלות לא יתישבו בה, כי נחלתנו היא, ורק לנו עומדת לירושה, וזאת רואים אנו בעינינו, שלמרות אורך הגלות עמדה ארץ ישראל כביכול והמתינה לנו עד שזכינו אליה במקצת" (אוי"ח"ג עמ' רצב).

"ואף עתה רק אנו שולטים בארץ ישראל, וכל הדורות באו אומות העולם ולא הצליחו להתישב בה, ורק כלל ישראל נוחלים אותה, וכל זה מפני ההבטחה שהבטיח השי"ת לישראל" (ח"ז עמ' קי).

על התפתחות הישוב

על התפתחות הלא טבעית של הישוב בארץ הוא כותב: "וכאשר אני רואה כי ארצנו הקדושה מתרבה ומתרחב בכל יום ויום בבנינים חדשים אשר למעלה מכפי השערותנו, כמעט מי שאין רואה זה לא יאמין זה, ואני אומר על זה: 'בונה ירושלים ד' נדחי ישראל יכנס', וזו שמחה גדולה לנו כי בטח ירחם ד' ית' עלינו בקרוב ונזכה כולנו לראות ישועות ד' במהרה" (מכתב רב).

"בידי רק להודיע לכם כי כל ארצנו בונה ה', ובין יום ולילה נולד בנינים חדשים ב"ה ממש, מכפרים נולד עיירות גדולות, בונה ירושלים ד' נדחי ישראל יכנס" (מכתב שא).

"והנה כאשר נתבונן, נראה בעליל שימים אלו הם ימות המשיח... והנה עתה ארץ ישראל נבנית בצורה שלא נבנית מעולם, ויתכן שנבנית למען מטרה זו שתבוא הגאולה בהיות ארץ ישראל מיושבת. זכורני בעת הצהרת בלפור שהחפץ חיים ז"ל אמר שזו התעוררות לגאולה, אך מאוד צריך לדאוג מי יחטוף את הארץ, שלא יעשו הם לבעלים עליה, עאכ"ו עתה שרואים אנו בנין ארץ ישראל, ודאי שזו הכנה לגאולה, ולכן מחובתנו להתחזק באמונה ויראה להקדים פני משיח מלכנו (אוי"ח"ג עמ' רעט).

והמתבונן עתה יראה, שהארץ נבנית משעה שהגיעה ליד עם ישראל, מה שלא היתה משך כל הזמן, על כרחך שכיון שהגיעה לידנו, יש בזה כבר סימנים לגאולה (ח"ז עמ' צה).

ובמקום אחר הוא אף כותב, שכל זה הוא חלק מתהליך הגאולה המתגלה קמעא קמעא: "על דבר ההתעוררות הגדולה אשר היה במדינתכם וביותר ביישבתכם ע"ד הניסים הגלויים אשר הראה לנו [במלחמת ששת הימים שבחודש שקדם לו]. כי כמדומני כי אין לכם לשער, כפי אשר מוסרים לנו מקום הניסים אשר היה נגלה ונראה לעיני כל, אף להפוקרים ח"ו כולם צועקים ניסים ניסים, אך כנראה כי כל זה הוא עוד מהלשון שבליקוט על ישעיה לה - 'יששום מדבר וציה' - מה הקב"ה עושה, נגלה עליהם 'קמעא' 'קמעא'. יתן ד' שנהיה אנחנו וכל בית ישראל מהזוכים 'הָמָּה יְאֻכְבֹּד ה' (מכתב תלו) [וראה עוד בקטע הבא].

מאן עביד ניסי - קודשא בריך הוא

בימים אלו בהם אנו נמצאים, ראוי להביא את מה שהדגיש הגרי" לוינשטיין צוק"ל פעמים רבות, שכל הנסים שהיו במלחמות ובהתפתחות הישוב בארץ הקודש, הם מהשגחת ה' יתברך, מכח התעוררותו לגאול את עם ישראל, ולא מכח בני אדם, וכמובן חס ושלום לא מכוחות טומאה וכדומה, ומכח זה אנו יכולים להיות בטוחים גם על העתיד, שלא יעזבו

מין הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין צוק"ל י"ח אדר תשל"ד

ב"ח אדר תשל"ד נפטר מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין צוק"ל. המשגיח צוק"ל נודע בעבודת האמונה שלו. מכח אמונתו הגדולה הוא היה משוכנע בהצלחה של ההתישבות בארץ, כפי שכתב במכתב מתקופת היותו בשנחאי (אור יחזקאל מכתבים מכתב לד): "ישנם קטני אמונה, אשר אינם מאמינים ביכולת יציאה מכאן לארץ ישראל בנקל, וחושבים שלמקומות אחרים יעלה הדבר יותר בנקל, ולפיכך מבקשים להם מקומות אחרים".

מדבריו של הגרי" לוינשטיין צוק"ל אפשר להביא רבות, על חיבתו הגדולה לארץ ישראל, על מעלותיה של ארץ ישראל והשגחת ה' המיוחדת בה, על החובה לעלות לארץ ישראל בתקופתנו, כיצד התיחס בחומרה לאלו הרוצים להשאיר בחוץ לארץ, ועל צורת הסתכלותו על הנסים במלחמות וביחס להתפתחות הישוב בזמננו. לא נוכל להביא את כל דבריו במסגרת המדור, ולשם כך נצרכת סדרת כתבות, לכן נביא כאן רק מעט מזעיר מדבריו.

חשיבותה של ארץ ישראל

על חשיבותה של ארץ ישראל כותב המשגיח: "זאת באמת צריך להיות תשוקת וחפץ כל מי שיש לו חלק ונחלה בתורת משה וישראל, כי הארץ הקדושה היא נקודת לבנו באמת, כי אין לחלק הארץ מהתורה, כי הם כלולים יחד בברכת המזון, נודה לך ד' וכו' על ארץ חמדה וכו' ועל יציאת מצרים וכו' ועל ברית הבשר, ועל התורה, וכו'.

ואין לנו תורה באמת רק תורת הארץ, כי מציון תצא תורה, והשגת הארץ היא באמת קודם התורה, כי היא נחלת אבות, והתורה היא תורה צוה לנו משה מורשה וכו', ומה לנו לדבר עוד בשבחה כי היא מכפרת עוון, כל ההולך ד' אמות בארץ ישראל נמחלו לו עונותיו. כמדומני כי ידידי יודע מה, כמה הייתי מחבב הדיבור על דבר ארצנו הקדושה, כמה ענינים דברתי מאמונה הנובעת מקדושת הארץ, כמה תועלת היתה לי ב"ה מענינים האלו" (מכתב ט).

"בידי לכתוב לו כי רואה אני את ההשגחה הנוראה ע"ד אלו אשר באו לפה, כי כולם שבעי רצון והשיגו כלם לפי רצונם בכל ענינם. הנה בשבועות אלו בא בברית ארוסין מ"ר ידידנו ... נ"י, אני רואה בעינינו אשר השיג, השגחה נוראה לפי הכרתי כוחותיו ומצבו בכל אשר עמו... וכן כולם כמו כן" (מכתב פח).

ההתקשרות לארץ ישראל

על חובת ההתקשרות לארץ הקודש הוא כותב: "אין לבעלי העבירה התחברות וקשר עם ארץ ישראל, וכפי שחובתנו להתחבר עם הקדוש ברוך הוא - כן מצווים להתקשר עם ארץ ישראל, ובשעה שאינו מתחבר ומתקשר עם ארץ ישראל, סופו שהארץ תקיאתו" (אוי"ח"ז עמ' פג). "וטוב לאדם שיהיה תמיד רצונו ותאותו ע"ד ארצנו הקדושה" (מכתב נט; וע"ע מכתב רכד).

"מי יוכל לשער גודל הזכות להיות מנוחלי ישיבה בתורה ומוסר בארצנו הקדושה והחביבה בעיני ה' יתברך, ומה מאד היה מיקר הסבא מקעלעם

אותנו הקב"ה, והתהליך רק ילך וימשיך. כך, לאחר מלחמת ששת הימים, הדגיש המשגיח כי **"האל"ף בעת כזו הוא להכיר שזה מעשה ה', לא מקרה"** (קובץ ענינים אייר-סיון עמ' ז).

בחנוכה תש"ח [לאחר הכרזת האו"ם בט"ז כסלו תש"ח] כתב: "מה מאד נגלה הוא לראות כי הנהגת ה' עם עם ישראל לא על פי דרך הטבע, רק הכל למעלה מהטבע... מי הוא אשר היה בידו לאמר כי יתכן להשיג בעת כזו הסכמה מכל מלכות העולם - מלכות ישראל (מכתב מב.) כי התעוררות אשר היה [הסכמת האו"ם] לא כאשר חשבו השוטים הע"ה [העמי הארצות] - כי היה הסיבה מצד אהבת האומות, ומצד המפלגה הציונית, רק התעוררות העליונה" (מכתב מג).

לאחר מלחמת השחרור כתב: "מפני דוחק העת קצרתי בכתיבתי מלהודיע לידידי את אשר על לבי, את אשר שמעתי בבואי לפה מהחסדים הגדולים אשר עשה השי"ת עם עמו ועם ארצנו הקדושה, כי לא היה שום מקום בטבע שיהיה נשאר המקום בידינו רחמ"ל, רק רחמי שמים נתן לנו שארית ופליטה, **וזה נותן לנו תקוה ובטחון על העתיד**" (מכתב נה).

התחזקות בעבודת ה' על ידי התבוננות בתהליך שמוליך אותנו הקדוש ברוך הוא

ההתבוננות בניסים המלווים אותנו, ובתהליך שמוביל הקב"ה, מביאה לידי חיזוק בעבודת ה', ואילו אלו המנסים להשכיח את הדברים האלו, אינם אלא מפריעים לעבודת ה', וכפי שדבר הגר"ל לוינשטיין זצוק"ל רבות, וכך היו דבריו לאחר מלחמת ששת הימים: "השי"ת עשה עמנו נפלאות עד שאין הפה יכול לדבר, ואין לשער מה שנעשה עמנו, עם הכלל ועם היחידים. הרוצה להתחזק שהשי"ת מכירו ויודעו בפרטות ומשגיח עליו ביחידות, יכול להראות לעצמו ניסי ה' ונפלאותיו עם יחידים מהלוחמים. נפלאות נעשו להצלת יחיד... אין לך עצה אלא "ויתבוננו חסדי ה'", **להתבונן במאורעות, להשיבם אל לבך ולהפכם להכרה יציבה נטועה בעמקי הלב, שחרית וערבית צריך לקבוע להתבונן בכך, ואל תתמה שהרי אפילו יציאת מצרים וצטיונו להזכיר שחרית וערבית כדי לנטעו בקרבנו. כל שכן מאורע חדש שעבר עלינו, וכך אפשר לזכות להכרה אמיתית, וכבר ראינו אצל רחב מה גדול ערך הכרה אמיתית"** (עמ' לו - לח).

לפני חג שבועות תשכ"ז, אמר: "אשר ראו עינינו לאחרונה יכול לשמש הקדמה חזקה לקבלת התורה, בחוש ראינו שחר ועונש, ראינו בחוש נסים גלויים, קרבת ה' אלינו... ראינו בחוש שהשי"ת שומר ישראל, כפי שמספרים אנשי המלחמה" (קובץ ענינים אייר-סיון תשכ"ז עמ' כו).

ובאלול שלאחר מכן אמר: "חושבני, וברור אצלי הדבר, שחובת ההכנה באלול של השנה הזאת מוכרחת להיות במדרגה לגמרי אחרת מאשר בשנים אחרות. כולם מדברים על כך כי רואים במוחש כי המצב לגמרי אחר. כולם אומרים כי אלה הם ימות המשיח. בלי ספק רואים את כל אשר התרחש לעינינו" (קובץ ענינים אלול-תשרי עמ' ג - ד).

כאמור, דברים אלו הם מעט מזעיר מדבריו, ובכל הנושאים שהבאנו כאן ובנושאים נוספים בעניני ארץ הקודש, האריך רבנו עוד רבות בשיחותיו ובמכתביו. ואולי עוד חזון למועד.

מִן הַגְּאוֹן רַבִּי

יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל

י"ט אדר ב תרצ"ב

בי"ט אדר ב תרצ"ב נפטר מִן הַגְּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זֹנְנֶפֶלְד זְצוּק"ל. גַּם הוּא בִּיטָא פְּעַמִּים רַבּוֹת אֶת דַּעְתּוֹ עַל חֲשִׁיבוֹתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַל מַעֲלוֹתֶיהָ, עַל מִשְׁמַעוֹת הַתְּקוּפָה שֶׁלָּנוּ, וְעַל הַחוּבָה שֶׁלָּנוּ לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לַפְּעוּל לְבַנְיָנָה וְלִהְתַּפְתְּחוּתָהּ, אֲךָ גַּם מִדְּבָרָיו נוֹכַל לְהַבִּיא בְּמַסְגֵּרַת זֶה רַק מַעַט מִזְעִיר מֵהַדְּבָרִים.

הַגְּרַי"ח זֹנְנֶפֶלְד זְצוּק"ל הָיָה יְדוּעַ כְּתַקְיָף וְקִנְיָא גְּדוּל בְּכָל עֵינֵי הַקְּדוּשָׁה, בְּבַחֲנֵינָת פִּנְחָס בֶּן אֱלֵעָזָר, וְדוּוֹקָא הַתְּקִיפּוֹת דְּקְדוּשָׁה שֶׁלּוֹ הִיא שֶׁהִבִּיאָה אוֹתוֹ לְתַמּוּךְ בְּכָל עוֹז בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲנֵינָת 'קְנֵאתִי לְצִיּוֹן קְנֵאָה גְּדוּלָּה' (זְכַרְיָה ח ב).

חובת העליה לארץ ישראל

וכך מסופר עליו (האיש על החומה ח"ב עמ' 148): פרופ' פטאי ביקר בארץ, ובהיותו בירושלים סר לבקר את מורנו, בשובו פרסם בשבועונו כתבה על בקורו אצל מורנו ועל הויכוח ביניהם:

"...אחרי מוסף סרתי לביתו של רבי חיים זוננפלד... רבי - פניתי אליו - אצלנו בהונגריה אומרים שכבוד הרב איבנו ומתנגדו של הישוב החדש בארץ ישראל. דברים אלו הוציאו את רבי חיים משלוותו, והוא הפסיק את דיבורי, ואמר לי בהתרגשות ניכרת: חס וחלילה, האם נעלמו ממני דברי הספרי "שקולה ישיבת ארץ ישראל נגד כל המצוות", או מה שאמרו חז"ל "חביבה עלי כת קטנה בארץ ישראל מסנהדרין שבחור"ל". **כמה וכמה פעמים ביקשתי וציויתי להגיד להיהודים החרדים שכל מי שסיפק בידו לעלות לארץ ישראל ואינו עולה עתיד ליתן את הדין... אני נלחם רק נגד הרוח האנטי-דתית של ההתישבות החדשה...**

- יש אומרים, העירותי כאילו כדי לקנטרו, ודוקא בשם הרב, שיהודי דתי אסור לעלות לארץ ישראל.

הזדקף רבי חיים וקולו נעשה יותר צלול ותקיף, והכריז: "חס וחלילה, דוקא היהודים הדתיים מחויבים לעלות ולבנות את הארץ על טהרת הקודש, כי הארץ מחכה להם שיגאלוה משוממותה". ועל האחרים, המשיך רבי חיים, כתוב "ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב" - מקודם תהיה הגאולה ואחר כך יחזרו החוטאים בתשובה, ואני מאמין שכל חלוץ המשתתף בבנין הארץ, תעמוד לו זכות ארץ ישראל שיחזור בתשובה, הלא גם אלה שעלו מבבל בימי עזרא ונחמיה לא היו צדיקים גמורים, כמסופר בספרי הקודש שחיללו את השבתות והמועדים, ובכל זאת נבנה בית המקדש על ידם וחזרו בתשובה...".

ועוד על חיוב היהודים לעלות לארץ (בח"ב עמ' 154): בשנת תרצ"א, שנה אחת לפני פטירתו של מורנו, ביקרה בירושלים משלחת נכבדים מקלויזנבורג, שבה השתתף מר לוי קוש ועוד ארבעה עשירים מנכבדי העיר. במשך שהותם בירושלים, היו נוהגים לסעוד את הסעודה השלישית על שולחנו של מורנו, ולקלוט בדחילו וברחימו כל רחש והגה שיצאו מפיו. כשבאו לקבל ברכת פרידה לפני שובם לארצם, שאלוהו חברי המשלחת מה עליהם למסור בשמו לקלויזנבורג הגדולה. קם מורנו מכסאו, וכדרכו בשעה של התרגשות, השעין כפות ידיו על שולחנו ואמר: "הגידו לכל היהודים בקלויזנבורג ובגלילותיה... כי עתה הוא הזמן לחסל את העסקים ולעלות לארץ ישראל, ואין לחכות יותר".

על הפעולות למען ישוב ארץ ישראל

בעתון האגודאי "דאס יודישע טאגבלאט" מובאת תמצית של שיחות אישיות של הסופר הורשאי מרדכי ארוכאי עם מורנו בעת ששמש כמזכירה של פועלי אגו"י בירושלים, והיה מבקר אצל מורנו לרגל עניני התנועה.

"רבי יוסף חיים זוננפלד ז"ל היה אוהד נלהב של ארגון פועלי אגודת ישראל, ולעתים קרובות היינו נוהגים לבקש את עצתו בשאלות שונות שעלו על הפרק, ובעיות לא חסרו אז בימים ההם, כי משבר רדף משבר ולא פעם באו מים עד נפש. בביקורנו אצלו היה תמיד נלהב לעודד אותנו במלים חמות ומרגיעות, כי אסור ליפול לתוך יאוש. ובהזדמנויות אלו היה חוזר ומתאר את עלייתו לארץ ישראל... באמצע השיחה הקולחת והשקטה מרצינים פניו הקדושות של הרב ולפתע הוא מזדקף מלוא קומתו ופונה אלי בדברים נמרצים: לכו והגידו לחבריכם כי שכרם הרבה מאד, עבודתם ועמלם למען הארץ הקדושה חשובה היא כמו המוסדות, כי הם מהווים אחד היסודות של היהדות החרדית בארץ ישראל. לנו והגידו לחברים שלכם בשמי, שאני מבקש מהם למען השם לא לעזוב את הארץ, ה' יעזור להם, העיקר לא להתיאש ולא לאבד את הביטחון בה"... כשאני ועוד שני בחורים מפואג"י עמדנו לנסוע לחו"ל לועידה של פואג"י בחו"ל, הלכנו לרבי יוסף חיים להפרד, שהינו אצלו זמן רב והוא דיבר בלהט ובהתלהבות על הצורך בישוב ארץ ישראל ע"י החרדים. כשדיבר דברים אלו הוא נתלהט כולו באש קודש ועיניו נצצו כזיקים עד שנפלה עלינו אימה וחרדה מדבריו החוצצים..." (שם ח"ב עמ' 120).

וכך הוא כותב במכתב נוסף לאלו שרצו להקים ישוב חדש בסביבת קבר שמואל הנביא: "עיני ראו ושמוחו קיבוץ חבורה של בני תורה ויראי השם אשר נועדו בכוונה טובה ורצויה לבנות חרבות ארץ ישראל וליסד מושבות ליהודים כשרים בסביבת עיה"ק על טהרת הקדש אשר יתנהגו עפ"י דרכי התורה והמצוה ויקיימו מצוות התלויות בארץ... ואשרי המסייע למצוה

כפולה זו ישוב ובנין ארץ ישראל והחזקת התורה וקיום מצוותיה אשר בזכותם נזכה לגאולה אמיתית וקרובה... (שם עמ' 146).

משמעות חידוש הישוב בארץ ישראל

את התייחסותו לישוב בימינו, מביע הגר"ח זוננפלד במכתב (שם ח"ג עמ' 57): "כונן הדבר, כי במשך השנים מאז באתי לכאן, וכבר עברו לטובה שלושים ואחת שנים, התחוללו כאן שינויים גדולים שלא התחוללו במשך אלף שנים לפני כן, ללא ספק. נבנו כאן למעלה מאלף בתים יהודיים, ההתרחבות של העיר הקדושה עצמה, אשר בה הוקמו לאחרונה בנייני מידות יפים שמעולם לא תיארו לעצמנו, בית מסילת הברזל שבנינה נמשך והולך: לראות את המושבות החדשות, שטחים שהשממה והריקנות שלטו בהם במשך דורות רבים, לבשו חיים ופריחה. ובכל מקום גנות ופרדסים מוריקים ומלבלבים מלוא העין – האם יתכן לא לראות את יד ההשגחה העליונה בכל זה? עלינו לעסוק בישוב הארץ תוך בטחון בהש"ת שנתנו לנו את תורתו הקדושה. בוודאי שאם נשמור לה אמונים, נזכה לשבת כאן לבטח ונהיה תמיד לחן ולחסד ולרחמים, כי מלאכיו יצוה"ו וכו'.

ובמכתב נוסף (שם ח"ג עמ' 145) הוא מסביר יותר: "אומר אני, בודאי הגיעה השעה שיתעוררו בעלי היכולת ליתן לב להישוב בקודש, אם כי מאז לבם של ישראל עם הקודש הומה לחיבת הקודש, לא היה להם כי אם לתמוך באותם המעטים השרידיים אשר נתנו לבם לעלות בקדש, אבל לשים לב להרבות הישוב בקדש, בזה כנראה לא התעוררו, וכבר דבר בקדשו הגאון הצדיק זצ"ל בהקדמת סידור היעב"ץ כראוי בענין הקדוש, והעיר און ומוסר. ובכל זאת, הגם כי אגדו"י עשו למעשה בזה, והתעוררות גדולה וגאוני פולין עשה רושם גדול, והלא המה ג"כ עשו לאחר שנתנו לבם לעלות לאה"ק ע"י שלוחיהם ולהתבונן על הדבר, וכמו כן יעשו כל המתנדבים בעם בזה לבור מתוכם אנשי מדע היודעים פרק בדרך ארץ, ולהתבונן בענין הקדוש הזה ולאחר התייעצות אח"כ עם הגדולים אשר בארץ.

וכנראה נתקיים בנו 'אם תעירו... עד שתחפץ', והנראה שהחפץ הזה התעוררות עליון, השי"ת ברחמי יחי' ישועה לעמו בבא ובהכא...". לאחר הצהרת בלפור, הביע הגר"ח את דעתו, שמאחר ואנו רואים את רצון ה' להחזיר אותנו לארץ ישראל, עלינו לפעול בכיוון הזה, כפי שהובא שם (ח"ג עמ' 351): כותב המנהיג והאידיאולוג האגודאי ד"ר יצחק ברויאר בספרו 'מוריה':

"איפה הגולה התורתית? שאל אותי רבינו הגדול רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל בשנת תרפ"ו. – איפה הגולה התורתית? וכי היא אינה רואה כאן אצבע א-להים? הנה אני מבין היום את תפילת מוסף של יום טוב: 'ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו'. – גלינו מארצנו ע"י השם ב"ה, ואחרי כן התרחקנו בעצמנו מאדמתנו! הכי חדלנו לחכות כל רגע ורגע? נניח שאלפים שנה לא נפל שום גשם מהשמים, והנה פתאום נראה ענן קל מאד, וכי לא יזדעזעו כלם ויאמרו במתיחות יתירה: 'טאמער דאך טאמער דאך...' (שמא בכל זאת, שמא בכל זאת...), וכי המנדאט אינו לפחות ענן קל כזה?"

ומיחלים לבנינה, תחליף כח לחזק את עמודי היהדות ולבצר את חומת דת קדשים אשר עליה הורגנו כל היום.

המתבונן בהשגחת ה' אינו יכול שלא להתעורר לקול קריאתו: למען ציון לא אחשה

נפלא הוא הרעיון הזה לכל מתבונן על השגחת א-ל מסתתר בחביון עוז, המקרים המראים בהשגחה פרטית באורח פלא, כי בימים האחרונים האלה אשר רבים משואפי החדשות [-המשכילים] הסיחו דעתם כמעט מן הגאולה וראו תשועת ישראל באור הזכיות, החכמה והדעת אשר זרחו באור שבעתים [-כלומר שהסתפקו בשוויון זכויות והתיאשו מן הגאולה בציון]. הנה פתאום התקדרו השמים בעבים וחשכת ימי הביניים כתומם באו עלינו, עוד באופן אכזרי ויותר איום, כי הרוח הרעה של שנאת ישראל הקיפה בזמן קצר את רוב ארצות תבל.

הנה מבין חשכת ערפילי השנאה הגזירות והצרות, כמו רוח ממרום על עמנו יעטוף, כי התעוררה אהבה וחיבה נפלאה לארצנו הק' כמעט בלבבות כל **מפלגות בני עמנו כישנים כחדשים** להקים מושבות באה"ק לבנות הנחרסות ולנטוע הנשמות, מכל קצוי ארץ זמירות שמענו אגודות אגודות תוסדנה בערים ובגלילות לאסוף כסף למען הוציא אל הפועל את הרעיון הקדוש הזה, לחזק ידים רפות לתת ניר באה"ק ולאמר לערי יהודה תבנה ובצדקה תכונני.

ומי זה האיש אשר דמי יהודי נוזל בערקיו, וחיבת ארץ הקדוש תמלא נפשו, ולא יתעורר לקול הקורא הזה המכרזת מתוך חללו של היהדות: למען ציון לא אחשה כו'...".

זכות הפעולות לארץ הקודש תקרב קץ גאולתנו

למען הוסיף אונים ועוצמה להוציא לאור את הענין הקדוש הזה, הבונה בשמים מעליותיו ואגודתו על ארץ נוסדה, בשילוש קדושות מצוות התלויות בארץ פנת יקרת תעודת ישראל באתערותא דלעילא, ראינו לנכון לשלוח צירים נאמנים מיוחדים לארצות אשכנז, אינגלאנד, צרפת, אמריקא, להעיר ולעורר את אחינו ליסד גם שמה אגודות קדושות כאלה, ומה גם כי שמה ידיהם לא אסורות ליסד חברות ולאסוף כסף בגלוי, ע"כ כחם רב להרבות ישע ולהגדיל תושיה, ובהוסד אגודות קדושות כאלה בכל ארצות פזוירנו, כל ראשי ומפלגות העם ביחד, רבניה חכמיה אציליה, וכל חובבי ציון, ויתנו ידם שכם אחד להתאחד אתנו יחד או אז חפץ ה' בידינו יצליח להציב גבול אלמנה, זכות התעוררות חיבת אה"ק תקרב קץ גאולתנו ונזכה לעלות לציון ברינה אכ"ר. הכותב למען קדושת אה"ק והמחכה לחזות בנחמת ציון וירושלים ולראות בקיבוץ בניו לתוכה במהרה בימינו בעז"ה ובאתי על החתום יום ג' ח' תשרי תרמ"ד קאונא

יצחק אלחנן ספקטער
החופ"ק הנ"ל

(אגרות ר' יצחק אלחנן ח"ב עמ' שפח).

אין קץ וקצב לעוסקים בענין הגדול והקדוש הזה

כבוד ה"ה הרב החכם השלם המשכיל המפורסם חובב ציון בכל לבבו ונפשו וכו', כש"ת מו"ה **אברהם יעקב סלוצקי** נ"י, שוכט"ס אחדשה"ט. מכתבו הגיעני. מה שביקש כבודו הרם ממני לחוות דעתי על דבר ענין היקר של ישוב ארץ ישראל הנני להשיבו, כי כבר ידועה דעתי והסכמתי כי גדולה מאד מצות ישוב ארץ ישראל וכמש"כ הרמב"ן על התורה פ' אחרי בסופה בשם הספרי על פסוק וישבת בה ושמרת לעשות **דשקולה ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצות שבתורה**, וכן הוא בתוספתא ע"ש, וכן בכתובות (דף קז) וברמב"ם פ"ה ה' מלכים ה"ב מבואר גודל מעלת ישוב א"י. וברוך ה' א-להי ישראל שהחיינו והגיענו לזה כי נתעוררה התנועה בכל עמנו להשתדל בענין הקדוש של ישוב ארץ ישראל אבות אבותינו הקדושה ולבנין חרבותיה. ורוב תודות לה' על מה שזכינו בדורנו לראו זה בעיינינו. **ואין קץ וקצב לשכר היקרים והנכבדים טובי ישראל העוסקים והמסייעים בענין הגדול והקדוש הזה אשר אליו ישאו נפשם כל שלומי אמוני ישראל**, וה' יהיה בעזרנו אשר כל הבאים שם ישתדלו לשמור מצות התלויות באה"ק כדן וכדת וע"פ דרכי התורה והמצוה ויהיה שכרם בכפלים [גם כאן רואים שלמרות שידע שיש כאלו שלא שומרים התורה בא"י ר"ל, מכל מקום הוא אומר על זה שהחיינו והגיענו לזה], ובזכות זה נזכה כולנו יחד לשמוח בשמחת ציון וירושלים ובגאולה שלמה במהרה בימינו אמן סלה.

ולאות אמת באתי עה"ת, מוקירו ומברכו **יצחק אלחנן** החופ"ק הנ"ל (שיבת ציון ח"ג עמ' 6).

מרן הגאון רבי
יצחק אלחנן ספקטור זצוק"ל
כ"א אדר תרנ"ו

בכ"א אדר תרנ"ו נפטר מרן הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצוק"ל, ונביא כאן שתי אגרות ממנו.

חשיבות מצוות ישוב ארץ הקודש

אל אחינו חובבי עמנו וארצנו הקדושה תובב"א ד' עליהם יחי'. דבר ענין מצוות ישוב ארץ הקודש גם בזמן הזה מלאה היא בכל התלמוד הק' והספרים הקדושים, ומה מאד הפליגו חז"ל בשבחה, עד כי אמרו בתוספתא פ"ב דע"ז כי שקולה ישיבת א"י כנגד כל המצוות, כותבין עליו אונו אפילו בשבת (גיטין ה): ועוד מאמרים כאלה למרבה, חוצבים להבות רגשי קודש על גודל מעלת מצות ישוב הארץ. קדושת וחיבת ארצנו הקדושה ממלאת כל חללה של היהדות וכקול אם רחמניה תללב ותלהיב זכרונה בקרב בניה אסירי התקוה הכואבים לשברה

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

תחולק ואתה על אדמה טמאה תמות וישראל גלה יגלה מעל אדמתו, ואומר (ירמיה כב י) 'אל תבכו למת ואל תנודו לו בכו בכו להולך כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו, אל תבכו למת - זה יהויקים מלך יהודה, מה נאמר בו (שם יט) 'קבורת חמור יקבר' וגו', 'בכו בכו להולך' - זה יהויכין מלך יהודה, מה נאמר בו (שם נב לג-לד) 'ושנה את בגדי כלא, וארוחתו וגו' - נמצינו למדים, שנבלת יהויקים מלך יהודה שהיתה מושלכת לחורב ביום ולקרח בלילה חביבה מחייו של יהויכין מלך יהודה שהיה כסאו מעל כסא המלכים ואוכל ושותה בטרקליני מלכים" (ספרי עקב פייסקא מג).

אכן, נבלה מושלכת בארץ הקדושה טובה מחיי תענוגות בטומאת ארץ העמים, אך זאת מבינים רק כאשר אמונים על לימוד רציני בתנ"ך ובדברי חז"ל. כאשר הפירמדה מתהפכת והטפל הופך לעיקר, העיקר לטפל, האור לחושך והחושך לאור, כל סולם הערכים מתהפך, עד שגלות אינה נחשבת לדבר נורא כל-כך, חיים בארץ-ישראל הקדושה הופכים 'לגלות' בלא שמבחינים בין המשמעות המקורית של המושג ללשון מושאלת לענין מסוים, לאחר מכן זה הופך 'לגלות' בין יהודים, הקשה מכל הגלויות¹, ובסוף אף מבכרים את מושג ה'גלות' על-פני מה שמכונה בימינו 'מדינת הלכה', חלומם של בני ישראל, אליו שאפו במשך כל הדורות כשבאמת היו בגלות.

אותו נער פוחז לא היה אלא דוגמא קיצונית לתופעה, שלדאבוננו פשתה ברמות שונות בקרב כלל הציבור בזמננו. ההסתכלות הצרה מנקודת זווית מסוימת תחת ראייה מפוכחת של מכלול המציאות - הסתכלות זו הפכה לצורת החשיבה המקובלת בקרב רבים מבעלי ה'השקפה' המשפיעים על הציבור, כאשר בהנף מקלדת הם הופכים דברי א-להים חיים ללעג ולקלס, וכאשר קורא בעל חוש ביקורת שטרם נפגם ישים לב לסתירה בין דבריהם לדברי התורה הקדושה הכתובה והמסורה, ינזפו בו באמרם, כי את הסתירה יש ליישב בסילוף דברי הפסוק, הגמרא או המדרש, ולא בחשיבה מחדש על נכונותה של אותה 'השקפה'.

בחודשים האחרונים, נוכחנו בתופעה, שבמסגרתה משאבים רבים - הרבה יותר ממה שמתארים - הושקעו ומושקעים על-מנת להשמיץ את אגודת 'קדושת ציון', את אלו המוכנים להזדהות עמה וחשוב מכל - את המסרים העולים מעל דפי גליון זה - כאשר המטרה היא השתקה של אותה אמת צרופה, אשר רבים וטובים מזדהים אתה בכל לבם. מדובר במערכת משומנת ומתוזמנת, אשר מנסה להבאיש את ריחון, לסלף את דרכנו ולקטוע את השיח הפורה והחיוני אותו אנו מעוררים בקרב ציבור היראים. מאמץ מיוחד נעשה על-מנת לרתום רבנים וגדולי תורה ידועים למאבק נגדנו², ולא פחות מכך - להפחיד ולאיים בכל דרך שתעלה ושלא תעלה על הדעת על אותם גדולי תורה ועל אותם תלמידי חכמים, אשר הביעו הזדהות עם האגודה ומשנתה, ואף על אלו שלפי סברת מטילי האימה חשודים בכך שהם עלולים להביע תמיכה באגודה.

אל הטלת הדופי וההכפשות הרגילות במחוזותינו, החל באותן הזיות על כך שאנו ממומנים על ידי 'קרנות פילנתרופיות מחו"ל' ועד 'טענות מוצקות' על כך שמטרנתנו היא 'לחלף' [1] את הציבור החרדי, הצטרפה

אשכנז, מוצאי שבת פרשת משפטים. אגודת 'קדושת ציון' עורכת כינוס לזכרו של מורנו הגאון האדיר בעל האם הבנים שמחה, רבי ישכר שלמה טייכטל צוק"ל הי"ד. אין זה יום השנה לפטירתו, כי אם אירוע חילופי לזה שאמור היה להיערך כשלושה שבועות קודם לכן ואשר קיומו נמנע בידי קבוצה שולית של פורעים חוליגנים, המכנים את עצמם 'בחורי ישיבה'. תואר זה שנטלו לעצמם לא מנע מהם לנהוג כאחרוני נערי השוליים, אחר שבזו, השחיתו, קללו ולא נחה ידם עד ששלחו ידם בתלמידי חכמים נשואי פנים המבוגרים מהם ביובל שנים ויותר.

הפעם הגענו ערוכים, ועל-אף הנסיון לשחזר את הפוגרום מלפני שלושה שבועות, בפעם הזאת עזרנו ה' לדאוג לכל הפרטים הנדרשים על-מנת שזממם לא יעלה בידם. כעת הם נצבו בגרון ניחר מהעבר השני של הכביש וניסו למחות, שעה שהאולם מתמלא עד אפס מקום ביהודים אוהבי ה', אוהבי תורתו וארצו, אשר באו להוקיר כבוד לאותו צדיק נשגב, אשר בדם לבו כתב את ספרו הקדוש בעלית הגג בה הסתתר מאימי הצורה. עברתי לידם בדיוק כאשר ניסו להתקרב לאולם, כשאחד מאנשינו שואל בתמימות אמיטית על התנגדותם לדרכנו - "וכי אינך רוצה שתהיה כאן מדינת הלכה?". את הטרופי בעיניים של אותו נער פוחז שעמד מצדם קשה היה לתאר, שעה שבבטחון עצמי מוחלט שאג לעברו - "לא! לא! אני רוצה גלות! אני רוצה גלות!!!!".

כבר הורגלנו לשמוע כל מיני עיוותים רעיוניים מפי אותם בעלי השקפה, אבל אני מודה ומתוודה ששפל כזה טרם שמעתי. ראיתי גם ראיתי אנשים מצקצקים בלשונם, ומפטירים בשפה רפה ובקול נוגה, כי מצבנו הוא הגלות הגרועה מכל הגלויות ועוד פנינים מהסוג הזה. אבל תמיד זה נאמר כהבעת תרעומת על המצב, בנימה של יאוש ודכדוך. אמנם כידוע לכל קוראי הגליון, תמיד ראינו בביטויים הללו כפיות טובה והתעלמות מכל הטוב שזכינו לו, אבל ניתן היה להבין, כי מי שמסתכל מנקודת זווית מסוימת מאד, עלול להגיע למחשבות כאלו. אולם ביטוי כזה, הנאמר בבטחון מוחלט, אשר הופך את גזרת הגלות המרה לחוויה אידיאלית בצורה כה בוטה - דבר כזה אני חייב להודות, שטרם ראיתי, והוא שופך אור מסוים על שורשי ההתנגדות לאגודת 'קדושת ציון', אשר קיימת בקרב אותם אנשים.

"אני רוצה גלות!" זועק אותו נער נבער, וזאת אחר שפעמיים בכל יום הוא מדקלם בפרשת 'והיה אם שמוע' את הפסוק "וְחָרָה אֶף-ה' בְּכֶם וְעָצַר אֶת-הַשָּׁמַיִם וְלֹא-יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת-יְבוּלָהּ וְאֲבַדְתֶּם מֵהָרֶה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֶּבֶה אֲשֶׁר ה' נָתַן לְכֶם", כאשר חז"ל הקדושים אומרים על אותו פסוק - "אחר כל היסורים שאני מביא עליכם אני מגלה אתכם, **קשה גלות ששקולה כנגד הכל**, שנאמר (דברים כט כז) 'זיתשם ה' מעל אדמתם באף ובחימה ובקצף גדול וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה, ואומר (ירמיה טו ב) 'והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי', ואומר (עמוס ז יז) 'כה אמר ה' אשתך בעיר תזנה ובניך ובנותיך בחרב יפולו ואדמתך בחבל

1 ושוב, אין כל ספק כי מצב זה, בו שלטון ישראל בארץ הקודש מנוהל באופן שכל כולו מנוגד לה' ולתורתו, הוא אכן חרפה גדולה, ונדבך מרכזי בפעילותה של 'קדושת ציון' הוא המאבק לקעקועו מהיסוד של השלטון החילוני והקמת מלוכה ה' תחתיו. אמנם המושג 'גלות' אינו ענין לכאן, כפי שבימי המלכים הרשעים בישראל וביהודה אף אחד לא טען כי אנו שרויים בגלות' גם כאשר השלטון ביצע פשעים לא פחות חמורים מהגרועות שבמשלות ישראל. עצם היותנו עם ריבון על אדמתו והעובדה שביכולתנו להעמיד כאן את מלוכה ה' אם רק נרצה בכך כאומה - זהו היפך מושג הגלות, בה היינו נתונים למרס ולמשסה בידי כל צרוע חב ברחבי הגלובוס.

2 זאת יש לדעת, כי אחר שמנסים בכל כוחם להחתיים נגדנו גדולי תורה, כל שעלה בידם עד עתה הוא כשנים-שלושה רבנים בעלי-שם, שאחר ברור אתם התברר, כי כלל לא ראו את נוסח המכתב, וניכר מדבריהם, כי הצטערו על כל הפרשה. שאר החותמים מזוהים ממילא עם 'קנאות' מסוג מסוים וכיוצא בזה. מה שהציבור אינו רואה, כמובן, הוא עשרות הרבנים גדולי התורה, אשר ניסו להחתים ולא עלה בידם, אף שלנו לא הייתה כל גישה אליהם והם בוודאי אינם מקבלים שום טובת הנאה מכך שאינם חותמים נגדנו.

בענין החזרת שטחי ארץ ישראל ובדיני פיקוח נפש

הגאון רבי אליהו שלזינגר שליט"א - רב שכונת גילה

חלקו הראשון של סימן א' מתוך ספרו של הרב 'שואלין ודורשין', נכתב לפני יותר משלושים שנה. מובא כאן ברשותו האדיבה של הרב. ראיון נרחב של אגודת 'קדושת ציון' עם הרב שליט"א הופיע בגליון הקודם.

דברים אחדים

מאמר זה נכתב בשלהי שנת תשמ"ט, אף שזה זמן רב עמד בירצון חזק להתמסר לענין זה ביגיעה רבה ולנסות ולדלות מש"ס ופוסקים, ראשונים ואחרונים, דעה ברורה בענין כה קשה ומסובך שהדעות הנשמעות בענינו הן בבחינת "רבתי עם".

אך כאמור בימים אלה החלטתי לגשת אל העבודה והמלאכה - מלאכת הקודש, אחרי שנושא השלום והחזרת שטחי ארץ ישראל עלה לכותרות על ידי גדולי הרבנים שליט"א שהם מאדירי התורה וארזי הלבנון בדורינו. ומכל מקום תורה היא לימוד היא צריכה. אשר על כן בקשתי מכל המעיין במאמרי זה לקבל אותו כפי שהוא נכתב, בבחינת בירור תורני גרידא, ואין לייחס שום כוונה אחרת ח"ו, וקוב"ה חדי בפילפולא דאורייתא. אולם לא אוכל שלא לגלות את אשר בוער בקרבי זה שנים רבות, באשר קיימת

הרגשה שאהבת ארץ ישראל ואהבת ישראל המה מן הדברים הפחות חשובים בעולם התורני ובעולם הישיבות, עד כדי כך שלעתים אף דומה שיש הסבורים שקיימת סתירה ביניהם, והדברים נשמעים בעו"ה. ועל מה התחנן משה רבינו ע"ה והתפלל תפילות כמנין "זאתחנן", ועל מה מסרו את נפשם תנאים ואמוראים, ראשונים ואחרונים, צדיקי עליון, חסידים ופרושים. הרי אהבתם לארץ ישראל לא ידעה גבול, ורבי אבא הוי מנשק כפי דעכו, וכל גדולי ישראל בכל הדורות אינו להם למושב בארץ הזאת אף שלא תמיד היו החיים קלים בה, אך גודל אהבתם את הארץ הנבחרת עלתה על כל חשבון אחר. וגם אם יש חילוקי דעות בנושא החזרת שטחי ארץ ישראל למען השגת שלום אין הדבר צריך לפגוע כי הוא זה באהבת הארץ וישיביה, גם אם הדעות חלוקות ולא רק בנושא הנזכר.

המשך מעמוד קודם

עלילה נוספת מבית קו לשון הרע הנפוץ בחוגים מסוימים, ולפיה אגודת 'קדושת ציון' תומכת ומעודדת עליה להר הבית. בעקבות כך התבקשנו על ידי הגאון רבי יוסף צבי ברייער - ראש ישיבת בעלזא בבית חלקיה ונכד רבנו הגדול בעל האם הבנים שמחה' - להבהיר, וכפי שהבהיר בעצמו על גבי הבמה בכנס היארצייט, כי אין לאגודה כל קשר ועיסוק בנושא זה.

הנבזות שבטענה זו מזדקרת לעיניים לנוכח העובדה, כי במשך שמונה שנות קיום האגודה, עיקר הפעילות שלנו הייתה הוצאת חומר כתוב לצד דרשות בעל-פה, שם פרסנו את משנתנו בשלל סוגיות העומדות על הפרק, ולא נמנענו מלהביע עמדות, סברות והכרזות בנושאים רבים ומגוונים הנוגעים לליבת הקיום של האומה כפי שנלמד בדיבוק חברים ובשאר קניני התורה על-ידי תלמידי חכמים רבים מקרב יראי ה'. בכל אותן שנים, על-פני אלפים רבים של עמודי גליונות האגודה, פרסומים בדוא"ל ודרשות רבות בכינוסים שונים, לא נגענו בנושא זה ולו פעם אחת, מלבד ראיון אחד עם כותב השורות, בו הובהר בצורה שאינה משתמעת לשני פנים, כי אין זה מנושאי האגודה. על-אף המעקב האינקוויזטורי של מתנגדינו אחר כל אות שנכתבה ואחר כל פעולה שנעשתה על-ידי האגודה, לא הביאו בדל ראיה להאשמתם, וכאשר ניסו לעשות זאת, הגיעו הדברים לידי גיחוך.

דבר ממשי ששייך לעולמנו ושמצוי בהישג ידינו ושעלינו לפעול למענו בכלים מעשיים ככל הניתן בידנו - דבר זה הוא שחורה להם כל-כך, והדרך הקלה עבורם להתמודד היא לנפנף בסוגיה הלכתית שהם יודעים שאיננו עוסקים בה ולהאשים אותנו בהאשמות כאלו ואחרות, ובכך להסיח את הדעת מכל הנושאים הקריטיים שהאגודה נוסדה על-מנת ללבן ולהעלות למודעות - מרכזיותה של ארץ-ישראל בתורתנו הקדושה, הבנת התהליך ההיסטורי האדיר בו אנו מצויים - תהליך של קיבוץ גלויות לקראת הגאולה השלמה, חובתנו לפעול להחשת התהליך הזה בתפארת ובהדר ולחוסך על-ידי כך את היסורים הנוראיים של חבלי משיח, והחובה לכונן כאן מלכות של תורה, ובשפה העדכנית - מדינת הלכה.

למען האמת, איננו מופתעים מההכפשות ומההתנכלויות, משום שזהו מפלטם האחרון של אלו, אשר אין ביכולתם להתמודד עם הטיעונים התורניים. וככל שהשפעת 'קדושת ציון' תלך ותגבר, כך יגברו נסיונות ההפחדה וההשתקה, השקרים והמניפולציות השונות. זה לא תמיד נעים, אך יהושע וכלב הוצרכו למסירות נפש גדולה בהרבה כאשר עמדו מול כל העדה והאמינו ביעוד של ירושת הארץ והשכנת השכינה בתוכה. ומי שמבין את היעוד - אין לו כל דרך להמלט ממנו. 'וְאֶמְרָתִי לֹא-אֶזְכְּרוּ וְלֹא-אֶדְבַּר עוֹד בְּשִׁמּוֹ וְהָיָה בְלִבִּי כְאֵשׁ בְּעֵרַת עֶצֶר בְּעֶצְמֹתַי וְנִלְאִיתִי כְלָכַל וְלֹא אוֹכֵל' (ירמיה כ"ט).

אנחנו נמשיך, כי אין לנו בררה. ומי מהקוראים שמבין את גודל הענין ואת חשיבות המערכה העומדת בפנינו - עליו להרתם בכל יכולותיו שחנן אותו ה' על-מנת שנוכל לעמוד בפני כל הקמים כנגד הרעיון הנעלה. ישנם בעלי כשרונות בכתביה, בדיבור, בארגון וכיוצא בכך, וישנם בעלי ממון, ואף אלו שאינם חיים חיי רווחה - בדרך-כלל יכולים לתת סכום נאה של 100 ₪ לחודש ולעיתים גם יותר מכך עבור דבר, שנשמת האומה תלויה בו. אם כל אחד מאתנו יעשה את שלו - הקב"ה בוודאי יעשה את שלו, ונזכה לראות בכינון מלכות ה' בארצנו ובבנין הבית הגדול בו נעמוד ונחיה לפניו.

באהבת התורה ולומדיה ובאהבת ישראל,

יהודה אפשטיין - עורך הגליון ויו"ר האגודה.

ויה"ר שמאמרי זה יתרום ולו במעט להגברת האהבה לארץ ישראל, והיה זה שכרי מכל עמלי.

א. פתיחה

מאז שנת תשכ"ז שנת "מלחמת ששת הימים", עולה השאלה האם מותר להחזיר חלקי ארץ ישראל לצורך עשיית שלום, או מה שיש מגדירים זאת "שטחים תמורת שלום". באחרונה (שלהי תשמ"ט) עלתה השאלה ביתר שאת וביתר עוז עד שהענין עורר מחלוקת קשה בין גדולי הרבנים בא"י. ואף כשסברו שבענין זה יש לשאול את פי אנשי הצבא בעלי הנסיון, מפקדי צה"ל בעבר ובהווה, התברר חיש מהר שיש ביניהם עצמם חילוקי דעות קוטביים, כאשר חלק מהם טוען שבהחזרת שטחים דוקא אז יהיה מצב של "פיקוח נפש", ואחרים טוענים שבאם לא יוחזרו שטחים יהיה מצב מלחמה וממילא "פיקוח נפש".

כאמור, גם גדולי הרבנים שליט"א הטוענים שבאם יהיה מצב של סכנת מלחמה שהוא "פיקוח נפש", ברור מעל לכל ספק שיש להחזיר שטחי א"י, משום שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה חוץ מע"ז גי"ע ושפי"ד, וכידוע. וזו בעצם הטענה החשובה והעיקרית של המצדדים בעד החזרת שטחי א"י, והרי על כך איש אינו חולק שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות שבתורה.

אלא שכאן יש לשאול שאלה גדולה – **עד היכן פיקוח נפש?!** – (כשאלת הגמרא בקידושין ל"ג "עד היכן כיבוד אב ואם"). כי נאמר שמחמת פיקוח נפש וסכנת מלחמה נחזיר את שטחי יהודה ושומרון ונחזור שוב לגבולינו הישן (מה שיש קוראים "הקו הירוק"). והנה יבואו אויבינו ויאיימו במלחמה על ישראל באם לא יחזירו להם את "חיפה" ואת "לוד" ואת "דמלה" ואת "יפו" ועוד כיוצא באלו ערים שבעבר היו מאוכלסות באוכלוסיה ערבית ונכבשו ע"י ישראל במלחמת השחרור. הרי לפי הכלל שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות שבתורה פשוט הדבר שיש לפסוק להחזיר את הערים הללו כדי למנוע מצב של מלחמה ופיקוח נפש.

ויתירה מזו, יבואו הערבים ויטענו (כפי שהם טוענים השכם והערב) שאם לא יקבלו את העיר "ירושלים" לידיהם לא יפסיקו את מצב המלחמה עם ישראל. ולפי הכלל הנזכר, אין ספק שיש להחזיר להם גם את עיר הקודש והמקדש, עיר מלוכה. זאת ועוד, מה יהיה אם יבואו ויטענו – כפי שהם אכן טוענים בשצף קצף (וזו התעמולה האמיתית שלהם בקרב אנשיהם) שהם חפצים בכל הארץ כולה, וטענתם בפייהם "לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים", הרי לפי הכלל שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות שבתורה, אין כל ספק בדבר שעלינו לעזוב את הארץ ולחפש "מנוח לכף רגלינו" במקום בטוח יותר שאין שם סכנת נפשות, והדבר פשוט וברור. אף שרש"י הקדוש בתחילת ספר בראשית לא מציע את העצה הזאת, ולדעתו העצה לומר להם "כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". הרי לדעת רש"י ז"ל כל טענה אחרת אינה טענת אמת, אינה טענה נכונה וממילא לא תתקבל. רק כאשר תאמר האמת לאמיתה שכל הארץ היא של הקב"ה והוא נתנה לנו, רק אז דברינו יאמנו ויתקבלו, ויונה תמצא בו מנוח ושם ינוחו יגיעי כוח.

ב. האין דנים? לפי המצב העכשווי או לפי המצב שיתהווה בעתיד?

ואם תאמר, מה איכפת לי מה שיהיה בעתיד, ואז נדון לפי המצב שיהיה אז, אולם עכשיו מצב של פיקוח נפש נמנע זאת ע"י החזרת שטחי א"י ועכ"פ בשלב זה נמנע מצב של פיקוח נפש וסכנת נפשות. ובעתיד, כאשר יהיו טענות חוזרות ונישנות ידון הענין אז וכפי שכבר הביאו גדולי הרבנים שליט"א להוכיח שכן הוא הדין.

אולם התשובה לכך היא פשוטה, משום שכל זה היה נכון אילו באמת היינו בטוחים שע"י החזרת שטחי א"י יבוא השלום, והארץ תשקוט אם לא ארבעים שנה לפחות ארבעים יום, וכל איש ישב תחת גפנו ותחת תאנתו. אבל כאשר אנו יודעים מראש מה הדרישות האמיתיות של אויבינו, כאשר השנאה מבעבעת ועולה על גדותיה, כאשר השנאה היא כל כך תהומית עד שגם כיום נהרגים יהודים על היותם יהודים גם במרכזה של ירושלים, הרי ברור כשמש שבמצב כזה איננו מונעים אף לרגע אחד את סכנת הנפשות. ואדרבה, אנו רק מגדילים את הסכנה, באשר גבולות המדינה יהיו קטנים וצרים עד שתהיה סכנה גדולה מבחוץ, ואף שונאינו

בפנים יהיו בבחינת "ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ". וכך יהיה בודאי מתוך המדינה הפלשתינאית שתקום בגבולה של ישראל כאשר יוחזרו שטחי הארץ, ומה יהיה המרחק קטן בין אותה מדינה והים הגדול. וכל חכם הרואה את הנולד ומכיר את המצב לאשורו יכול לדעת זאת בבירור גמור.

זאת ועוד, הנה כתב הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל בפירושו לתורה "העמק דבר" לפרשת קרח (במדבר י"ז, י"ב) במי שברור שיהיה לו ענין של סכנה למחר בשבת ויצטרך לעשות מלאכה בשבת, וכשיעשה המלאכה בער"ש לא יצטרך לעשות המלאכה בשבת, שאף כשער"ש הוא יו"ט, יעשה בער"ש שהוא רק באיסור לאו כדי שלא יצטרך לעשות המלאכה בשבת שהוא איסור סקילה. הרי ברור שכאשר גבולות המדינה רחוקות יותר ממרכזי האוכלוסיה היהודית, עדיף כך שאין הסכנה לעם היושב בציון כל כך גדולה כמו שעלול להיות אחרי שיוחזרו שטחי א"י והסכנה תהא גדולה וקרובה, ואז בודאי יצטרכו לעבור על איסורי דאורייתא וחיובי סקילה בשבת להצלת נפשות.

ואמנם מרן הגר"מ פינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סימן ס"ט הקשה על הנצי"ב "דכיון דהיום ליכא סכנה ומחר אם תהיה סכנה יוכלו להצילו אז מהסכנה ע"י מלאכה, אין טעם להתיר לחלל יו"ט אף שהוא קיל משבת, מאחר דעדיין ליכא ענין הפק"ג לדחות שום איסור וכו'" עיי"ש. וכל זה במצב שהיום עכ"פ אין כלל סכנה, ואז הקשה שפיר שם באגר"מ. אבל במצב שגם היום הוא סכנה, אלא שאם יוחזרו שטחי א"י הסכנה תהא גדולה עוד יותר, הרי ברור שעדיף לעשות היום את המלאכה הנדרשת ולא להמתין עד שתהא סכנה גדולה הרבה יותר. והרי זאת כבר הסברנו לעיל שאין אנו חיים אלא מפיהם של שונאינו המכריזים השכם והערב ועושים תעמולה גדולה בקרב עמם כי כל הארץ כולה שייכת להם. ומה שכלפי חוץ הם דורשים "כביכול" רק את שטחי יהודה ושומרון, זאת מכמה סיבות, גם בגלל רצונם להשיג יתרונות בהסברה בקרב מדינות העולם, וגם – וזה העיקר – משום שעפ"י תכנית "השליבים" שלהם הרי ההתחלה היא ביהודה ושומרון אך לאחר מכן ידרשו את השאר. ואיזו תבונה יש בכך שנאטום את אוזנינו ונעצום את עינינו ונשכנע את עצמינו כי "לא שמענו, לא ראינו, לא האמנו", כאשר אויבינו מכריזים על כך במפורש, וכל התעמולה שלהם היא בכיוון הזה (וראה עוד בשו"ע או"ח סימן שד"מ סעיף ב' ובבאה"ל ושעה"צ שם).

ג. עיר ספר ופיקוח נפש

ועוד, דהנה בשו"ע הלכות שבת סימן שכ"ט סעיף ו' מבואר: "נכרים שצרו על עיירות ישראל, אם באו על עסקי ממון אין מחללין עליהם את השבת. ואם באו על עסקי נפשות, ואפילו באו סתם, ויש לחוש שמא באו על עסקי נפשות, ואפילו עדיין לא באו אלא ממשמשים לבוא, יוצאים בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת. ובעיר הסמוכה לספר, אפילו אינן רוצים לבוא אלא על עסקי תבן וקש, מחללין עליהם את השבת שמא ילכדו העיר, ומשם תהא הארץ נוחה ליכבש לפניהם". ויסוד הדברים הוא מגמרא מס' עירובין (מ"ה א) אמר רב יהודה אמר רב, נכרים שצרו וכו' ובעיר הסמוכה לספר וכו' עיי"ש בגמרא ובפרש"י. ומובא שם בשם רבי דוסתאי דמן בירי, שבימי דוד המלך בשעה שבאו פלישתים לעיר קעילה, והיו שוסים את הגרנות וגורמים בכך נזק כספי, הנה מאחר שקעילה היתה עיר הסמוכה לספר, מסר דוד נפשו להלחם בהם (ראה שם בפרש"י ד"ה והם לא באו וכו' ובתוספות ד"ה אי מצלה, ומהרש"א שם). וזאת אע"פ "שהם לא באו אלא על עסקי תבן וקש". זאת מאחר שאם היו מניחים להם להשאר בקעילה, היו גורמים עי"ז למצב ש"הארץ תהא נוחה להכבש לפניהם", ולכן היה אסור ליתן להם לבז את הגרנות, והיה חיוב לצאת ולהלחם בהם.

הרי שאפילו כאשר יש סברא לומר שהאויב בא על עסקי ממון (שהרי אם היה ברור שבא על עסקי נפשות, מחללין עליהם את השבת אפילו לא בעיר הסמוכה לספר כבשו"ע שם), וכל כוונתו היא רק לקבל קש ותבן, ואם ימלאו דרישותיו ויתנו לו את הקש ואת התבן כי אז יהיה "שלום" ולא יצטרכו למלחמות, מ"מ קובעים חז"ל שעצם הדבר שמניחים לאויב להיות במצב שהארץ נוחה יותר להכבש לפניו, הרי זה עצמו כבר נקרא "פיקוח נפש". ועד כדי כך שזה עצמו דוחה שבת (כי בחול יוצאין עליהם בכלי זיין גם כשבאו רק על עסקי ממון. ואפילו בעיר רגילה כשאינן שום

חשש וספק ספיקא שיגרם מזה ענין של פיקוח נפש). וזאת אע"פ שכפי שהדברים נראים לעינינו הרי הגוי חפץ בשלום, וכל מה שמבקש הוא רק "תבן וקש", ואם ימלאו את דרישותיו יהיה "שלום" על ישראל.

ומהלכה זו הסיק בספר דע"ת (עמוד 78) דמאחר שעפ"י דין תורתנו הקדושה שהיא תורת חיים, הנה ויתור על גבולות בטחון והעמדת האויב בעיר הסמוכה לספר זהו עצמו פיקוח נפש שדוחה שבת. ועד כדי כך חמור פיקוח הנפש הזה, שבכדי למנוע מצב שעלול אולי להביא לפיקוח נפש זה בעתיד, ציוותה התורה לחלל את השבת כבר עכשיו, אע"פ שלכאורה עדיין אין פיקוח נפש לפנינו. ועוד יותר, שאנו מצווים לחלל עכשיו שבת אפילו עדיין לא באו הנכרים אלא רוצים לבא, וכל זאת כדי שבעתיד לא נגיע לביטול גבולות בטוחים הנקראים בהלכה "עיר הסמוכה לספר".

וראה עוד בגמרא עירובין (דף מ"ה א') שהביאה דוגמה לעיר הסמוכה לספר – "נהרדעא" שהיא בבל. ועיין בפרש"י שם "שהיתה סמוכה לנכרים מצד אחד ולעיריות שיושבין בהם בני גולה מצד שני". והיינו, שהלכה זו היא גם בחו"ל במקומות שיושבים בהם יהודים. והטעם מובן, כי אין לדין זה שייכות לדין כיבוש הארץ וכו' אלא לדין פיקוח נפש. וטעמו מוכיח עליו כפרש"י שם שהובא בשו"ע "שמא ילכדו העיר ומשם תהא הארץ נוחה להכבש לפניהם", שחשש זה גורם שאף שבאו על עסקי תבן וקש, מ"מ "עסקי ממון כעסקי נפשות" כלשון הריטב"א שם. ועיין גם בשלטי הגיבורים על הרי"ף שם שלמד מזה דין: "מכאן התירו לכבות הדליקה בשבת מפני שאנו דרין בין העכו"ם, וכשיש דליקה באים ושוללים והורגין, ולא גרע מעיר הסמוכה לספר". וראה עוד בביאורי הגר"א על סעיף ז' בשו"ע: "יש מי שאומר דבזמנה" אפילו באו על עסקי ממון וכו' הוי עסקי נפשות". וכתב ע"ז הגר"א "כמו עיר הסמוכה לספר". אשר מכל זה ברור שטעם החידוש בעיר הסמוכה לספר הוא משום פיקוח נפש.

וראה עוד בגמרא סנהדרין (דף ט"ז ב') דאין עושין עיר הנידחת בעיר הסמוכה לספר "שמא ישמעו עכו"ם ויחריבו את ארץ ישראל". שגם דין זה מדגיש את הענין של פיקוח נפש שבכניסת עכו"ם לעיר הסמוכה לספר. וראה בזה עוד באריכות ובטו"ט בספר דע"ת (עמוד 87).

וראה עוד ברמב"ם פרק ב' מהלכות תענית: אלו הן הצרות של ציבור שמתעניין ומתריעין עליהן על הצרת שונאי ישראל לישראל ועל החרב וכו'. ובה"ג שם כתב: על הצרת שונאי ישראל לישראל כיצד, עכו"ם שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהם מס או ליקח מידם ארץ או לגזור עליהם גזירה אפילו במצוה קלה עכ"ל. וכתב בשו"ת דבר יהושע חלק ב' סימן מ"ח להוכיח מכאן דכל שבאים ליקח ארץ מידי ישראל אפילו אם לא לישלוט עליהם בהטלת מס או ליגזר עליהם גזירות כגון שבאותו חלק ארץ אין ישראל יושבים בה אלא שהיא תחת שלטונם של ישראל, אם רוצים לקחת את הארץ הזאת מהם הרי הוא בכלל הצרת שונאי ישראל לישראל שצריך להתענות ולהתריע עד שירחמו. עוד הוסיף שם: שאחרי זה כתב הרמב"ם והוסיף: – וכל הערים שסביבותיהם מתעניין אבל אין מתריעין אלא א"כ תקעו להתקבץ לעזרתן. ומוכח דגם בבאין ליקח ארץ מידי יושבי עיר אחת, צריכין כל ישראל להתקבץ לעזרתן ללחום עם העכו"ם שבאו, וזה כמו שאמר בה"ל מלכים ה"ל דעזרת ישראל מיד צר הוי מלחמת מצוה.

עוד הוסיף שם בשו"ת דבר יהושע: ובפרט בכגון נידונינו שאם יחזירו להם חלק מהשטחים שנכבשו, הרי יתקרבו האויבים לארצינו המוחזקים ומיושבין ע"י אוכלוסי ישראל ויש לחוש ביותר שמא במשך הזמן יתחזקו ויכבשו ח"ו גם חלק המיושבת ע"י ישראל הרי זה דומה לעיר הסמוכה לספר שאפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליו את השבת כדאיתא בעירובין מ"ה ע"א. ופרש"י עיר הסמוכה לספר; עיר שמבדלת בין גבול ישראל לגבול האומות יוצאין עליהם שמא ילכדוה ומשם תהא נוחה הארץ להיכבש לפניהם עכ"ל. והכי נמי אותם השטחים שנכבשו הם מבדילין בין גבול ישראל לגבול האומות ממילא צריכין לצאת עליהם בכלי זיין אפילו בשבת אפילו אם צרו האומות על אותם השטחים כ"ש שאין למסור אותם בידם מחמת חשש פן יבואו למלחמה עלינו. אך צריכין לסמוך בה' העושה כל המלחמות כדאיתא בע"ז דף ב' ע"ב מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה, שבדאי לא יכריז השי"ת עלינו מלחמה בעד זה שאין רצונינו

למסור חלק מארץ הקדושה שלו לידי האומות הטמאים. וכשם שעזרנו לכבוש הארץ מידם כך יוסיף לקיים אותה בידינו, ולא יתן להם לעשות אתנו מלחמות עד ביאת גואל צדק בב"א. – עד כאן דבריו.

ד. מלחמה של עם קטן נגד עולם ערבי גדול

ואמנם יש מגדולי הרבנים שליט"א הטוענים שמצב הסכנה בארץ ישראל הוא כל כך גדול כאשר אנו מוקפים במאה מיליון ערבים שונאינו בדם ובנפש, והאיך נרהיב עוז בנפשינו להתנגד ולא להחזיר שטחי א"י למען הצלת העם היושב בציון. והרי אפילו נהרגו מהם מיליון ערבים לא ישנה הדבר מאומה, כי אצלם אין שום ערך לחיים ואילו אצלנו הרי כל נפש מישראל היא עולם מלא. ואכן, טענה זו טענה קשה היא ואמיתית. אך מטענה זו אין להסיק כלל ועיקר כי יש להחזיר את שטחי א"י, משום שכאמור ע"י שנחזיר לא תקטן הסכנה אלא עוד תגדל עשרת מונים. ואת זאת אין אנו צריכים לברר אצל המדינאים ואנשי הבטחון של ישראל אלא אצל אויבינו האומרים זאת במפורש. ומה יועילו חלומות שווא ורצונות שלנו כאשר אויבינו אינם חושבים כמונו, ולא רצונם הוא רצונינו, וכל מגמתם היא "על חרבך תחיה".

אולם השאלה העיקרית הזועמת לשמים היא: וכי מה היה עד "מלחמת ששת הימים" כאשר שטחי א"י לא היו בידינו, כאשר יכלו הערבים להקים להם מדינה פלשתינאית באין פוצה ומצפץ. כאשר חציה של ירושלים היה בידם וכל ערי אלוקינו ועיקרה של ארץ מוכרתנו היתה כבושה בידם, וכי אז היה שלום בארץ? והרי כולנו חזינו גם ראינו האיך פלשו לרחובות ערינו וישובינו, והפציצו ללא רחם במרכזי הערים, ורק בניסי נסים ובחסדי השי"ת המרובים שהצילנו מידם. ואפילו "מצרים" שהיו בידם כל שטחי "סיני" ומ"מ פתחו במלחמת חורמה נגד ישראל בשנת תשכ"ז. ואף היום שיש "שלום" איתם, אך השנאה לישראל ולעם היהודי היא עזה ונוראה גם כאשר הוחזרו להם כל שטחי סיני, ומי יודע אנה תוביל בעתיד שנאה כבושה זו שבעצם הוכחה כי אינה קשורה כלל ועיקר בהחזרת שטחים אלה או אחרים.

אז האיך אפשר לומר שע"י שנחזיר להם את שטחי א"י ישוב השלום לשרור בארצינו? – והרי כל בר בי רב יכול לדעת עד כמה הסכנה תהא גדולה פי כמה וכמה ואין חכם כבעל הנסיון.

ובכלל, אם אכן הסכנה היא כה גדולה שאנו מוקפים במאה מיליון ערבים, הרי עפ"י ההלכה שנטענה, עלינו לעזוב את ארץ ישראל ללא אומר ודברים, ולחפש מקום בטוח יותר בארה"ב או במקום אחר. והרי ברור שבמקרה ויש פיקוח נפש או אפילו ספק של פיקוח הוא דוחה את מצות ישוב הארץ. א"כ טענה זו טובה לא רק לענין שטחי יהודה ושומרון, אלא היא טענה חזקה גם לגבי עצם ישיבתנו בארץ הזאת, והדבר פשוט וברור.

וכתב הרמב"ם בספר המצוות (עשה קנ"ג): "אילו הנחנו למשל שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל – חלילה לא – מעשות זאת, לפי שכבר הבטיח שלא ימחה ולא ישרש את שארית האומה לגמרי וכו'". וראה עוד בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן רל"ד): "נראה מדבריו כי אילו ח"ו לא ישאר שום ישראל בארץ ישראל, אפילו היו יושבים ישראלים בחוצה לארץ, מיקרי כליון אומה ח"ו", וראה שם בביאור הדברים.

וכתב בספר "זית רענן" (מבעל המגן אברהם על ילק"ש רמז רצ"ב): "שבארץ ישראל היו הגזירות קשות והיו יכולין לברוח לחו"ל, ואפילו הכי מסרו את נפשם על ישיבת א"י. משא"כ היושב בחו"ל במקום הגזירות הקשות מתחייב בנפשו דלא אזיל מדינה אחרת". ובספר "יקרא דשכב"י" (דף ר' ע"ב) הקשה עליו: אפילו לדעת הסוברים שאפילו שבמקום שאמרו יעבור ואל יהרג יכול להחמיר ליהרג, ואפילו נימא נמי דגם על מצות עשה יהרג, פשיטא דאין זה אלא כשגוזרין עליו לעבור את המצוה. אבל התם לא היו גוזרין שיעבור על מצות א"י, אלא הם היו יושבין מרצונם אף שידועים שיהרגום, וזה נראה כמביא עצמו לכתחילה ליהרג על קדושת ה', שהוא אסור ומתחייב בנפשו. דאם לא כן הא דא"ר עקיבא כל ימי הייתי מצטער על פ' זה מתי יבוא לידי ואקיימנו, למה לא הביא עצמו לידי קדושת ה' יעו"ש. וכתב על זה בספר "שער החצר" מרבי דוד בן שמעון בעל "צוף דבש" סימן רפ"ח" "ואפשר דיען ששקולה ישיבת א"י כנגד כל המצוות שבתורה, ואלה רשעי אומות העולם היו עושים בהם משפטים חרצים, וזה סיבה גורמת שמוכרחים לצאת לחו"ל למלט על נפשם. וישראל

קדושים בני א-ל חי בידועים זה היו יושבים בא"י ומוסרים נפשם. ונמצא דכל מגמת האומות היה בשביל ישיבת א"י, ולזה היו מוסרים עצמם עליה... ולזה קרא אותם "אוהבי ושומרי מצוותי" עפ"י מש"כ הרמב"ן ז"ל שעיקר המצוות כולן בארץ, ולזה כינה אותם בשומרי מצוותי". ובדבריו אלה כיוון בעל הצוף דבש למה שכתב הרמב"ן בדרשתו לקהלת "והזכיר ר' נתן אלו שיושבין בארץ ישראל, כי שם עיקר שמור המצוות".

וראה מה שכתב בשו"ת דבר יהושע חלק ב' סימן מ"ח ב"תוכן המפתחות וההוספות" (עמוד שני): אינני יכול להתאפק מלהעמיד הדבר על האמת שאין מצות כיבוש הארץ נדחה מפני פיקו"ג, דא"כ כבר עלינו לעזוב את הארץ ח"ו מפני הסכנה שיכולה לבוא ח"ו ע"י מלחמה או ע"י "אלפאתח", וכ"ש שלא היה לדרוש שיעלו ישראל מחו"ל לארה"ק בזמן שבמקומן בטוחים בחיים יותר. אבל האמת היא שלפי שיטת הרמב"ן שכיבוש הארץ הוא מ"ע ואף בזמן הזה הרי צריך הציבור לצאת למלחמה בשביל זה והיא מלחמת חובה כמו מלחמת יהושע לכבוש, וחייבין כל ישראל וכו', וא"כ אין יתכן לומר דמשום פקו"ג מותר להחזיר אפילו חלק מא"י מה שכבר כבשנו וכו' אבל באמת ברור שגם במלחמת רשות נדחית הסכנה וכ"כ הגאון הנצי"ב ז"ל בספר "מרומי שדה" בעירובין מ"ה ע"א עיי"ש שהביא ראיות לדבר. ולפענ"ד אין צריך ראיות, דמהא גופא דהתירא התורה מלחמת רשות מוכח דבמלחמה ליכא משום ושמרתם לנפשותיכם וכו' לפי שכל מלחמה רק השי"ת עושה כדאיתא בע"ז דף ב' ע"ב מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה, כלומר, שאינו ניתן לבחירת האדם ויש לסמוך על השי"ת שהטוב בעיניו יעשה וכו' עכ"ד.

זאת ועוד, אפילו נאמר כן שהסכנה היא אכן גדולה עד למאד, אולם הרי ידוע ששנאת העמים לישראל היא גדולה לא רק בארץ ישראל אלא בכל העולם כולו, וכבר אחז"ל: "למה נקרא שמו סיני - ששנאה ירדה לאומות העולם" (שבת פ"ט). וכאשר ישבנו בהשקט ובביטחה בארצות אירופה, והיתה פריחה נפלאה לישיבות הקדושות, והקהילות היהודיות על רבניהם ודייניהם אדירי התורה פרחו ושיגשגו בתורה ובגמילות חסדים, והוקמו לרוב חברות ש"ס ומשניות, חברת "עוזר דלים" וחברת "ביקור חולים" וחברת "סומך גופלים" וחברה ל"הכנסת כלה" ועוד ועוד. ובכל זאת קמו עלינו אותם רשעים ארורים וצוררים ימ"ש לכלותינו כרגע, קטנים וגדולים, נשים וטף, זקנים ועוללים, צדיקים ויראים, כולם נשחטו ונרצחו רק על זאת היותם יהודים - בני לעם נבחר. ואת זאת עוללו אלה שהיו מפורסמים בכל העולם כולו כנאורים, בעלי השכלה ובעלי תרבות. מדינתם היתה הכי מפותחת בעולם בתעשייה ובטכנולוגיה. וכאשר הענין הגיע ל"בעיה היהודית" התנהגה כאכזרית שבחיות, ורצחו ושדדו, טבחו ועינו בכל האכזריות הנוראה, ואיה התרבות, איה ההשכלה, איכה אבדה "חכמתם" ו"השכלתם". ואם כך היה על ידם, על אחת כמה וכמה שכך עלול ח"ו להיות ע"י אלה שאנו וכל העולם כולו מכירים אותם כחיות טרף וכרוצחי אדם. ואף הם עצמם אינם מתיימרים לשוות לעצמם תדמית מתורבתת, אלא אומרים במפורש שהם רוצחי אדם, וכל מי שלא חושב כמוהם "דמו בראשו" פשוטו כמשמעו.

וכך מצינו בתורה"ק על "ישמעאל" שנאמר עליו "והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו" (בראשית ט"ז י"ב). ונא לשים לב שכאן "פרא" איננו שם תואר, כי אילו היה זה שם תואר היה צריך להיות כתוב "אדם פרא" כמו "אדם חשוב" וכיוצא, כי תמיד שם העצם קודם לשם התואר. אלא שכאן "פרא" הוא הוא שם העצם, הוא הוא המהות שלהם. אז האין נוכל להאמין להם ש"פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר" (תהילים קמ"ח ד') ובפרט שהם אומרים במפורש שרצונם להכחיד ח"ו שארית ישראל.

וראה גם ראה שאף מדינות כאלה הרחוקות מגבולינו כרחוק מזרח ממערב, נמנים על שונאינו בדם ובנפש כמו לוב, עירק וכיוצא"ב מדינות שאין להם כל תביעות לגבולות או שטחים ומ"מ קמים עלינו להורגינו. נמצא שמקור השנאה איננו נובע מתביעת שטחים כאלה או אחרים, אלא זו שנאה כבושה שלא תעלם עד ביאת גוא"צ.

(ועיין בתשב"ץ ח"א סימן ע"ה שלמד מן הפסוק בתהילים "פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר" שגוי פסול לעדות. ועיין ביבמות קכ"א ב', ובירושלמי פסחים פ"ח ה"ז ובפ"מ שם "שמטעם אשר פיהם דיבר שוא אין סומכין על הבטחתם". ובחולין קל"ג

ב' "אין אמונה בכותים". ובכורות י"ג ב' ד"עכ"ם לא קיימו בדיבוריהו" (אינם עומדים בדיבורם), ועיין גם פסחים צ"א א').

ה. ישיבתנו בארץ ישראל היא מכה אמונתית ולא מאמונה בכוחינו

אולם התירוץ לכל זה הוא פשוט, איננו יושבים כאן בארץ ישראל בגלל שאנו בוטחים שנצליח להדוף בכוח הזרוע מאה מיליון ערבים כשם שלא ישבנו באירופה מסיבה זו, ומי פתי יחשוב שעם קטן יבוא להילחם נגד עמים שלמים גדולים ועצומים. וכל היותינו וישיבתנו כאן בארץ ישראל היא אך ורק בגלל בטחוננו בהשי"ת ואמונתנו העמוקה "כי לא יטוש ה' את עמו ואת נחלתו לא יעזוב" (תהילים צ"ד י"ד). ישיבתנו כאן בא"י היא בגלל ההבטחה "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש" (עובדיה א' י"ז) פסוק אותו אמר מרן החפץ חיים זצ"ל לאחד הרבנים זמן קצר לפני השואה האיומה והנוראה. וכל היותנו כאן היא אך מחמת אמונתנו בדברי השי"ת בפרשת עקב (דברים ז' י"ז) "כי תאמר בלבבך רבים הגויים האלה ממני איכה אוכל להורישם. לא תירא מהם, זכור תזכור את אשר עשה ה' אלוקיך לפרעה ולכל מצרים. המסות הגדולות אשר ראו עיניך והאותות והמופתים והיד החזקה והזרוע הנטויה אשר הוציאך ה' אלוקיך, כן יעשה ה' אלוקיך לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם וגו' לא תערוץ מפניהם כי ה' אלוקיך בקר ב"ן א-ל גדול ונורא". ומפרש ה"ספורנו": "כשתאמר איכה אוכל להורישם בהיותם רבים ממני, לא תאמר זה על צד שתירא מהם, אלא על צד שתכיר שזה היה נמנע לולא ה' שהיה לך. וזה כי זכור תזכור את אשר עשה ה' אלוקיך לפרעה ולכל מצרים".

ומי מאיתנו חושב שעם ישראל בטוח באיזה שהוא מקום בעולם, והרי כל ימי גלותנו אנו נרדפים עד חורמה, ואפילו באן בארץ ישראל הרי אין מנוחה ליעף וליגע, ועוד לא היה רגע אחד של שלום בארץ הזאת. ואם יש כאלה החושבים בטיפשותם ובסיכולתם שכוחם הוא העומד להם בהגנה על המולדת, הרי התורה הקדושה כבר ידעה שבדואי יהיו כאלה שיטענו כך, ואף זאת אנו מוצאים בפרשת "עקב" (דברים ח' י"ז) "ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כוח לעשות חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך כיום הזה" (וראה שם בתרגום אונקלוס, דברים נפלאים).

ומפרש הרמב"ן: "ידוע כי ישראל גיבורים ואנשי חיל למלחמה, כי נמשלו לאריות ולזאב יטרף. ומלכי כנען במלחמה נצחו אותם. על כן אמר: אם תחשוב כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, תזכור את השם שהוציא אותך ממצרים ולא היה לך שם כוח ועוצם יד כלל. ותזכור עוד, כי במדבר אשר אין לאל ידך לחיות שם עשה לך כל צרכיך, א"כ גם החיל הזה אשר עשית בכוחך - השם הוא שנתן לך הכוח כאשר עשית אותו. ואם תשכח את ה' יכלה את כוחך ושארך תאבד, כאשר אבדו הם, כי כל עוזבי ה' יכלו. וחזר להביא עוד ראיה אחרת, שלא תחשוב כוחי ועוצם ידי וגו' ואמר שמע ישראל דבר אמת מפי: כי הגויים האלה הם גדולים ועצומים ממך, ואיך תנצחום במלחמה. ועוד יש להם ערים גדולות ובצורות לרום השמים ואיך תכבוש אותם. ועוד ששם עם גדול ורם בני ענקים שאתה ידעת מן המרגלים שראו אותם ואתה שמעת מימים הראשונים שלא יתייצב אדם לפניהם. וכשיתברר לך כל זה יש לך לדעת ולהאמין מן היום הזה, כי לא תוכל לעבור עליהם כלל עד שתדע בלבבך כי ה' העובר לפניך הוא אש אוכלה והוא ישמידם ויכניעם. לא כוח ועוצם יד שנתן לך, אבל יד ה' עשתה זאת בתקיפין שבהם, וזה רמז למה שיהיה וכו'".

ו. האם זכות הישיבה בארץ ישראל קיימת גם בזמן הזה

עוד יש מגדולי הרבנים שליט"א שטענו "שמא יגרום החטא" והיות המצב הדתי בארץ בענייני שבת וצניעות וטהרת המשפחה במצב ירוד למדי (ואגב, אם לחשוש לשמא יגרום החטא, אולי דוקא חטא הפירוד והשנאה שבקרב ציבור שומרי התורה והמצוות אולי דוקא הוא זה שיגרום ח"ו. ולמה נלך אל אחרים לראות מה נעשה אצלם, ואולי נבדוק בביתנו פנימה כמה וכמה מצוות נשכחו או נמצאו מזולזלים בידנו בעוה"ה) ואם כן, האין נוכל לבטוח בחסדי השי"ת כאשר החטאים קשים וכאמור "שמא יגרום החטא" ולא נזכה לכל ההבטחות שהבטיח השי"ת בתורה"ק.

גם על כך משיבה התורה הק' בפרשת "עקב" (דברים ט' ד') "אל תאמר בלבבך בהדוף ה' אלוקיך אותם מלפניך לאמור בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ הזאת וברשעת הגויים האלה ה' מורישם מפניך. לא בצדקתך

מעילו של החפץ חיים והאתגר העומד בפני הציבור החרדי כיום

הרב יהודה אפשטיין

לחרוג ממנהגו. לדבריהם, באם ישמע אותו תורם שראש הישיבה ביקר במקום ולא פנה אליו, הוא עלול להיעלב, והדבר ישליך על תרומותיו למוסדות אחרים, ונמצא אותו ראש ישיבה חב לאחריני. בהיותו אמון על משקל החסידות כפי שנתבאר ב'מסילת ישרים', הסכים ראש הישיבה ללכת אליו כעצת העסקנים, אך את מידת האמת שבערה בו לא יכל לכלוא, ועל-כן בהכנסו למשרדו של התורם, מיד הפטיר - "יהודי שתורם כל-כך הרבה לתורה, כיצד יתכן שאין לו כיפה לראשו?".

היה מקום לצפות לתרעומת מצד התורם, אך תחת זאת אורו עיניו ואמר - "זו הפעם הראשונה, שעומד בפני איש אמיתי, שאומר את אשר על לבו. על-כן תקבל תרומה נדיבה במיוחד, המשך בעמוד הבא

היו אלו השנים הראשונות אחר קום המדינה, כשעולם התורה החל בתהליך השיקום אחר השואה הנוראה. ראשי ישיבות כתתו רגליהם לארבע רוחות הארץ בנסיון לגייס תמיכה למפעל האדיר, שעתיד היה לשנות את פניו של העם היהודי בארץ הקודש. אחד מאותם ראשי ישיבות היה ידוע בקנאותו וסרב לקבל תרומות ממחללי שבת. כעת הגיע ללונדון, שם ישב אחד מגדולי התורמים לעולם התורה. אלא שאותו תורם, למרבה הצער, לא היה יהודי שומר תורה ומצוות, ולמען האמת - אף אחד לא הבין מה מניע אותו לתרום.

מיודענו ראש הישיבה נהג, כאמור, שלא לקבל תרומות מאישים חילוניים, אך כעת פנו אליו עסקנים שונים בטענה, כי הפעם הוא חייב

המשך מעמוד קודם

כי התשובה צריכה להיות באותו מקום ובאותו המעשה (יומא דף פ"ו), ועיקר חטאם בזמן הבית היה ירידתם למצרים, כמו שאמר הכתוב: "היו היורדים למצרים" (ישעיהו ל"א א), ונשתרבו מזה חטאים גדולים. ולכן תהיה תשובתם לעתיד שלא יטשו את נחלתם."

וראה עוד מה שכתב הגאון רבי יעקב עמדין (היעב"ץ) בהקדמה לסידור "בית יעקב" שלא רק הגלות עצמה קשורה לזלזול בקדושת הארץ אלא גם גזירות שונות שנגזרו עלינו במשך שנות גלותינו: "אחר ששכחנו דירת ארץ ישראל לגמרי, אין אחד מאלף מתעורר להחזיק בה כי אם אחד ממדינה. אין איש שם על לב לדרוש שלומה וטובתה ואינו מצפה לראותה. כמדומה לנו בהיותנו מעט בשלווה בחו"ל שכבר מצאנו א"י וירושלים אחרת דוגמתה, על כן באו עלינו כל הרעות בשבת ישראל בארץ שפניא (ספרד) וארצות אחרות בשלווה וכבוד גדול מימי החורבן זמן רב כאלף שנים, ושוב נתגרש ממנה עד שלא נשאר שם ושארית שמה - צדיק הוא ה', כי יצא מדעתם לגמרי ענין הגלות והתערבו בגויים וציון דורש אין לה... כל זאת באתנו כי ארץ צבי שכחנו". הרי שעל אף כל הקורה לנו כאן בארץ ישראל, אדרבה, צריכה היהדות כולה לאזור אומץ ולשוב לארץ אבותינו, לארץ הקודש, ובזכרנו את ציון נזכה בעז"ה גם לגאולת עולמים.

וראה מה שכתב האברבנאל בפירושו לישעיהו ה': "כי שלמות האומה הישראלית אי אפשר שיושג כי אם בארץ נבחרת, ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד עיניו בה, ולכן ציווה השי"ת לאברהם שיצא מארצו ולישב בה, והנביאים לא ניבאו אלא בה ובשבילה, והחכמים היו תמיד מתאווים לשבת בה בל ימי חיותם, לפי שהיא היתה סגולת הארצות, ארץ זבת חלב ודבש בדברים הגשמיים והנפשיים, אווירה מחכים, כמו שזכר החבר למלך כוזר."

וכן כתב המהר"ל מפראג בספרו "נצח ישראל" פרק א': "אין ספק שהגלות היא יציאה ושינוי מן הסדר, כי השי"ת סידר כל אומה במקומה הראוי לה, וסידר את ישראל במקום הראוי להם שהוא ארץ הקודש". וראה עוד בפירוש הרמב"ן - בראשית י"ט.

וכתב בעל "ספר חסידים": "זכתה הרמב"ן במנין תרי"ג מצוות ישיבת ארץ ישראל, כל עת ורגע שהאדם בא"י הוא מקיים מצוה זו. וידוע שעיקר שכר המצוה על השמחה הגדולה בה כדכתיב "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה" (דברים כ"ח מ"ז). אם כן צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תדיר במצוותו התדירה, וכל היסורים יקלו בעיניו באהבתו אותה. וגם צריך להיות ירא וחרד כדכתב רשב"י: "כל פיקודא דלאו איהו בדחילו ורחימו לאו פיקודא הוא" (מצוות התלויות בארץ, פ"ב). ♦

ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם, כי ברשעת הגויים האלה ה' אלוקיך מורישם מפניך, ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב". - "וידעת כי לא בצדקתך ה' אלוקיך נותן לך את הארץ הטובה הזאת לרשתה, כי עם קשה עורף אתה". ופירש הרמב"ן ז"ל: אחרי שהזהיר שלא תחשוב כוחי ועוצם ידי עשה לי, רק שתדע כי הנצוחים במלחמה השם נתן להם הכוח ההוא, והתקיפים שבהם והערים הנצורות אשר תלכדו, השם בכבודו עשה לכם כן בנס מפורסם מאיתנו. חזרו והזהיר - לא תחשוב כי עשה ה' עמך כל זה בצדקתך, כי לא עשה לכם כן רק ברשעת הגויים האלה. והנה זה טעם באבדן הגויים ההם ולא נתן להם טעם ברשת ישראל את הארץ, על כן חזר ובאר לא בצדקתך שתהיה צדיק במעשה ולא אפילו בלב ישר שהיה לך, רק ברשעת הגויים אבדו הם, ובעבור שבועת אבותיך ירשת את הארץ. **כי אין החטא שלך יכול לבטל המתנה שנתן לאבותיך, כי בשבועה נתנה להם וכו"ל.**

מאמינים אנו בני מאמינים באמונה שלימה שהקב"ה שהוציאנו ממצרים בכוח גדול וביד חזקה כדי להביא אותנו אל הארץ הטובה שנוכל לרשת אותה ולשבת בה, וח"ו לומר אחרת - "פן יאמרו הארץ אשר הוצאתנו משם מבלי יכולת ה' להביאם אל הארץ אשר דבר להם ומשנאתו אותם הוציאם להמיתם במדבר. והם עמך ונחלתך אשר הוצאת בכוחך הגדול ובזרועך הנטויה" (דברים ט"ו כ"ח).

וביאר שם בעל "אור החיים" הק' על הפסוק: "ואכלת את כל העמים אשר ה' אלוקיך נותן לך לא תחוס עיניך עליהם ולא תעבוד את אלוהיהם כי מוקש הוא לך" (דברים ז' כ"ג): "זו מצות עשה וגמר אומר אשר ה' אלוקיך נותן לך, הא למדת שאם תתעצלו אתם מואסים במתנת אלוקים וכו"ל". והאברבנאל פירש: שאין זו מצות עשה אלא יעוד ושכר טוב שיהיו ישראל כאריה בבהמות יער וככפיר בעדרי צאן שיאכל ויחריד את כל העמים לא בחיל ולא בכוח כי אם לפי שה' אלוקיך נותן אותם לך בידך. ולפי שהמנצחים במלחמות פעמים ירחמו על המנוצחים ויחמלו עליהם ויחשבו זה למעלה גם לשלמות ומדה נכבדה. לכן הזהירים שלא יעשו כן, שלא יחוס עינם עליהם, ואין זה ללמד מידת אכזריות וחמה, כי אם לפי שלא יבואו לעבוד אלוהיהם, כי בהיותם חומלים עליהם יתערבו העמים עמהם וילמדו ממעשיהם אשר זה יהיה לישראל למוקש. ולכן ראוי שלא תחוס עינם עליהם כדי שלא יבואו לעבוד את אלוהיהם, כי אותה החמלה על הרשעים תהיה מוקש לישראל" עכ"ל.

וראה מה שכתב הגאון רבי יונתן איבשיץ זצ"ל בספרו "אהבת יהונתן" לפרשת בלק בענין מה שעתידיים ישראל לשוב לארצם קודם ביאת המשיח. וכתב שם: "...כשיעברו עליהם כמה וכמה צרות, ואפילו הכי לא יעזבו את ה' ואת נחלתם, הארץ הקדושה תוב"ב, **וזהו עיקר תשובתם,**

ומלבד זאת - אספר לך את הסיפור שלי, ותבין מדוע אני תורם לעולם התורה."

אז החל לספר, כיצד גדל לפני המלחמה במזרח אירופה, כאשר ההשכלה עשתה שמות בכרם בית ישראל, והדור הצעיר נהה בהמוניו אחריה, בהשליכו מעליו את התורה והמצוות. הוריו של הבחור היו מיואשים ממצבו הרוחני, ובגיל 16 נסיון נואש אחרון, שלחו אותו לראדיו, שינסה להתקבל לשיבתו של רבן של ישראל מרן החפץ חיים. הנער לא כל-כך ראה טעם או סיכוי במהלך, אך עשה כמצוות הוריו, כשאמו מוסיפה לבקש, שבכל מקרה ילך לביתו של החפץ חיים ויבקש ממנו ברכה עבורה.

הגיע הבחור לראדיו ושם פעמיו לשיבה הקדושה. המשגיח שוחח אתו מספר משפטים, ודי מהרה הבין, כי כל השיג והשיח של הבחור אינו מתאים כלל וכלל לשיבה. תוך שהוא מתאנח על מצב הדור, ההולך ומתדרדר משנה לשנה, אמר לבחור, כי יוכל לישון הלילה בשיבה, ובבוקר ילך לביתו. השיבה חייבת להשאר מקום מוגן מהשפעות הרחוב, אשר הפיל כבר חללים כה רבים, ושיבות לנושרים וכיצא בכך טרם היו באותם ימים...

קשה לומר שהבחור הופתע, וכאשר היום נטה לערוב, אחר כל טלטלות הדרך באותם ימים, החיש צעדיו לביתו של החפץ חיים הקדוש, לבקש ברכה עבור אמו. החפץ חיים קיבל את פניו במאור פנים כדרכו, ושאל מה מעשיו במקום. הבחור סיפר כיצד נשלח במצות הוריו לנסות להתקבל לשיבה, ושהמשגיח אמר לו שהוא לא בדיוק מתאים, ושיישן הלילה בשיבה, ובבוקר ישוב למקומו.

החפץ חיים בשומעו את הדברים פסק נחרצות - "בשום פנים ואופן! אסור שתישן בשיבה ולו לילה אחד! ההשפעה על הבחורים עלולה להיות הרסנית". ואז הוסיף - "אמנם, כבר מאוחר ואין רכבות יותר שיוצאות לעיר הגדולה, ואתה צריך לישון איפשהו. בוא, אפוא, ותישן בבית שלי".

כך מצא אותו העולם את עצמו ישן בביתו של החפץ חיים בקומה העליונה, מנסה להרדם תוך שהוא משחזר את מאורעות היום האחרון. השינה נדדה ממנו, ותוך כך הוא שומע צעדים במעלה המדרגות. צעדים של אחד מענקי הדורות. החפץ חיים עלה וניגש לעבר המיטה עליה שכב. הוא עשה את עצמו ישן, כשהחפץ חיים עומד מעל גביו ואומר לעצמו - "כל כך קר הלילה...". ואז השיל מעליו את מעילו, והניח אותו על אותו בחור, שיהיה לו חם.

איש העסקים מביט לעבר ראש השיבה ואומר לו - "חזרתי הביתה למחרת, ההורים שלי צדקו בחששות שלהם, הלכתי והתרחקתי מהתורה והמצוות. בינתיים קרה מה שקרה באירופה, עברתי את המלחמה איכשהו, שקמתי את חיי, בניתי עסק, והיום אני איש עשיר. לצערי, כאמור, התרחקתי מהתורה והמצוות, אבל החום שהרגשתי באותו לילה מהמעיל של החפץ חיים - מכח החום הזה אני תורם כמה שאני יכול לעולם התורה!".

בסיפור הנפלא הזה טמון, כמדומני, לקח עצום עבורנו לנוכח האתגרים העומדים בפני הציבור החרדי בתקופה זו. וזאת יש לדעת, כי תקופתנו אינה דומה כלל לכל מה שחווינו בשנותיה הראשונות של המדינה. מציבור קטן בסכנת הכחדה, הפכו יראי ה' לכח חזק, שהולך ומתגבר כמותית ואיכותית, והשפעתו על כלל ישראל הולכת ומתרחבת באופן משמעותי. ניתן לומר, כי המוטלת התהפכה, ותחת החשש לקץ החרדיות, אשר טרדה את מנוחתם של יראי ה' ורועי העדה לפני ששים ושמונים שנה, כעת אנו שומעים יותר ויותר על 'חשש', שלאמתו של דבר הוא תקוה עצומה, לקץ החילונית וחזרה של עם ישראל כאומה אל צור מחצבתה.

נתונים אלו מחייבים ראייה מפוכחת של המציאות והכנה נכונה לקראת ההתמודדות הגדולה העומדת לפתחנו. הרי במשך מאתיים השנים האחרונות, עמדה היהדות החרדית כחומה בצורה אל מול ההשכלה וגרורותיה, ובהנהגת עיני העדה, הלכה לאור משנתו של מרן החתם סופר, אשר דגל בהתבדלות והתרחקות, בבניית חומות ומבצרים, וכך זכינו לעמוד מול כל הנחשולים שעמדו כנגדנו, עד

שהגענו עד הלום. מאידך, לא יכולנו להשאר אדישים אל מול הכאב העצום בראותנו את רוב האומה הולכת מדחי אל דחי, מסחי ומיאוס של התבהמות בדרכי הגויים אל סחי ומיאוס גדול עוד יותר, כאשר בכל פעם דמינו כי הגיעו לתחתית שאול, עד שגלינו לחרדתנו, כי קיימת תחתית יותר עמוקה, יותר נבובה. העולם המערבי השיל מעליו צורת אנוש ככל שחלפו השנים, והלב דמע בראותנו את בני אברהם יצחק ויעקב סוגדים לאותה תרבות בזויה.

על-כן הוקמו ארגונים שונים כדי להשיב את לב ישראל לאביהם שבשמים, וברוך ה', קמה וגם נצבה תנועה של ממש, תנועת התשובה, שהשיבה רבים מעוון, ורבים רבים עדיין עושים את דרכם בחזרה אל שורשיהם היהודיים. וכאן תמיד עומדת בפנינו הדילמה - עד כמה צריך לעסוק בקרוב רחוקים, שעה שהדבר הבטוח ביותר עבור עצמנו, לכאורה, הוא להסתגר ולדאוג לנפשנו. הציבור הדתי-לאומי, לעומתנו, ראה שליחות דווקא בחיבור לכלל האומה מתוך שותפות של אמת ומתוך מגמה לקרב אותם לתורה ולמצוות. על-אף הכוונה הרצויה, נראה כי הגשר שנוצר היה חד-צדדי, כדברי מרן הגר"א וסרמן, ולא בכיוון שרצו. את הלקחים של אותו נסיון הפיקו ועדיין מפיקים רבים ושלמים מקרב קבוצות שונות מאותו ציבור, ובשנים האחרונות אנו רואים אצלם תופעה מבורכת של אימוץ נורמות של התבדלות מהרשעים אשר היו נהוגות עד כה בציבור החרדי.

ונראה, כי על-מנת להתמודד נכונה מול המציאות המורכבת, ובמיוחד לנוכח ההתפתחויות האחרונות, בהן הפכנו לציבור בעל עוצמה ויכולות כפי שלא היינו מאז החלה תנועת ההשכלה לחבל בכרם בית ישראל, המודל הנכון ביותר הוא מעילו של החפץ חיים - בידול תרבותי מוחלט מצד אחד, ומאידך - אהבה, אכפתיות, ומעל הכל - הבנה עמוקה, כי כלל ישראל אינו רק הקבוצה שאני משתייך אליה, כי אם פשוטו כמשמעו - האומה כולה. מעל הכל, מדובר על לקיחת אחריות ודאגה כנה לכל מערכת החיים של האומה ומרכיביה - בגשמיות וברוחניות.

ההתבדלות מהתרבות החילונית, אשר יונקת מהגרועים שבאומות העולם, היא הבסיס לכל קיומו של ציבור היראים. אולם אין די באותה התבדלות. ככל שנתבדל, נסתגר ונתעלם מהמציאות הסובבת, כך אותה מציאות תלך ותבלע אותנו, וכל שנוכל לעשות כנגדה הוא לדחות את הקץ ולעכב את הפרוענות. אך כל עוד אין לנושאי דברה של תורת ה' תכנית סדורה לחיים מלאים של אומה בארצה על כל מרכיביהם - תהא זו רק שאלה של זמן, עד שהמציאות תסדוק את סדקיה בחומה, ובסופו של דבר היא תתמוטט. דומה המצב למה שהיה בהונגריה בשעתו, כאשר רבנו הגדול רבי עקיבה יוסף שלזינגר זצ"ל בעל ה'לב העברי' השכיל להבין, כי מאבק הגבורה מול ההשכלה, שהוא היה מראשי נושאי דגלו - מאבק זה אין לו כל סיכוי שיסתיים בנצחון, ויבשת אירופה נדונה לכליה רוחנית וגשמית. יותר מששים שנה לפני עלייתו של הצורך הגרמני לשלטון, חזה בעיני רוחו את האסון העומד להתחולל - הן את החטא והן את עונשו הנורא - ארז את חפציו ושם פעמיו אל הארץ אשר בחר עבורנו בורא עולם, שבה נחיה את חיינו ונקיים את תורתנו. תחת קרב מאסף חסר סיכוי בארץ נכריה, ביכר לו רבנו הגדול את ארץ הקודש ואת כינון האומה על אדני התורה והיראה. בספרו 'כולל העברים' העמיד את החזון היחיד, שמעניק ליראי ה' אחרית ותקוה, וזאת מתוך ידיעה כי אכן תורתנו מעניקה לנו את כל הכלים על-מנת לחיות בעולם לאור תורתנו הקדושה מבלי להתפשר על קוצו של יו"ד.

הטרגדיה הגדולה שאנו עומדים למולה, היא שתחת אימוץ חזונו של רבי עקיבה יוסף, הבאנו את אירופה לארץ-ישראל. הביטוי 'בנה וחכמיה' הפך להיות קוד סמוי להתכחשות לאחריותנו כלפי כלל האומה, כלפי היעוד ההיסטורי של הבריאה וכלפי כל מגמת ה' בעולם. כך יכולנו להעלים עין מחילול ה' העצום שבהקמת שלטון חילוני, שאינו מחויב לבורא עולם, ובלבד שאותו שלטון יזרוק לעברנו כמה פירוים.

מלבד המציאות העגומה שנוצרה, נוצר כאן דבר חמור לא פחות, והוא התודעה המובנית - הן של הציבור הכללי, והן שלנו, ציבור היראים

טוב ויפה ומה שביניהם - הלכות דיבת הארץ, מכתב למערכת

מאת בעהמח"ס בית בארץ ישראל, ונטעתם, חיבת הארץ ועוד

בחסדי שמים בזכות הגליון הנפלא המביא את דבר ה' בנושא ארץ ישראל לכל אתר ואתר – זכינו ובעקבות המאמר שפרסמנו בנושא 'דיבת הארץ', התחילו רבים לדון בנושא חשוב זה. אנו שמחים להגיש לפניכם את אחד המכתבים המרתקים שקיבלנו בנושא, שיש בו גם הגדרות נפלאות על יופיה של ארץ הקודש - מומלץ!

ברצוני להתייחס לשאלה המפריעה לרבים, אשר הועלתה בגליון 72 (חודשי תמוז ואב) במאמר על דיבת הארץ: **האם מותר לומר על מקום באדמה טמאה שהוא יפה יותר מארץ ישראל?** ולפני שאענה את ששמעתי מרבתי על ענין השאלה עצמה, אנסה לבאר את ששמעתי מהם בביאור שורש האיסור של דיבת הארץ, ובעזרתו ית' נוכל על ידי כן לעיין בשאלה הנ"ל כראוי.

צ.פ. הלוי

למה אסור לדבר רע על ארץ ישראל?

שחטאו בזה, אין בזה משום דיבה, כי 'דיבה' היינו דברי גנאי ולזות, ובדברים שאמרו בתחילה אין בהם גנאי על הארץ. ורק בסוף דבריהם החלו לומר גנאי על הארץ עצמה - שארץ אוכלת יושביה היא, וגם "וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות", וכמו שביאר הרמב"ן, שהוא המשך גנות הארץ עצמה, שאמרו "כי הארץ היא חזקת האויר כבדת הטבע ומימיה ופירותיה עבים וכבדים ויגדלו גדול רב מאד ולא יסבלו אותם מזגי בני אדם הבינונים זולתי הענקים ואנשי מדות". רק זה נקרא "דיבה", אבל דבריהם בתחילה לא היו דברי גנות על הארץ, אלא רק נועדו לייאש את ישראל מלכבשה [ונכלל בזה זלזול בהשי"ת], ואין זה לשון הרע, ולא מחמת זה מתו.

והנה אע"פ שבפסוקים ובגמרא הנ"ל אנו רואים שאיסור הוצאת דיבת הארץ רעה [בלשון המקרא, או בלשון הגמרא: הוצאת שם רע' על הארץ] - דבר פשוט הוא, ולא נצרך לראיה או פסוק [הגמרא רק לומדת את גדל העונש על זה], עלינו להבין מדוע באמת זה כה פשוט, הרי רבים הם השואלים:

מה האיסור בהוצאת שם רע על עצים ואבנים, הרי אין כאן אף אחד שנפגע?

וביותר, אף אם הארץ אכן היתה מרגישה בעלבונה, היכן נצטוו המרגלים על איסור לפגוע בה, הרי נאמר רק "לא תלך רכיל בעמיק" (ויקרא יט טז), והארץ אינה מעמינו? ואין לתרץ, שטעם האיסור הוא כי בכך שדיברו רעה על הארץ - מדברים הם בעצם כלפי מעלה, שאין ה' נאמן בדברו ח"ו, דאף שדבר זה נכון הוא,

כמה וכמה דברים אמרו המרגלים בבואם מתור הארץ, וכולם דברים רעים, אך הגמ' בערכין (טו) מדייקת מהפסוק 'וימתו האנשים מוצאי דיבת הארץ רעה במגפה לפני ה'", כי המרגלים מתו על הוצאת דיבת הארץ דייקא. וכך נאמר שם:

"תניא א"ר אלעזר בן פרטא, בוא וראה כמה גדול כח של לשון הרע: מנלן? ממרגלים, ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כן, המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה! ממאי? דלמא משום דר' חנינא בר פפא, דאמר רבי חנינא בר פפא: דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה דכתיב (במדבר יג לא) "כי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ" - אל תיקרי כי חזק הוא ממנו, אלא ממנו כביכול בעל הבית אין יכול להוציא כליו משם?

אלא אמר רבה אמר ר"ל: אמר קרא (במדבר יד לו) 'וימתו האנשים מוצאי דיבת הארץ רעה' - על דיבת הארץ שהוציאו."

ומהי אותה "דיבת הארץ" שאמרו המרגלים?

מבואר בפסוקים, כי ה'דיבה' היינו דוקא משפט אחד שאמרו המרגלים, שעליו מקדימה התורה לומר: 'ויציאו דיבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל', וזהו המשפט: 'לאמרו: הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא, וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות'. אבל מה שאמרו קודם לכן - 'אפס כי עז העם הישב בארץ, והערים בצרות גדלת מאד, וגם ילדי הענק ראינו שם. עמלק יושב בארץ הנגב...', והוסיפו ואמרו "לא נוכל לעלות אל העם, כי חזק הוא ממנו" - על אף

1 וכוון שהיה זה שקר, נקראו "מוציאי דיבה" ולא "מביאי דיבה", כי הוציאו את הגנאי מליבם, וכמש"כ הרמב"ן שם.

המשך בעמוד הבא

הכל - אחריות לכלל ישראל, והכרה בתפקידנו העצום בתקופה הרת-גורל זו.

מעל הכל, הדבר מחייב אותנו ללמוד את התורה להלכה ולמעשה, לינוק את הערכים המקוריים לאור דברי רבותינו ולפעול בהתאם מתוך הבנה, כי הגמרא, הרמב"ם, השלחן ערוך ושאר עמודי ההוראה שעם ישראל נשען עליהם - הם הם האדנים שעליהם תעמוד חוקתה של מדינת ישראל אחר שנטאטא החוצה את התרבות המערבית, את מערכת המשפט הגויית ואת כל מערכות החיים הרקובות שצמחו כאן כגידולים ממאירים בגופה של האומה. אם אנחנו נאמין בזה באמת, נופתע לגלות עד כמה רבים רבים מהעם שבשדות - הציבור המסורתי שאינו מנוכר לתורה ולמצוות, ושסובל בעיקר מחוסר מודעות - יאמצו בחום את הערכים התורניים ואת משפט התורה כחוקת האומה. השינוי חייב להיעשות, ויפה שעה אחת קודם!

המשך מעמוד קודם

נוצרה תודעה, ולפיה המדינה, הממלכתיות, הזרם המרכזי - מיינסטרים בלע"ז - של העם היהודי, אינו כפוף לתורה ולמצוות, ויש איזה מיעוט זניח שמשמר מסורת עתיקה, שאין לה כל קשר למה שקורה על מרכז הבמה. וככל שחיוני להשמר ולהבדל, אם חפצי חיים אנחנו, מחובתנו להיערך לשלטון יהודי מלא, כיאה וכראוי לציבור הנושא את דבר ה' בגאון.

בעבר היה זה חלום רחוק, הלכתא למשיחא. כיום, לאור הנתונים הדמוגרפיים הברורים, כל שחסר הוא שינוי של מאה ושמונים מעלות באותה תודעה שנבנתה אצלנו באותה תקופה, בה אכן היינו מיעוט ההולך ומצטמק ונלחם על חייו, עד שלא נותר לו פנאי לחשוב על כלל האומה. כיצד עושים זאת מבלי לוותר על יחודנו, מבלי ליפול בבור שנפלו בו אותם ציבורים, אשר בחרו להתערות בישראליות? אכן, זו סוגיה מורכבת, אך מעילו של החפץ חיים יהיה לנו למורה דרך - קנאות ביחס לכל חשש של השפעה זרה, לצד אהבה גדולה, אכפתיות ומעל

מכל מקום חילקה הגמרא להדיא בין דיבת הארץ לבין מה שדיברו כלפי מעלה [ורק משום כך אפשר ללמוד מכאן ללשון הרע על חברו], ומבואר כי דיבת הארץ הוא דבר העומד בפני עצמו, ויש לבאר מה האיסור בזה. אמנם, נראה כי שורש השאלה טמון בהבנה, שיסודו של איסור לשון הרע הוא הפגיעה בזולתו, אך המתבאר כאן הוא כי **לשון הרע** הוא כשמו: איסור לדבר **דברים רעים**, ועצם דיבור הגנאי נאסר.

ונראה, כי מכך שהברייתא משווה את הדבר ללשון הרע על חברו, נוכל להבין שיש כאן כלל – שעל דבר טוב צריך לדבר דיבורים טובים, ולתת לו שם טוב והתייחסות מתאימה, ואסור לתת לו **שם רע**, ולכן אסור לומר שארץ כנען היא ארץ אוכלת יושביה, כי באמת היא ארץ טובה, ולכן גם אסור לדבר רע על יהודי, כי יהודי הוא טוב².

ולפי הגדר שנתבאר כאן, אסור לומר על כל דבר שהוא טוב בעצמותו שהוא רע. וכגון: על התורה, המצוות, המקדש, הגאולה, והבריאה בכללה, שכולם דברים שנבראו ונוצרו רק כי הם הדבר הטוב ביותר, וחידוש נפלא הוא.

ואמנם נכון הוא, שבדאי אין איסור לומר על תפוח שהוא רקוב, אפילו אם איננו רקוב. אבל כאן, שהארץ היא טובה לא במקרה' כמו התפוח

[שמחר באמת יהיה רקוב] אלא ב'עצם', כי ה' אמר שהוא מביא אותו לארץ טובה, כמש"כ "וְאֶרֶץ לְהַצִּילוּ מִיַּד מִצְרַיִם, וְלְהַעֲלֵתוּ מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה, אֶל אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ" (שמות ג ח), והיא נבראה לצורך כך וזו תכלית הבריאה – על כזה דבר, פשוט ומושכל שאין לדבר רע, ואין צריך לזה צווי מפורש³.

סיכומם של דברים:

על כל דבר טוב [בעצם, ולא במקרה] אסור לדבר דברי גנאי ורוע, וכשמדבר על רעהו – נוסף מלבד זאת גם האיסור לגרום לו צער או נזק. וכן נראה, שלא נאסרה לשון הרע על ארץ ישראל אלא בדיבור גנאי, וכמו האיסור שמצינו בלשון חז"ל (סנהדרין זד.) 'לספר בגנותה של ארץ ישראל', אבל כמובן שלא יהיה איסור בדבר המזיק את הארץ [אולי יהיה בזה איסור מצד ביטול ישוב הארץ, אבל אין כאן לשון רע]. כעת, לאחר שהבנו את שורש איסור לשון הרע בכלל, ועל הארץ בפרט, נוכל לעיין בכל שאלה ספציפית מתוך הבנה טובה יותר. וכמה דינים חדשים בענין דיבת הארץ נוכל ללמוד מדיוק המקראות הנ"ל, ולא נפרט את כולם.

וכעת נדון רק בשאלה שפתחנו בה, וכמובן גם כאן, קודם שנשאל מה מותר לדבר, שומה עלינו לברר את המציאות האמיתית, ולשאול:

האם ארץ ישראל היא הארץ היפה ביותר?

והטעם שהיופי לא מוזכר, הוא לא בגלל שהארץ אינה יפה, אלא בגלל שלא זה העיקר. המדד האמיתי להעריך כמה ארץ מסוימת 'שווה', הוא לפי כמה שהיא מתאימה לגדל בה אוכל, והתאמתה למגורים, וכמו שהורה משה למרגלים לבדוק "ומה הארץ: השמנה היא, אם רזה? היש בה עץ, אם אין?". ואין הדברים אמורים רק לגבי ארץ ישראל, אלא באופן כללי – המקרא אינו מעניק כמעט יחס ליופי של ארצות.

וכמדומה, שהבדיקה של מקום לפי היופי שלו היא המצאה של הדורות האחרונים, כאשר יש לאנשים פנאי וכסף לצאת לנופש ולראות נופים וכיוצא בכך, ישנם שהתחילו להחשיב מקום לפי היופי שלו. אך ארץ ישראל לא נועדה להיות אתר תיירות [וכלשון השלט: "כאן שכונת מגורים, לא אתר תיירות"]⁴, ולכן היופי הוא לא הנושא.

האם ארץ ישראל היא הטובה והמוצלחת ביותר?

הנה, לא כתוב בתורה שהארץ היא המוצלחת ביותר, אבל הדבר מתבקש מעצם מהותה – מאחר שנוצרה ע"י ה' לשכן בה את עמו, מתבקש שהיא תהיה מבחר העולם.

וכמדומה, שבמציאות הדבר מוסכם, שאין מקום טוב כמו ארץ ישראל:

2 כך נראה לכאורה, שאף בסיפור דברי גנאי על רעהו זהו שורש האיסור, ואף שודאי שיש בדיבור רע על חברו גם כן החלק של הפגיעה בזולתו [ולכן הוצאת שם רע על חברו חמורה יותר, כמו שאמרה הגמרא]. מכל מקום אין זה עצם האיסור, שהוא כשמו: עצם הדיבור הרע.

זאת, בניגוד לדברים שאין בהם גנאי אלא הם רק גורמים להזיקו, שבהם יש איסור רק מצד בין אדם לחברו.

ובאמת יש לעמוד על חלוקה בסיסית בין שני סוגי לשון הרע, ועל-מנת לבאר זאת נביא את דברי הרמב"ם בענין (הלכות דעות פרק ז):

לאחר שביאר הרמב"ם 'אי זהו רכיל', הוסיף: "יש עון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה, והוא לשון הרע. והוא המספר בגנות חברו אע"פ שאומר אמת. אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חברו". הרי למדנו, שעצם הגדרת לשון הרע היא דיבור גנאי על חברו, ואינו תלוי בכך שיאמר לו נזק מזה, והוא אסור בין באמת ובין בשקר, אלא שבשקר נקרא מוציא שם רע.

לאחר כמה הלכות, מוסיף הרמב"ם ואומר: "אחד המספר בלשון הרע בפני חברו או שלא בפניו, והמספר דברים שגורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חברו בגופו או בממונו ואפילו להצר לו או להפחידו – הרי זה לשון הרע".

כאן התחדש דבר נוסף, שהוא איננו עיקר ענין לשון הרע, שהרי אין בו דיבור גנאי, אך הוא אסור אם הוא יגרום לנזק מכל סוג שהוא.

והנה החלק השני ודאי ענינו הוא הפגיעה בזולתו. אך החלק הראשון של האיסור לדבר דברי גנאי, יש לשאול האם הוא רק מצד "בין אדם לחברו" – בגלל הפגיעה בכבודו של המדובר, שזכותו שלא ידבר עליו דברי גנאי ויפגעו בכבודו [אף אם הדבר לא יודע לו], או שיש כאן גם – ואולי בעיקר – איסור של בין אדם למקום מחמת נתינת שם רע לדבר טוב, שהרי מי שהוא בכלל 'דעך' הוא טוב, וזה שאתה נתון יחס ופרסום למכשול נקודתי – זהו דיבור רע.

3 במאמר הנזכר נכתב לבאר בשם רבי דוד מן זצ"ל [בספרו באר מרים] שיסוד איסור לשה"ר על ישראל, הוא מחמת שהוא נגד המתחייב לאהוב ישראל, ולכן גם איסור לשה"ר על ארץ ישראל, הוא מאותו גדר של איסור, כיון שגם בה יש מצות חיוב.

ואף שקשה לי עם סגנון הדברים (כי בחז"ל נראה שלשון הרע היא הנהגה רעה מצד עצמה, ולא פרט במצות אהבת ישראל או במצוה אחרת, אלא עצם הדיבור הרע הוא הבעיה. וכן לפי זה יקשה קצת כיצד הברייתא חיברה את שני הסוגים), אך למעשה אין בזה שינוי מדבריני, כי גם לפי דבריו, הרי על אותה הדרך של חובת חיבת הארץ, שלא נתפרשה בתורה [על כל פנים עד לפרשת שלח] ובכל זאת היה למרגלים איסור לדבר עליה רע, ועל כרחינו אנו חייבים לומר כמו שכתב שם ר' דוד מן, שכיון ש:

1. "התורה מאריכה פעמים רבות בשבח ארץ ישראל,
2. והצורך בכתיבת דבר זה בתורה הוא ללמד באי עולם,
3. והלימוד הוא חביבות ארץ ישראל,
4. – אם כן מבואר מזה מצוה לחבב ארץ ישראל".

ומבואר בזה, שלא צריך לזה פסוק או לימוד שיש בהם ציווי מפורש "ואהבת את...", אלא גם דבר שמוכן מתוך דברי התורה, שזה רצונה וכוננה – זה חיוב גמור, עד כדי כך שמי שפועל להיפך מגיע לו מיתה. ואת ארבעת השלבים האלו נוכל לעשות על עוד הרבה דברים שהתורה משבחת אותם. וכל דבר שה' רוצה בו, משבח אותו, ואומר שהוא טוב – אנו חייבים להעריך ולאהוב ולשמוח בו, ושבו אסור לדבר עליו גנאי [לדוגמה בעלמא: התורה והמצוות, ולעיון נוסף ראה בכתבי הקדש], ובפרט בדברים ומשלי].

4 והדבר יובחן מריבוי הפסוקים ומאמרי חז"ל על יופיים של בית המקדש, ירושלים, ובני ירושלים. והדבר בולט שעל ארץ ישראל לא אמרו כן, ולכן גם אם נמצא מעט לשונות בדברי הנביאים היכולים להתפרש לענין יופי, זה דאי ענין שולי בארץ.

- ◆ הן מצד אסונות טבע שאין בכלל בארץ ישראל [סופות הוריקן-טורדנו-צקלון, גשמי מונסון, מפולות בוץ, מפולות שלגים, הצפות ושטפונות וכי' שהם תדירים, ועד לדברים נדירים יותר כמו התפרצות הרי געש וצונאמי].
- ◆ הן מצד עונות השנה המסודרות [ברוב העולם יש גשמים בקיץ, וזה הורס את התבואה וכי'].
- ◆ הן מצד הגשמים והשלגים [באירופה הולכים בחורף בבוץ עמוק, והשלגים משתקים כל פעילות].
- ◆ הן מצד האופק [שקיעה בשעה הגיונית].
- ◆ הן מצד מזג האוויר [אין קור וחום קיצוני כמו ברוב - ואולי בכל - העולם], ובהרי ישראל - זה ממש תענוג עולמי!
- ◆ וכמוכן, מצד התבואה והפירות, שאין להם מתחרים בכל העולם, ואפשר לגדל כאן כמעט כל פרי שבעולם.

היופי של ארץ ישראל לעומת היופי של חוץ לארץ

על אף שהראינו, שלא כתוב שהארץ היא יפה, ואין כאן נידון על הכתוב בתורה כלל, אך במציאות אין ספק שהארץ היא יפה עד מאד. וכמוכן, אין זה סתם, אלא השי"ת נתן אותה לנו במתנה, ונותן בעין יפה הוא נותן, ולכן ודאי נמצא בה הנוי המרחיב דעתו של אדם (ברכות נז:).

אמנם מדובר בסוג שונה לגמרי ממה שאנשים שנוסעים לחוץ לארץ רוצים לראות. הם מחפשים דברים היוצאים מגדר הרגיל: משהו 'לא נורמלי' - המון מים, המון שלג, המון עצים, הר גבוה מאוד, מדבר נורא מאוד וכיוצא בכך.

בארץ ישראל אין כאלו דברים עוצמתיים, אבל אין זה חסרון, כי אם מעלה. זאת, מכיון שסוג היופי הזה, אף שודאי יופי יש בו, ורואים בו את מעשי ה' כי רבו, והם ביטוי שמלמד אותנו על כוחו וגבורתו של עושה מעשה בראשית - אך עדיין זהו יופי של מוות, של ג'ונגל / מדבר / קרח שאי אפשר לחיות בו חיים תקינים [גם ים המלח הוא מקום יפה ותיירותי, אך 'ים המוות' יקרא, והוא מהווה בעיה שאנו מחכים למים החיים שימתיקוהו (ראה יחזקאל מז:)]. הדברים האלו **נוגדים חיים טובים**, וזהו סוג היופי העיקרי שאנשים מחפשים מחוץ לארץ ישראל.

ולדוגמא נביא את הרי האלפים (שוויץ ושכנותיה), שמשום מה יש אנשים שהנוף היפה שה' ברא שם סנוור אותם, וזה מפריע להם. אין ספק, הנוף שם מאוד יפה, במיוחד לעיני היהודים שבאים בקיץ כשמתחמם יחסית, והשלגים מפשירים, והדשא פורח, כך שזה נראה להם מקום ממש נחמד... אבל בחורף הכל מת, אי אפשר לזוז מהתנור, הקור נוראי, אי אפשר לזרוע כלום, הנהרות קפואים, הכל מוות בצבע לבן, באמת זו ארץ רעה מאוד לחקלאות ומגורים.

ועם נוף לא קונים אוכל ולא מתחממים. זה נחמד לכמה ימים וזהו, אף אדם אינו יותר מאושר בגלל שיש חתיכת אבן ענקית ומושלגת מול ביתו. לעומת זאת, היופי של ארץ ישראל הוא יופי פנימי ושקט, לא צעקני ו'מפוצץ'. זהו יופי של מקום שאנשים חיים בו, ולמי שמבקש את החיים ולא את היוצא מגדר החיים הרגיל - היופי הזה הוא הטוב מכולם, אין דבר יותר משובב נפש מלראות את "הַיָּהּ הַשָּׁרוֹן לְנוֹה צֹאן, וְעִמְקֵי עֶכוֹר לְרִבְץ בְּקָר" (ישעיה סה). זה לא רק משמח, זה גם **יפה?**

- ◆ ומי שהארץ אינה יפה בעיניו, זה מעיד על אחד משני דברים:
- ◆ או שמעולם הוא לא יצא מביתו, ואם יצא - אזי לא ניסה לראות את הארץ.
- ◆ או שהוא הורגל לצעקנות, ואין לו הכלים לחוש בדברים עדינים ופנימיים⁵.

וכמדומה, ששני הסוגים של היופי האלו מובחנים בדברי חז"ל, שתקנו שתי ברכות: אחת על הדברים **העוצמתיים** - על ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל המדברות - "ברוך עושה [מעשה] בראשית" (ברכות נד). ואחת על הדברים **היפים** - על בריות טובות ואילנות טובות ואנשים ובהמות נאות מברך "ברוך שככה לו בעולמו" (כדאיא בברכות נח: ובעבודה זרה כ. ובתוספות שם).

אינני יודע, אך יתכן שישנם בחוץ לארץ מקומות שיש בהם יופי 'שקט', ובכל זאת לא רואים את היופי הספציפי הזה בארץ ישראל, ובאמת בזה אולי יש לשאול כעין מה ששאלה הגמרא "מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים... מפני מה אין חמי טבריא בירושלים..." (פסחים ה:). ומסתבר, שגם התירוצים יהיו כעין התירוצים שם - שיש בזה איזה חסרון, אך כאמור לעיל, בכל מקרה אין כאן קושיה מדברי התורה, שכלל לא דברה על היופי. מה נשאר? שהאוויר בהרי האלפים טוב למחלות מסוימות, ומכח זה ישנם השואלים:

מה עם "לא תחסר כל בָּהּ"?

אך התשובה פשוטה: אי אפשר להסתכל רק על דבר אחד ולרצות אותו [זה כמו לשאול למה אני לא בגובה של ג'ירפה והייתי חוסך להזמין מנוף...]. ואין שום גריעותא בזה, שבגלל הגובה העצום יש שם משהו מיוחד שאין בארץ, הרי זה לא היה גורם לאף אחד מאתנו לרצות לגור שם. וכן מצינו, ששלמה המלך הביא מאפריקה "זָהָב וְכֶסֶף, שְׁנֵהָבִים וְקָפִים וְתַכְיִים" (מלכים א' כב) - וכי זהו חסרון בארץ ישראל, שאין בה ג'ונגל?? הכושים סובלים את הקושי הנורא של הג'ונגל בקו המשווה, ואנחנו נהנים מההתוצאות בלי פילים שיסתובבו לנו בין הרגליים [או מעל הראש...], ובדברים האלו הלא תחסר' מתקיים על-ידי שיש כסף בשביל להביא את זה משם [או ברפואות - ללכת לשם].

היוצא לגבי איסור הוצאת דיבת הארץ:

פרטים רבים יוצאים מן הדברים כפי שהעמדנו אותם, ואשאר לקורא לדון בזה מעצמו, רק נעיר על נקודה אחת מעשית: מי שדר על אדמה טמאה, או מי שנאלץ לצאת מארץ חמדתנו, וראו את פלאי התבל, או מי שראה תמונות ותיאורים שלהם, ומציין את היופי המיוחד שישנו רק במפלי הניאגרה / במישורי הקרח של אלסקה / במדבר סהרה וכדומה - אין בזה שום בעיה. אנחנו לא צריכים ולא רוצים את הדברים האלו בארץ ישראל.

אבל אם הוא אומר זאת בקול זלזול והשוואה אל "הארץ השקטה והקטנה הזו" - זה עצמו הבעיה, שהוא לא מרגיש שהארץ הזו היא הטובה בעולם, ועל-אף שגנאי אין כאן, מכל מקום זלזול יש כאן.

ולכן מן הראוי, אף אם אין כוונתו לזלזל, להוסיף ולומר ש"שם יש דברים גדולים, והיה נחמד לראות אותם לכמה רגעים, אבל לעולם לא הייתי מוכן לגור שם [גם לו יצוייר שזה היה בתוך ארץ ישראל, והיה מותר לי לגור שם], כי מקום טוב ונח לחיות בו - זה רק בארץ ישראל¹⁰.

אבל אם חלילה אומר, שיש מקום שהוא יותר **טוב לגור בו** מארץ ישראל - זה ממש "לספר בגנותה של ארץ ישראל", כמבואר בסנהדרין (צד). תן לחכם ויחכם עוד.

5 עוד יש להאריך בענין הפנימיות, שבמצב מתוקן היא מתבטאת ביופי החיצוני, שזה נאמר בעיקר על ירושלים בזמן שהשכינה שורה בה, אבל ודאי שבמידה מסוימת הדבר היה אז גם בכל ארץ ישראל, ואכמ"ל.
6 למעט "בצאתיו ונבאיו ולא ירפאו, לְמַלְחָה נִתְּנָה".
7 לא שהנביא מתכוון ליופי, אך זו האמת.
8 ויתכן שהחליטה, זה גם מלמד על כך שהוא אינו מרגיש שהארץ היא הארץ שלו, שהרי אמר רבי יוחנן - "שלשה חיינות הן, חן מקום על יושביו, חן אשה על בעלה, חן מקח על מקחו" (סוטה מז), וזהו גם במקום שהוא באמת רע, וכל שכן הכא, שהוא באמת טוב מאוד מאוד, רח"ל.
9 והדבר בולט, שלא נתברכה ארץ ישראל בזהו וכסף, אלא רק בברזל ונחושת, וזהו כסף הביאו עם אניות מאפריקה. ונראה הטעם, כי אין זה דבר שימושי, אלא תענוגות ומותרות, ויש בזה גם הרבה נזק לארץ.
10 ולא יעזור לומר, שבארץ ישראל יש ישיבות ורוחניות וכדומה, כי אין זה מתקן את הרושם שהוא עשה על הארץ עצמה, ואין לך הוצאת דיבה יותר מזו, וכל שכן שלא יאמר, שיש גם בארץ מקומות יפים, שזה סתם חוכא ואיטלולא, כי הוא דיבר על סוג יופי אחר, שאכן אין בארץ.

"כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושיע למו, כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם"

(תהילים מד ד) הרב בצלאל גנז

שאלה:

בפרשת עקב קראנו (דברים ח ז) - "כי ה' א-להיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר. ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש... ארץ אשר הרריה ברזל ומאבניה תחצוב נחושת... ואכלת ושבעת וברכת את ה' א-להיך על הארץ הטובה אשר נתן לך".

שאלת כאן שאלה גדולה. למי נאמרים הדברים? לכאורה, הם נאמרים לאלו הנמצאים במצב האידיאלי ביותר שיתכן. הם מוקפים בענני כבוד, המגינים עליהם מכל צד גשמי ורוחני, אינם צריכים לדאוג לאוכל, שהרי הם אוכלים מן - "לחם אבירים אכל איש" - לחם שמלאכי השרת אוכלים, הם שותים מים של נס מבארה של מרים שמהלכת אתם גם לאחר פטירתה בזכות משה, אינם דואגים ללבוש, שהרי "שמלתך לא בלתה מעליך ורגליך לא בצקה זה ארבעים שנה" (שם ד) ולא חסרת דבר. ומעל הכל, הם זוכים יום יום לשמוע שיעור כללי מראש הישיבה הגדול שלא קם כמוהו ולא יקום, הוא משה רבנו ע"ה, וכי למה עוד יכול ילוד אישה לקוות ולשאוף? ומה מבטיחה להם התורה בהמשך דרכם בארץ ישראל? ארץ נחלי מים, עינות ותהומות. וכי כבר נופש חסר להם? תאנה וגפן ורימון חסר להם? הרי המן שבו כל הטעמים עמם! וכי לאבני ברזל הם צריכים? וכי לחצוב נחושת תקוותם??? הם רוצים להמשיך ללמוד תורה מפי משה רבנו, ומהי, אם כן, הבשורה כאן?

[אכן הרשב"ם מבאר, שהדברים אינם בשורה, כי אם אזהרה שלא יסור לבם מרוב השפע, אבל פשוט קריאת הפסוקים היא כמו שכתוב ברמב"ן (ח ה), שתערב לנפשך טובת הארץ ופירותיה. על כן אמר - "כי ה' א-להיך מביאך אל ארץ טובה".

ונראה אולי לעמוד על ביאור הדבר. על הפסוק (ויקרא יט כג) - "וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל", אומר המדרש רבה [קדושים ה], וז"ל: "הדא תרנגולתה, כד אפרוחיה דקיקין [קטנים] היא מכנשת [מכנסת] להון ויהיבין יתהון תחת אגפיה [כנפיה], ומשחנה להון [מחממת אותם] ומעדרנא קדמיהון [עודרת לפניהם]. וכד אינון רביא [כשהם גדלים], וחד מנהון בעי למקרב לוותיה, והיא נקרא ליה בראשיה [מנקרת בראשו], ואומרת לו - זיל עדור בקיקלותך [לך תדאג לעצמך]. כך כשהיו ישראל במדבר ארבעים שנה, היה המן יורד והבאר עולה להן והשליו מצוי להן וענני כבוד מקיפות אותם ועמוד ענן מסיע לפניהם. כיון שנכנסו ישראל לארץ, אמר להם משה - כל אחד ואחד מכם יטעון מקושיה [מעדרו], ויפוק וינצוב לו נציבין [יצא ויטע עצים]".

הרי לפנינו, שעבודת ארץ ישראל - בשונה מהעבודה במדבר - הייתה דווקא בכליה הגשמיים של ארץ ישראל, וכמו שמסביר הרמב"ן את מצות ישוב א"י [בהשמטות הרמב"ם לסה"מ, מצות עשה ד], כמצוה המכילה שני פרטים - לא רק לדור בארץ ישראל, אלא גם **"ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות, או לשממה"**. כלומר: א. הפרחת הארץ שלא תהיה שממה, ו-ב. שלטון יהודי דווקא (וכן הוא ברש"י גיטין

ח:ד"ה משום ישוב א"י). כך גם מסביר החת"ס בסוכה לו. את עובדת היותו של בעז ראש הסנהדרין זורה את גרון השעורים בלילה - לא בגלל שלא מצא ראש

הסנהדרין פועל ערבי שיעשה לו את המלאכה, אלא מצד מצות ישוב ארץ ישראל, שהיא כמו תפילין, שאינה נדחית מפני מצוות תלמוד תורה. כמו כן, מצאנו גם ברבי ינאי (בבא בתרא יד.) שנטע ארבע מאות כרמים, ופירש הראב"ד (הובא בשטמ"ק שם) משום ישוב ארץ ישראל.

ע"פ הדברים הנ"ל, אולי יטעמו לנו גם דברי הרמב"ן בבראשית (מחב) על הפסוק "ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי", שרש"י פרש ע"פ התרגום "בצלותי ובבעותי". אולם הרמב"ן מפרש, וז"ל - "כי הארץ לא תכבש להם רק בחרב ובקשת. ירמוז למה שאמר הכתוב (יהושע יא ט-כ) 'לא הייתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון, את הכל לקחו במלחמה. כי מאת ה' היתה לחזק לבם לקראת המלחמה למען החרימם'".

משמעות דבריו, שהכניסה לארץ ישראל תהיה בכלים טבעיים ולא בניסים של שינוי חוקי הטבע כמו במדבר [שהרי הקב"ה יכל גם לסלקם בדרך שאינה ע"פ חוקי הטבע].

וכמוכך, אין הכוונה שלא היו ניסים בכיבוש ארץ ישראל, שהרי גם רבים ביד מעטים וגיבורים ביד חלשים הוא ודאי נס, אלא שהוא אינו נס של שינוי חוקי הטבע כמו במדבר [ובאמת, אכן היו שינוי חוקי הטבע כעמידת השמש וירידת אבני האלגביש ונפילת חומות יריחו, אבל בדרך כלל היתה מלחמה עם כלי זין, ולא כמו שהושמד צבאו של סנחריב בחצי הלילה מחוץ לחומות ירושלים ע"י מלאך ה'].

יתכן שההסבר לכך הוא, שכך היא עבודתה של ארץ ישראל - המשכת א-לוהותו בתוך חוקי הטבע וצורת החיים הטבעית, ואמנם גם הנהגת הטבע עצמה היא הנהגה א-לוהית [כמבואר בקדמונים, ש"הטבע" גמטריא א-להים], שכך עלה ברצונו בהנהגה זו, כנאמר - "הללוהו שמש וירח, הללוהו כל ככבי אור... יהללו את שם ה' כי הוא צוה ונבראו חוק נתן ולא יעבור". אמנם זוהי הנהגה בשם א-להים, שהיא נסתרת ואינה גלויה לעיני בשר, אך מטרת המצוות היא להשתמש בבריאה בהתאם להוראות התורה ובכך להמשיך את א-לוהותו לתוך סדר הבריאה. וכן מובא במאמר חז"ל בירושלמי על הפסוק 'זהו סדר אמונת עתיך...'; בו מרומזים שישה סדרי משנה, ש"אמונת - זה סדר זרעים", ולמה נקרא 'אמונת'? "שמאמין בחי העולמים זורע". כלומר, הגם שזה נעשה בפעולה גשמית, זה נעשה מתוך אמונה בחי העולמים, והגם שהיהודי מאמין בא-להים, הוא עושה פעולה גשמית של זריעה. [להסבר הענין ביסודיות ובאריכות, עיין בספר הזכות לבעל החידושי הרי"ם בפרשת שלח].

וכדי שלא נטעה ונאמר 'כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', מסיים שם הרמב"ן:

"ויחס החרב והקשת אליו, כי זכותו היא העושה עמם מלחמה והיא הנחלם להם, לא הם עצמם. וכענין שאמר הכתוב (תהילים מד ד) - 'כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושיע למו כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם'. וזהו בזכות האבות".

כלומר, אמנם בענין ארץ ישראל, **נצרכת לכתחילה דווקא עשיה גשמית**, כזריעה ואחיזת חרב, אבל ההצלחה היא רק מאור פני ה' בזכות האבות.

הזיה על בין הבדים

הרב משה מלוביצקי

אני מביט קדימה אל מעבר להיכל ורואה את פרוכת הקודש, רואה את הבליטות הנוצרות בתוכה מפני דחיקת בדי ארון הקודש. נעצמות עיני לרגע, כדי לאפשר לעצמי לצייר במחשבתי את ההוד וההדר, השגב והקדושה הנמצאים שם, כמאה אמות בלבד לפני, במקום שאין עיני שולטת, מעבר לפרוכת.

שם בתוך החדר הקטן, נמצאת נקודת המרכז של העולם והיקום כולו. לוחות הברית וספר תורה בתוך ארון הזהב, כפורת ושני כרובים פורשי כנפים ופניהם איש אל אחיו, ועל הארון בדים, אלה שהביאוני הנה על כנפי ההזיה.

אכן, נתקיים בנו בדקדוק מדוקדק מאמר הכתוב 'צרו המור דודי לי', צרות מרות חווינו בגלוינו, אולם מה הם חשובים כעת, כאשר אנו זוכים לראות, לממש ולחיות את היעוד הנשגב, **בין שדי יליו!**

פוקח אני את עיני והנה, סדורו של אביי קם וניצב לנגד עיני. לא ידעתי נפשי שמתני.

אלפי שנים חכינו לרגע הזה, והנה הוא בא. ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

הנה מסדר הכהן את המערכה הגדולה, והנה בורר הוא עצי תאנה כדי לסדר אף את המערכה השנייה, הנה סידור שני גזרי העצים, והנה יוצא כהן מהיכל לאחר חתיית דישון המזבח הפנימי, ומיד נכנס אחר להטיב חמש מתוך שבעת הנרות, הנה כהן מזה מדם התמיד שתי מתנות שהן ארבע על אלכסוני המזבח החיצון, וכבר נכנס כהן להטיב את שתי הנרות הנותרים, ואחריו כהן שלא הקטיר מימיו נכנס להקטיר את הקטורת אשר ריחה נודף עד יריחו, ואילו כאן, בעזרה, כמעט ואין אדם יכול לעמוד מפני ריחה.

מזדרזים הכהנים ומעלים את אברי עולת התמיד אל המזבח ומקטירים את מנחתה.

והנה, מה שפר גורלי, שומעות אזני קול ענוג של צלצול פעמונים, נשמע קולו בבואו אל הקודש, הנה רואות עיני את הכהן הגדול, חושן ומעיל, אפוד וציץ נזר הקודש. בדיוק היום בחר להקטיר הוא בעצמו את מנחת החביתין, ומיד לאחר מכן מנסך כהן את נסכי התמיד.

כמו מתוך חלום, נשטפות אזוני, מחי, לבי, גופי, נפשי, רוחי, נשמת, חייתי ויחידתי בצלילי שירת הלויים אשר על היין. ניצבים לויים בדוכנם, מהם משוררים בפיהם, מהם בכל כלי שיר, ונפשי – היא שואלת את נפשה להפרד מכבליה ולהתמגנט השמימה.

נפשי נפשי! אנה תלכי?, איפה תמצאי מקום טוב יותר, ענוג יותר, קדוש יותר להסתופף בו? השמים ושמי השמים לא יכללוהו, זולת זה המקום אשר כביכול צמצם עצמו לתוכו. כאן הוא המקום הטוב ביותר לגוף ולנפש ולא יחוד ביניהם! רשאית את לתור מקום מנוחה, סופך לחזור הנה, אל הבית אשר בנינו לשמו, ואשר הוא מקום מנוחתו ומנוחת נפשות ישראל כולן. אכלנו מעץ החיים ונחיה לעולם. שובי נפשי למנוחיכי כי ה' גמל עלייכי!

אש יורדת משמים ומתווספת לאשי הכהנים, אוכלת את אברי התמיד ורבוזה עליהם כאריה.

כן, אוהב אותנו ה', אוהבים אנו אותו, בא לשכון כבוד בתוכנו. כאשר אני שומע את צלצול השעון המעורר, אני מבין שכנראה ישנתי. קום בני קום, בקומך לא תעזוב את החלום, ולא יעזוב הוא אותך, אינך קם על מנת להתנתק מהחלום, אתה קם כדי להגשים אותו, קום בני, קום לעמל וימך, הנה זה עומד אחר כתלנו.

אל תפסיק לחלום, טעון הזיה על בין הבדים, ואתה תקום תרחם ציון. כי עת לחננה כי בא מועד.

כי בא מועד.

נב. כותרת המאמר מוגשת באהבה לרעי הטוב הרב חיים מאיר אינהורן שליט"א, הכרת הטוב על הכותרת המופלאה של מאמרו 'כי ששת ימים עשה ה' (גליון 71, אייר-סיון תשפ"ג).

נצח אנוכי לעם עתיק יומין, עם למוד סבל ותלאות. בן אנוכי לעם ה' השב לארצו לאחר אלפי שנות צפיה. משיחי אנוכי, אוהו, כמה משיחי.

אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף-על-פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.

משיחי אנוכי, משיחיים אנו, והיא שעמדה לאבותינו ולנו בחשכת גלוינו. סהרורי אנוכי, אוהו, כמה סהרורי.

הנני בן לעם המונה ללבנה שהם עתידים להתחדש כמותה, עם המובטח בשיא החושך, שכמו הלבנה המתמעטת, אף הוא עתיד להתמלא אור, כלבנה במילואה, והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה כאור שבעת הימים.

הזוי אנוכי, יש לי חלומות, בשוב ה' את שיבת ציון, היינו כחולמים.

בטרם יצא אבינו יעקב לבנות את בית ישראל, חלם חלום, ובטרם רדתו לגלות הראשונה, גלות מצרים, נגלה אליו הא-להים במראות הלילה, והבטיחו – "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם עלה".

לא ידעתי נפשי שמתני, הנה ערשי מוטלת בארץ הצבי, מושאת חלומותיהם והזיותיהם של אבותי ואבות אבותי, ואילו אני – נפשי שמתני מרכבות עמי, מוטלת היא ערשי בארץ הצבי.

נאחזות שמורות עיני, נפעמתי ולא אדבר. חשבתי ימים מקדם, שנות עולמים. זכורני הבטחה שהבטחוננו, ספק ער ספק ישן, ובלבי הזיה.

יש לי הזיה.

הזיה על בין הבדים.

הכל התחיל בבוקרו של יום.

בוקר בארץ הקודש.

נטילת ידיים של שחרית, ציצית, ברכות השחר, טבילה במקוה ממקואותיה הטהורים של ארץ ישראל לתוספת קדושה וטהרה, טלית ותפילין, ואני נכנס לבית המקדש.

בית מקדש מעט.

עקדה וקרבנות, החלה עבודת התפילה.

יש שם לשון ושפתיים, מח ולב, וגם מילים.

נישא אני על כנפיהם, ומגיע למשנת איזהו מקומן של זבחים.

אוי רבוננו של עולם! איזהו מקומן של זבחים אנו יודעים, אבל איזה הוא זמנם ומועדם, עד מתי ישולמו הפרים בשפתינו בלבד?

קדשי קדשים שחיטתן בצפון, פר ושעיר של יום הכיפורים שחיטתן בצפון, וקיבול דמן בכלי שרת בצפון.

ודמן טעון הזיה על בין הבדים.

פיצוצים ופיצוצי משנה ממלאים את החלל.

הזיה על בין הבדים!

דמן טעון הזיה על בין הבדים.

אכן נודע הדבר, זהו זמנם ומועדם של זבחים.

ציון היא דורש אין לה, מכלל דבעיא דרישה.

אכן כן, דמן דרוש וטעון הזיה על בין הבדים!

ועתה, על משכבי בלילות, בקשתי את שאהבה נפשי.

ספק ער ספק ישן, ובלבי הזיה על בין הבדים.

בחלומי אני קם בבוקר, נוטל ידי ולובש ציצית, מברך את ברכות השחר, נכנס למקוה כדי הנכנס לעזרה, מתעטף בטלית ומתעטף בתפילין, חולץ מנעלי ונכנס להר בית ה' בדרכי לבית המקדש.

בית המקדש הרם והנישא, בית ה' אשר נכון בראש ההרים ונישא מגבעות. נעתקת נשימתי אל מול המראה, זהב וכסף ונחושת, כהנים בעבודתם, לויים בדוכנם וישראל במעמדם, בבית א-להים מהלכים ברגש, מפיסים הכהנים, ומתחילה העבודה.

ציור: ר' יהושע ויסמן

הרב חיים מאיר אינהורן

וגם את הצרעה ישלח, וגם חרבונה זכור לטוב

מה שהיה היה, נתחיל את הכל מהתחלה, להודיע שכל קוויך לא יבושו, אשרי העם שככה לו, ארורים כל הגויים, אשרי העם שה' א-להיו, וגם חרבונה זכור לטוב.

ומפני מה מחבבין ישראל מצווה זו של מחית עמלק, להחרים את החטאים מאיש עד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שוה, והלא בניגוד לטבעם היא? רחמנים בני רחמנים הם, ולשמחה מה זו עושה? התשובה היא כי התפרצות השמחה היא על ההבנה, כי כל המצר לישראל, לא בנו פגע, כי הנה אויבך יהמיון, אלא בהשי"ת אשר בקרבנו, ומי הם אויביו של מקום? אויבי ישראל אשר אמרו 'לכו ונכחידם מגוי', וכאילו פגע בעינו של מקום. תבין, יש כאן יסוד פלא שכל הנותן עליו דעתו מרויח פורים שלם! אין ריבוי השמחה לא על מותו של המן ולא על התפגרותו של נאסראללה, שאמנם גם זה דבר משמח בהחלט, אבל ריבוי השמחה היא בשל ההבנה, ולפיה מי שפוגע בנו זה **חילול ה'**! וכבר ידע אבינו שבשמים, שאם יצונו לנקום נקמתנו, הרי רחמנים אנו, ועל-כן באר לנו בתורתו, שאין השם שלם ואין הכסא שלם, כל זמן שלא נמחית מהעולם חרפת הפגיעה בבניו, ובספר החינוך (כי תצא תרג) נאמר - "משרשי המצוה, לתת אל לבנו **שכל המיצר לישראל שנואי לפני השם ברוך הוא**, וכי לפי רעתו וערמת רוב נזקו תהיה מפלתו ורעתו, כמו שאתה מוצא בעמלק, כי מפני שעשה רעה גדולה לישראל, שהתחיל הוא להזיקם, ציונו ברוך הוא לאבד זכרם מני ארץ ולשרש אחריו עד כלה".

ואדרבה, כאשר מכלים את אויבי ישראל, אין לך קידוש ה' גדול מכך, וכמו שכתבו הפוסקים (או"ח סי' נו) על 'יתגדל ויתקדש שמייה רבה', שזו תפילה על מחית עמלק, ו'יתגדל ויתקדש' הוסד על פי המקרא (יחזקאל לח) "והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי-אני ה'?" וממילא, אנחנו הרי כבר מזמן היינו מרחמים, אבל בני אברהם יצחק ויעקב אנו, מתגברים על יצר הרחמנות, למען שמו, באהבה.¹

ומספר החינוך נלמד, שאין זה 'דין' באיזה עמלק ערטילאי אלא דין 'עמלק' מקבל כל גוי שונא ישראל שמנסה לפגוע בנו, שהמעשים שלו מחילים עליו דין עמלק, והרי הוא בכלל שונאיו, קמיו ואויביו של מקום, וחל עליו **דין** של 'זבתקוממין אתקוטט, תכלית שנואה שנאתים'. וכבר פסק מרן הגר"ח מבריסק, הוא אבי הגדרת החלויות והדינים בדורנו, שאין חלות ודין עמלק חל על הגוי רק לפי תורת הגזע, ומבטן מי יצא הצפעוני הלז, אלא "כוללת חובת התקוממות נגד כל אומה או קבוצה החדורה שגעונו של שנואה, והמכוונת את משטמתה כלפי כנסת ישראל, כשאומה חורטת על דגלה 'לכו ונכחידם מגוי' היא הופכת עמלק".² תאמר זה בכל אומה בהיסטוריה שקמה עלינו, על אחת כמה וכמה באלו הערביים שכנינו מסיבי, שקמו עלינו לכלותנו ואומרים בפה מלא טומאה, לכו ונכחידם את ישראל, והולכים בדרכו של סבם עמלק

ונווד זאת הייתה ירושלים יתרה על צפת ושאר ערי הקודש, שאין קורין בה המגילה אלא בט".³ שווים לטובה ילדי ישראל, אלו ואלו צאן קדשים, וכבר אמרו 'דין ירושלים כדין צפת', אלו ואלו ששים ושמחים כחתן היוצא לקראת כלה בבוא שלג כצמר, כטל חרמון שיורד על הררי ציון, אלו ואלו מכין הרשע בקריאת המגילה, עד בלתי השאיר לו שריד וגם פליטה לא הייתה לו. ומה היו יתרים ילדי ירושלים על ילדי צפת? אלו ואלו מקיימין עולם בהבל פיהם, אלא שעה אחת יש ביום חמשה עשר באדר, שבכל העולם כבר אין מכין להמן, וכל עול מחית עמלק מונח על כתפיהם הצנומות מפני כבודה של ירושלים, ובאותה שעה נגלית לעין כל חכמתם של ילדי ירושלים, שעה שהרשע חבול לו עד למעלה לראשו, ויושב בזוי ומסכן, ועולה בדעתו כי כבר סר מר המוות, ומדמה כי ישראל רחמנים בני רחמנים, מיד כופין קדושים אלו את יצרם הרע המבקש לחוס ולרחם, מפני רצונו של מקום בציווי 'ולא תחמול עליו' וכופין עליו הר כגיגית, ובמדרש אליהו כתב 'קיבלתי דכשאומרים 'ארור המן' או כשמזכירים שמו ושם אשתו וכל בניו - מכין, ועושה הקב"ה שירגישו את ההכאות כדי שיקבלו צער גדול'.

ואם תאמר, מה כוחם ומה גבורתם של ילדי ירושלים, הכיצד זה מיעוט של ילדים יכולים להשוות עצמן למה שעשו לו ריבו ריבבן נהרי אש כל צבאות ה' בכל מקומות מושבותם? ואינו דומה מועטין העושיין המצוה לרבים, ואיה חכמתם ובינתם אשר אמרת? אל אחי, כבר תירץ מרן בעל בית הלוי במאמרו על עמלק בפנים אחרות (שמות יזח) על ההלכה כי ניתן לחלק חוב כסף בין שני שותפים, שכל אחד משלם החצי, אבל מלקות כל אחד סופג את הארבעים - "החילוק פשוט, דבמזמן מאה זוזים הם ממש החצי מן מאתים... אבל מלקות - ההכאה השניה מכאבת יותר הרבה מן הראשונה, וכן השלישית קשה הרבה יותר משתי הראשונות וכן כולם, יען כי באים על בשר המוכה ונכאב כבר מן הראשונות, והכאה אחת איננה החצי מן שתי הכאות דהשניה, היא כפלי כפלים מן הראשונה... ואי אפשר לטעום הכאב מן המכה האחרונה השלשים ותשיעית אם לא ילקוהו מקודם כל הראשונות". הנח להם לילדי ירושלים, לפי שאדוקין במצות מחית עמלק, וכבר גלגלה ההשגחה העליונה התפתחות נוראה בדרכי התחבורה בדור אחרון - יש אומרים לקיים 'זהיה העקוב למישור', ליישר הדרך לעולים לרגל הולכים בחליל לבוא בהר ה' אל צור ישראל, ובעניותי נראה אף להגביר סיוע לילדי ירושלים ביום חגם, שכיון שנכנס לו יום טוב של פורים דמוקפין, הרצים יצאו שלוחים, וכל ישראל מבני ברק ושאר ערי הקודש מתקבצין ועולין ירושלימה בכל כלי טוב, נכנסין בבתי כנסיות מפני כבודה של ירושלים, ומיד שהזכיר הקורא שם הרשע - ארור המן אשר ביקש לאבדי - לא חומלים ולא מכסים, אלו ואלו בהכאה של מצוה מכים, כביכול מכריזים לו ולעולם כולו -

1 כל המיצר, לרבות גם לו נצייר ציור של שקר, ששנאתו היא משום שהציונים' הרגיזוהו...
2 ומנפלאות תורתנו הקדושה, שהפסוק הזה עצמו "והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי-אני ה'" - עולה במדויק בגימטריה של "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח".
3 ובספרי עה"פ וינוסו משנאין - "וכי יש שונאים לפני מי שאמר והיה העולם? - אלא מגיד הכתוב, שכל מי ששונא את ישראל - כמי ששונא את המקום... וכל מי שקם על ישראל - כאלו קם על המקום. וכך הוא אומר 'אל תשכח קול צורריך... הלא משנאין ה' אשנא, ובמתקוממין אתקוטט תכלית שנואה שנאתים, לאויבים היו לי... כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו... וכל העוזר לישראל כאלו עוזר למקום... [הנוגע בישראל] כאדם שמושיט אצבעו לתוך עינו [של ה'] ומחטטת".
4 ספר מחית עמלק עמ' טו ע"פ 'קול דודי דופק' עמ' 391, וע' מה שהאר"ך ביסוד זה בתשובות והנהגות (ה'ג"ס רכג), וכנראה כותיה ברמב"ם מלכים פ"ה ה"ד, וכך מרוזם במורה הנבוכים (חלק ג פרק מא), וכן נראה בהעמק דבר (עה"פ מחה אמחה).
5 וכידוע בעולם הישיבות, שמה שיש לו 'דין' הוא גדול מהדבר עצמו.

יושב בארץ הנגב, ובאמת יש בהם כמה מן הסימנים של האויב תמו חרבות לנצח, אשר המה עם בזוי מאוד יושב מדבריות ומלסטמים את הבריות, מעשי אבותיהם בידיהם, פשטו על צקלג וישבו הנשים והעם, בני בליעל קופצים לבריכה הרוחתה, והם יודעים כי יכו! עוד איזו אומה יוצאת למלחמת התאבדות כאשר יודעת כי תמיט על עצמה מוות וחדלון? ואף הסמל המשוקץ שלהם, הנכונות 'להתאבד' למען המטרה ה'קדושה' לזנב ביהודים, כבר היא ירושה להם מאביהם הזקן וכסיל - "וירד **העמלקי** והכנעני הישב בהר ההוא ויכום ויכתום עד החרמה", "וירדפו אתכם כאשר תעשנה **הדבורים**" ופירש"י - "מה הדבורה הזאת כשהיא מכה את האדם מיד מתה, אף הם כשנוגעים בכם מיד מתים".

"סבני כדבורים דועכו כאש קוצים בשם ה' כי אמילם"⁶

וכבר העד העיד בנו קורא הדורות מראש, אנו הדור אשר באנו ארצה לפני ביאת המשיח, וכל ישראל דורות קדושים קוראין אותה בחיל ובמורא בספר התורה בקריאת 'זכור', אשר צונו משה מפי כבודו כאמור - "והיה בהניח ה' א-להיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר ה' א-להיך נתן לך נחלה לרשתה" - הרי לך שקודם מחית עמלק בב"א, יהיה מצב שבו - א. אנחנו בארץ ישראל אשר ה' נתנה לנו לרשתה. ב. יש לנו עליה 'מסביב' אויבים עושים מעשה עמלק המעיקים לנו. ג. אז יבוא מצב של 'והיה בהניח'. ד. ואז תמחה את זכר עמלק, האויב תמו חרבות לנצח, ואז השם יושלם הכסא יושלם, והיה ה' למלך על כל הארץ. והוא פלא!

וההסבר של זה הוא פשוט, עד שאנחנו באים למחות זרעו של מי שחלל שם שמים לפני 3300 שנה, קודם עלינו ליטול קורה מבין עינינו, מי שכיבש בתוך פלטרין שלנו, קודם נסיים עם החילול ה' הנורא של עכשיו, בו מחללי שם שמים כאלו, כל אויביך מסביב, בעלי חלות דין עמלק מזהמים בינינו, בארץ אשר ה' נתן לנו לרשתה, אז נוכל להתקדם ל'והיה בהניח', ולתקן את העלבון הרובץ על העולם - "תמחה את זכר עמלק... לא תשכח!"

ואם תאמר, כיון שבאנו אחרי כל כך הרבה שנים לארץ נחלת אבות אשר נתן לנו ה' לרשתה, מדוע בא עלינו עמלק ארור זה להציקנו עם כל אויבינו מסביב? התשובה מונחת בו בפסוק עצמו - "והיה בהניח... בארץ אשר ה' א-להיך נתן לך נחלה לרשתה". למה חשובים המילים שה' נתן לנו את ארץ ישראל לרשתה, בדיוק בתוך הפרשה עצמה של מחית עמלק, והלא מי שיחסיר אפילו מילה אחת לא יצא ידי קריאת זכור? אלא ללמדך, שההבנה שמי שנתן לנו את ארץ ישראל זה לא האו"ם וגם לא הציונים, לא 'כוחי ועוצם ידי' וגם לא 'כוחם ועוצם ידם', אך ורק ה' א-להינו הוא אשר נתנה לנו נחלה לרשתה, ומה שלא מבינים שה' הוא שנתנה לנו נחלה, זה גופא הפרשה שנותנת כח לאותם 'אויביך מסביב' ימח שמם וזכרם. וכבר היה לעולמים, שהלכו אבותינו במדבר, בדרכם לארץ ישראל, רפו ידיהם מן התורה, ובא עליהם עמלק באותו העוון עצמו, שנאמר שם (שמות ז'), שניסו את השי"ת לשאול ממנו מים "ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר **היש ה' בקרבנו אם אין. ויבא עמלק וילחם עם ישראל**". ואמרו רבותינו - "משל לאדם שהרכיב בנו על כתיפו ויצא לדרך, היה אותו הברן רואה חפץ, ואומר: אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית. פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הברן: ראת אבא? אמר לו אביו: אינך יודע היכן אני? השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו" - הרי לך, שאם הילד לא מבין שאבא עושה הכל, גם אם לא רואים את זה בעיניי, על זה בא הכלב עמלק.

ובא לנו על זה לאו מדאורייתא, (דברים ו) **"לא תנסו את ה' א-להיכם** כאשר נסיתם במסה", אלא שצריך להבין מדוע נענשים על הלאו הזה עונש כל כך גדול, של ביאת עמלק? אלא לפי שיש בו כפירה באחד מעיקרי תורתנו, כי יש ה' בקרבנו, והמנסה את ה' לראות בדווקא ניסים גלויים, הרי מצטרף רח"ל לספק 'אם יש ה' בקרבנו' - עד כדי כך החמירה תורה בזה הלאו, עד שאמרה שהוא המעכב את גאולתנו, וכמו שאמר משיח לריב"ל, שיבוא היום - 'היום, אם בקלו תשמעו' - ומה מעכב? על איזו עבירה מדובר, שבקולו תשמעו? ממשיך הפסוק - "אל תקשו לבבכם כמריבה כיום מסה במדבר", וביאר הרמב"ן (דברים ו, וכעין זה ברלב"ג שם) את מהות העבירה הזו, שאסור להתנות קיום מצוה או מצוות בכך שבדווקא יהיה נס גלוי [כמו אלו בדורנו, שבשווג רח"ל מצפים שמשיח יעשה נס גלוי, ואז יקיימו מצוה זו או אחרת, שהרי על זה הזהיר המשיח עצמו את ריב"ל, היום - אם לא תנסו את ה'. והוא רחום יכפר...]. ושורש העבירה, מפני מה רוצים דווקא 'נס גלוי' משום שלא מאמינים דיו בכך שיש ה' בקרבנו' - אז רוצים דווקא 'נס גלוי', והשי"ת רוצה דווקא ללמדנו כי הוא בקרבנו, ולכן מגיע עמלק 'אשר קרך', שהכל קורה אצלו במקרה, ומנצחים אותו בנסי פורים, נסים בתוך הטבע, שכביכול נראים צירוף מקרים.

וזה היה חטאנו אשר נסינו במסה כמו שכתב האלשיך הקדוש על כך שבפסוק לפני אזהרת 'לא תנסו' כתוב ה' א-להיך בקרבך - "בקרבכם לא תנסו את ה'" - "ושמא תאמר כי ה' א-להיך בקרבך, ובמה אדע כי כן הוא? הלא אבקש לי מופת ונסיון, יעשה לנו דבר בארץ ואדעה בו כי בקרבי הוא יתברך יושב. לזה אמר - 'לא תנסו את ה' כאשר נסיתם במסה': שהוא שאמרתם 'היש ה' בקרבנו אם אין?!" והמלבי"ם כתב - "שרצו לנסות את ה', **לאמר היש ה' בקרבנו**, שאז ראי שימלא כל צרכיהם בנס, אם אין רק הנהגתם ע"י מלאך ושליח מאתו, שאז יתנהגו קרוב אל הטבע". ובהעמק דבר (שמות יז וכן בדברים שם) - "היש ה' בקרבנו אם אין. הדבר פלא איך נסתפקו אחרי רואם עמוד אש וענן ועוד הרבה נסים... ואנו מחוייבים להאמין, שגם בלי נסים נגלים הקב"ה והשגחתו שורה בקרבנו. ועל דבר זה נסתפקו 'היש ה' בקרבנו' בלי כח משה. ומשגיח עלינו בהליכות הטבע, ובשביל חסרון אמונה זו בא מלחמת עמלק ביחוד, כאשר יבואר לפנינו. שנית - נסתפקו אם יודע ה' מה שבקרבם, אם צמאים המה או לא. וכ"ה במדרש רבה **'היש ה' בקרבנו - במעים שלנו'**. ובאמת, שני האופנים הללו תלויים זה בזה. אם הקב"ה יודע מחסור כל אדם, ממילא מובן שיכול לתקנו בהשגחתו. אף על גב שאינו ראו לנס נגלה. וע"ע דברים כה". ושם כתב - **"זכור את אשר עשה לך עמלק**, אם שקרת במדות, הוי דואג מגרוי האויב וכו'... העושה משקלות שקר... חסרון אמונה בה' הזן ומפרנס בהשגחה פרטית לפי מעשיו והרי זה מגדר עבודה זרה... באשר חסרון אמונה קשה לתשובה וגם נוגע לכבודו ית"ש. ואחר שכן, נשוב לענין הפרשה של עמלק, דכתיב 'היש ה' בקרבנו אם אין. ויבא עמלק'. והענין תמוה, איך נפל ספק בלבם אחר ראות עיניהם כל הנסים. וביארנו שם, שנסתפקו אם ה' בקרבם **היינו בדרך הטבע**... וע"ז החסרון באמונה בא עמלק". ולכן ברור, שאזהרת התורה בדברים - 'לא תנסו את ה' - באה מיד אחרי שבפסוק הקודם היה כתוב ה' א-להיך **בקרבו**'.

ובדברים (ז) מובאת פרשת הצרעה, ושוב מבואר שם בפסוק כי ה' א-להיך **בקרבו**, וישלח את הצרעה לגרש את הגויים מעט מעט מא"י, ובאר שם רבנו בחיי את היסוד בצורה נפלאה - "דע, כי הנסים שני חלקים - נסים נסתרים ונסים מפורסמים... ועתה יזכיר מכת הצרעה, שהוא מן הנסים הנסתרים... לפי שאין בשניהם שנוי טבעו של עולם

6 זאת ועוד אחרת, שדרכם כסל למו לתקוף את הנחשלים מחמת חטאם, ותוקפים גופים של יהודים שפלטם הענן של שמחת התורה ל'נובה' ובנותיה, כי מגודל טומאתם הם רגישים לקדושה, שהם מזהים את נקודת הקדושה גם במי שהתדרדר כבר לבחינת 'בהמתן של ישראל', ומהם עלינו ללמוד גודל קדושת גופו של יהודי, אלא שזהו כבר מאמר שלם נוסף... אך לפחות נדע לכוון היטב על אחינו השבוים לפי מה שכתב הנצי"ב (בראשית יד), כי לוט - שבו אותו ההולכים בדרכי העמלקי בגלל שהיה דומה חיצונית לאברהם! וגם אנו נתקן זאת, בניגוד לעמלקים, שיצאו למלחמה על ישראל לשבות 'שפחה אחת', בדומה לאסתר הצדקת, שהחשיבה מאד [1] את אותן שפחות - "וגם אני ונערתי אצום כן" - ואולי בגלל זה משתכרים בפורים, לקבל 'גוף יהודי' כמו שהוא, בחינת בהמתן של ישראל, להראות כמה הוא חשוב, ואתם העמלקים נשמדי בע"ה משור ועד שה מגמל ועד חמור!

7 סנהדרין צז, ע"י מאמרי הגר"י ברנד - 'אלהו ומשיח, היום אם בקולו תשמעו' ולא תנסו את ה'.

בית המדרש

מדור 'בית המדרש' מורחב כולל מכתבים רבים שנשלחו למערכת, עם תגובות רבני בית המדרש – מטובי הכותבים בגליון. גם אתם מחזמנים לשלוח למערכת הארות והערות, שאלות רעיונות ומאמרים קצרים, לדוא"ל DOAR@KEDUSHASTZION.ORG. אפשר גם להשאיר הודעות בקו האגודה 079-607-3701 שלוחה 9.

מצאתי את האמת!

שלום רב, פגשתי בכם לראשונה ב'אוצר החכמה', וממש כאן מצאתי את האמת. יש לי חיבה יתרה לארצנו ולעמנו ולכותל המערבי, וחיפשתי ולא מצאתי כי אם דעות זרות מהשקפתנו, עד שפגשתי בעלון שלכם, שממש החיה אותי. כמוכן, איני חותם בשמי משום שאני גר בווייליאמסבורג. בקרוב אזכה בעזרת ה' לעלות ארצה, ואז לא אתבייש מלהגיד את האמת המנוחת בלבבי בפרהסייה.

באהבה,
א.ח.ש.

תודה

למערכת 'קדושת ציון' הנפלאה העומדים על משמר ארצנו וערי א-להינו. אשמח לקבל מכם עדכונים שוטפים. תודה על כל מה שאתם עושים למען עם ישראל.

צ.מ.ל.

יסודות איתנים

לכבוד הרב יהודה אפשטיין ומערכת 'קדושת ציון', כבר שנים שאני מתפעל מעבודת הקודש שלכם, ומההשקפה הטהורה שאתם משמיעים בלי לבוש מהמלעיגים עליו בעבודת ה', אתמול נקלע לידי עלונכם האחרון בתקופה זו, והתרגשתי והשתוממתי על היכולת להכיל יסודות איתנים, מוצקים וברורים המתישבים על הלב, בתוך מאמרים מתומצתים וברורים.

יתן ה' וקולכם ישמע ברמה בכל עם ישראל, החרדים מחד ואלו שטרם נגה עליהם אור ה' מאידך.

א.פ., ירושלים

השתדלות

לכבוד מערכת קדושת ציון, בכמה מאמרים הוזכר שאם מאמינים בה' שהוא כל-יכול והוא מושיענו ויציילנו, אין לנו לחשוש מתגובות אומות העולם. דבר זה לא ברור לי, מדוע אינו נכנס בגדר ההשתדלות?

הרב מיכאל שפירא:

זו שאלה מעניינת,

וצריכה בירור.

רק אנסה לומר שני דברים -

אם נתמקד בניסוח של השאלה לגבי החשש מאומות העולם, על זה נוכל לענות בקל שאמנם יש לפעמים חובת השתדלות, אולם חשש הלב אסור אצל המאמין, הרי עיקרה של האמונה היא הרגשת הביטחון וסילוק הפחד.

אמנם גם על זה יש להשיב ממעשה יעקב אבינו בפרשתנו, שירא מאד וייצר לו. ואמרו חז"ל שפחד שמא יגרום החטא.

והרבה נאמר על כך בדברי רבותינו בבירור הענין וישוב הקושיה הידועה, כיצד אחרי שהש"ת הבטיח לו כי אהיה עמך, כי לא אעזובך עד אשר את אשר את אשר דברתי לך, כיצד הוא עדיין יכול לפחד.

אבל למעשה נ"ל, שקושיא מעיקרא ליתא על המסרים הכלליים של הגליון, כי הגליון בא לברר את המעשים שה' רוצה מאיתנו [כגון מלחמה ע"פ מוסר התורה, מצות 'הורשתם' כמאמרה ועוד], ועליהם נסובים כל המאמרים שכאשר אדם עושה מה שה' מצוה אותו - אין לו לחשוש. ועל זה ודאי לא שייך לומר ש'חובת השתדלות' היא לסור מאחרי דרך ה' ולא לקיים ציווי מפחד אומות העולם, ופשוט.

באיסור הנורא של 'לא תנסו את ה' - אל תדרשו מה' ניסים גלויים כדי לקיים מצוות, ובזכות שלא נעשה כיום מסה במדבר, הרי המשיח יבוא, המשיח בעצמו הבטיח את זה - "היום, אם בקולו תשמעו!"

ובגמרא בבבלי (תענית ה) - "מאי דכתיב 'בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר' - משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר? א"ל הכי א"ר יוחנן אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה", יש על זה שיר נאה. ובזוהר (נשא, ועוד) הלשון היא - "עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה". והרי הדברים מאירים כנתינתן, מפני שאם יבוא הש"ת קודם לירושלים של מעלה, או כפי שחושבין כמה, שקודם יהיה נס שירושלים שלנו של קו 402 תיהפך להיות היא ירושלים של מעלה, או וי, נפסיד את הידיעה שבקרבך קדוש, יש ה' בקרבנו! פה בירושלים של מטה!"

**יהודי יקר, תמחה את זכר עמלק!
אל תשכח בשעה שהמלך במסיבו,
ובאת אל בית היין, בקרבך קדוש,
קרביך מתהפכים, ואתה זוכה
לגודל מעלת בהמתן של ישראל,
תן דמעה אחת על אדון בית אשר
כאורח במלון, שיבוא כבר אצלנו
בירושלים של מטה, יבוא בעיר,
וגם את הצרעה ישלח, כל בעלי
'דין' עמלק, וכעשותך נוראות
באותן הימים, בארץ אשר ה'
א-להיך נותן לך, כי יש ה' בקרבנו,
צהלי ורני יושבת ציון כי גדול
בקרבך קדוש ישראל, רבש"ע אם
כל מה שאתה צריך זה עוד מכה
אחת להמן ובניו, בבקשה קח את
שלי, וגם חרבונה זכור לטוב.**

אבל הם ענין טבעי, וזהו לשון 'וגם', כלומר וגם בדרך הטבע יושיעך הש"י כנגד אויביך... ויש לך להתעורר בלשון ה' א-להיך' ובלשון 'בקרבך'. והזכיר בהקב"ה ... כנגד שני חלקי הנסים, יאמר כי הוא יתעלה בעל הכח והיכולת, גדול בנסים הנסתרים ונורא בנסים המפורסמים... וכן תרגם אונקלוס 'צרעה' - 'ערעיתא'... תרגום 'אשר קרן' - דערעך".

כל זה ללמדך, כי בא פורים הקדוש ללמד אותנו, כי יש ה' בקרבנו, בקרבנו ממש בתוך הקרביים שלנו! משמעות הדבר, שבורא עולם מחזיק אותנו על כתפיו ומסדר לנו את הדרך! זוהי אמונה! וזה מה שנקרא 'פורים' - גאולה דרך הטבע, נסים בלבוש של הטבע, לזה קוראים 'צרעה' - כי צרעה זה 'ערעיתא' מלשון 'מקרה'. אז או שמבינים ש'וגם את הצרעה' הש"ת שולח, וכמו שבאר רבנו בחיי, שהתוספת של המילה 'וגם' באה לומר שגם בתוך הטבע הוא עושה לנו את הנסים, נכנס יין יצא סוד - 'וגם חרבונה זכור לטוב' הוא חרבונה הוא צרעה, המה המה השליחים של אבאל'ה בשבילנו, אז או שמבינים ש'וגם את הצרעה', 'וגם חרבונה זכור לטוב' - הוא הוא טובו של עולם, או שבאות ה'דבורים' ועוקצות 'כאשר תעשנה הדבורים' - זהו דבורים! לכו מכאן, אנחנו נכלה אתכם כאש קוצים, לכו עמלקים, ערבים החוצה, לא מדובשכם ולא מעוקצכם!

מה אתה אומר? לגרש מכאן את הערבים? הרי צריך משיח שייעשה נסים גלויים בשביל זה? אתה יודע עבור כמה מצוות אנחנו מחכים למשיח כדי לקיים? אוי וי, אוי וי, הרי ה' בקרבנו, הוא זה אשר נתנה לנו נחלה לרשתה. אל נא, אחי! אל תחטא

8 והרב"ג שם כתב - "ואף על פי שיד השם יתעלה לא תקצר, הנה יבקש על הרוב במה שיעשוהו הסבות הנאותות כשיתכן זה, כמו שזכרנו במקומות רבים במה שקדם לנו בזה הספר... להודיע כי אף על פי שהשם יתעלה שליט לעשות כל מה שירצה וכל אשר יחפוץ, הנה יבקש הסבות היותר נאותות שאפשר ולא יחדש מופת אלא אם יביא הצורך אל זה כי הוא אינו שונא הטבע כי הוא סדר אותן, ולזה לא יחלוק עליו אלא בעת הצורך וביותר מעט שאפשר לו אז לחלוק עליו" והרמב"ם באגרת תחית המתים כתב (התרגום ממהדורת שילת) "שהשתדלותו והשתדלות כל איש תבונה מהיחידים - הפך השתדלות ההמון... יוציא כל דבר נבדל ומופרש מן המושכל, ויאמרו שהוא מופת, ויברחו מהיות דבר על מנהג הטבע, לא במה שיסופר ממה שעבר, ולא במה שיראה בזמן העומד, ולא במה שיאמר שיאירע לעתיד. ואנחנו נשתדל לקבץ בין התורה והמושכל, וננהיג הדברים כולם על סדר טבעי אפשר בכל זה, אלא מה שהתבאר בו שהוא מופת ולא יתכן לפרשו כלל, ואצטרך לומר שהוא מופת".

9 'אל תקשו לבבכם כמריבה כיום מסה במדבר' גימ' 'כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתממה חכה לו כי בא יבא לא יאחר'. היום אם בקלו תשמעו גימ' 'מצות אנשים מלומדה'.

10 על פי פירושו הנפלא של כ"ק האדמו"ר האורחות חיים רבי גרשון העניך ליניר מראדזין בעל התכלת וסדרי סהרות, בספרו עין התכלת, פרט שלישי ושם כל היסודות למאמר זה מזה"ק וע"ת, וראה שם שמצוות הלבן שבציצית נכנגד ניסים גלויים והתכלת נכנגד הניסים הנסתרים, ושהלבן נכנגד הכוונה והתכלת נכנגד מעשה המצווה בידים, והוא מה שאמר שלמה המלך על כך שבנה המקדש, בנה בניתי ודרשוהו חז"ל בית בנוי בניתי, שהיותו הוא עשה מה שהיה צריך לעשות מעשה מצוות בניית המקדש בידיים, בחינת תכלת, אזי באמת זה נחשב לגמרי וכך הוא האמת שנבנה משמיים בבחינת לבן, נמצא שפורים ניסים דרך טבע עניינו מצוות תכלת, תכלת מרכזי.

עם כל זאת צריך להעיר כי גם ברמת המעשה, יש עדיין מקום לחשש שמא יגרום החטא גם במישור הציבורי.

ומצאנו זאת ביאשיהו המלך, שהיה מהמלכים החסידים ביותר ונקרא במגילת איכה 'רוח אפינו משיח ה'.

ונהגה במלחמת פרעה נכה, כידוע, שעשאוהו ככברה.

ואמרו על זה בגמרא (תענית כב): -

"וירו הירים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד, מאי כי החליתי מאד? אמר רב יהודה אמר רב: מלמד שעשו כל גופו ככברה. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי (יוחנן) [יונתן]: מפני מה נענש יאשיהו - מפני שהיה לו לימלך בירמיהו, ולא נמלך. מאי דרש: **וחרב לא תעבר בארצכם, מאי חרב? אילמא חרב שאינה של שלום - והכתיב ותנתי שלום בארץ! אלא, אפילו של שלום, והוא אינו יודע שאין דורו דומה יפה.** כי הוה נחא נפשיה חזא ירמיהו שפוותיה דקא מרחשן, אמר: שמא חס ושלום מילתא דלא מהגנא אמר אבג צעריה. גחין ושמעיה דקא מצדיק עליה דינא אנפשיה, אמר: 'צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי'. פתח עליה הוה שעתא - 'רוח אפינו משיח ה'.

וחינן, שיש מצב שבו אין הדור ראוי ליעודים.

אמנם יש להדגיש, שלא מדובר שם במצוה כלשהי, אלא בהבטחה ויעוד. מדובר בפסוק מפרשת בחוקותי שהותנה ב'אם בחוקותי תלכו', והדור לא עמד במצב הזה, ובזה טעה יאשיהו, מה שאין כן בציוויים מפורשים כמו הורשת הארץ ודיני מלחמה.

חטא - הסיבה הטבעית לעונש

2. במאמרו של הרב מנשה בן יוסף (גליון 74) כתוב 'למדנו רבותינו בכמה וכמה מקומות, שמדרכי ה' היא שהעונש בא על ידי החטא, כלומר שהחטא - שהוא הסיבה הרוחנית של העונש - נעשה גם לסיבה הטבעית של העונש, והעונש בא על ידו. דוגמא לזה הוא חטא שנאת חיים בבית שני, שהוא היה החטא שבגיננו נענשו בחורבן הבית, והוא גם היה הסיבה הטבעית שבשלה חרב הבית. בכללות ראינו זאת בכך, שעל-ידי שנלחמנו זה בזה ולא התאחדו כנגד אויביהם, גברה עליהם יד האויבים, ובפרטות - במעשה דבר קמצא, וכן הוא בהרבה מקומות בחז"ל. ואכמ"ל בזה'.

הרעיון מסתבר מאוד, אך אשמח מאוד אם יוכל להרחיב יותר בזה. ובעיקר מי הם רבותינו הנטורים - חז"ל, ראשונים או אחרונים. ואיה מקום דבריהם.

בברכה,

ש.ד.

הרב מנשה בן-יוסף:

עניין זה מופיע רבות בדברי רבותינו וגם בחז"ל ניתן למצוא לו הרבה מקורות. כדוגמא בעלמא יש להביא את המעשה הידוע ביוסף מוקיר שבת, שזכה לעשירות בשכר מה שהיה מכבד את השבת, והדרך בה התגלגלה אליו העשירות, הייתה בעצמה על ידי כבוד השבת. מקוצר הזמן לא יכולתי לחפש ולהביא מקורות נוספים, והמעין הבנון ימצאם מפוזרים לרוב בדברי חז"ל. בדברי הראשונים הדברים נתבררו יותר, עיין בפירושי המשנה לרמב"ם מסכת אבות פרק ב משנה ו, שם כתב וז"ל: "אמר: על שהצפת הציפוי אותך, ואשר הציפך יוצף, רצונו לומר שאתה נהרגת מפני שהרגת זולתך, ואשר הרגך יהרג. והכוונה בזה המאמר, שמעשי הרעות ישובו בראש עושיהם, כמו שאמר: (משלי ה כב) 'עונותיו ילכדונו' וכו', ואמר: (תהלים ז טו) 'בור כרה' וכו'. ומאמר החכמים: 'במידה שאדם מודד - בה מודדו לו'. וזה נראה לעין בכל זמן ובכל מקום, שכל מי שיעשה הרעות ויחדש מיני העוול והפחיתויות - הוא עצמו ישיגהו נזק

מאותן הרעות גופן אשר חידש, לפי שהוא ילמד פעולה שתיעשה לו ולזולתו. וכן כל מלמד מעלה, ומי שיתחיל בפועל טוב מן הטובות - תגיע לו תועלת זה הפועל, לפי שהוא ילמד דבר שיעשה לו ולזולתו. ולשון הכתוב בזה חכם מאד, אמר: (איוב לד יא) 'כי פועל אדם ישולם לו'."

וראיתי עוד מובא מדרשות מהרא"ל צינץ בזה"ל: "ענין מידה כנגד מידה הוא, שמכיון שהחטא הוא הוא המעניש, הרי פשוט שהוא מעניש באותו ענין שנוצר ובא לעולם... דמאחר שהיסורין מצד העון עצמו, העון מייסרו גם כן בדבר אשר זדה בו."

לא לפרנס את אויבינו!

לכבוד מערכת 'קדושת ציון',

קודם כל - יישר כחכם על העיסוק בנושאים החשובים, שלצערנו הם כתורה מונחת בקרן זוית, ועתה זוכים לעדנה.

רציתי לעורר נקודה חשובה. לפני תקופה, כולנו נחשפנו למחאה שהתעוררה, כאשר בעל עסק מוכר הפגין מול ביתו של אחד מגדולי הדור תוך פגיעה בכבוד התורה. באופן ספונטני, עלתה קריאה בקרב רבים מיראי ה' להחרים את תוצרת העסק, וזאת נתגלתה תופעה מעניינת, כאשר חרם ספונטני כמעט ללא קמפיין הוביל להתקפלות של אחד העסקים הגדולים בישראל. אפשר ללמוד רבות מפרשיה זו, אבל על נקודה ברורה אחת אין עוררין - כח הקניה של הציבור. מה שהתחיל כהבעת כאב של יחידים, צבר תאוצה בצורה מדהימה.

ומכאן לענייננו. ידועים דברי רש"י בחומש ויקרא פרק כה פסוק יד על חיוב הקניה מיהודים, וזה לשונו: "מנין לשאתה מוכר, מכור לישראל חברך, תלמוד לומר 'וכי תמכרו ממכר - לעמיתך' מכור, ומנין שאם באת לקנות קנה מישראל חברך, תלמוד לומר 'או קנה מיד עמיתך'". למרות שלא כולם פסקו כן להלכה, בוודאי מן הראוי לנהוג כן כשמתאפשר, ובפרט שאין מדובר בסתם גויים אלא באויב אכזרי, הטובח בנו בראש חוצות ומבקש לנשל אותנו מאדמת הקודש שקבלנו מבורא עולם, לאמור גזולה היא בידכם. זוהי אומה הנאחזת בכל המקומות הקדושים בהם עלו בני ישראל בכל הדורות לשפוך שיה לאביהם שבשמים ולנשק קברי אבות, ובראשם המקום אשר בחר ה', בית קדשנו ותפארתנו החרב. ומלבדם ישנן עוד אומות הקיימות כאן, ולצערנו רובם אינם מקבלים את מרות אדון הארץ, ומטמאים את הארץ בהתבוללות, פריצת חומות השבת ועוד.

החיוב לקנות מיהודים אינו קשור לכח קניה, אלא זהו חיוב של ערבות, המוטל גם על היחיד. אבל כאשר הדבר קשור גם בחיזוק עסקי יהודים בארץ הקודש, בוודאי הדברים צריכים חיזוק.

יש כאן מספר נקודות -

1. לקנות מיהודים, כדברי רש"י שהובאו למעלה, שיש שפסקו אותו להלכה, ובוודאי מידת חסידות יש כאן, ובוודאי בארץ הקודש.

2. לקנות משומרי שבת. כבר פרסמו רבים וטובים אודות חילול ה' שיש בכך, שעסקים רבים הנסמכים על ציבור יראי ה' ככח קניה פוגעים בקדושת השבת בפרהסייה, ובפרט שישנם יהודים רבים שומרי מסורת שאינם קפוצים לעבוד בשבת, והמעבידים מאלצים אותם ואינם עומדים בניסיון [פעמים רבות אין שום הבדל במחיר בין מוצרים המיוצרים בעסקים אלו למוצרים אחרים. כל מה שנדרש הוא לכבד, ונמצאת כל ימך קונה לכבוד שבת קודש].

3. לקנות משומרי תורה ומצוות - 'עמיתך' כפשוטו הוא עמיתך במצוות, והדברים פשוטים.

4. לקנות ממיישבי הארץ. כאשר אומות העולם מקרקרים לאמור על חלקים בארצנו הקדושה 'גזולים הם בידכם, ויש להחרים תוצרתכם', בוודאי יש להעדיף תוצרת זו [ניתן בדרך כלל

לראות על תיות המוצר היכן יוצר]. כמו-כן יש להעדיף מוצרים המיוצרים בארץ חמדה על פני תוצרת חו"ל.

5. לא לקנות מערבים. כאשר נאלצים לקנות אצל אומות זרות, בוודאי יש להעדיף שאר אומות על פני אומה שפלה זו, שהופכת דמנו ביד אחת ודורשת את כספנו בשניה.

ולסיום, שוב רציתי להודות לאגודת 'קדושת ציון', הדורשת את כבוד שמו יתברך הנקרא על עירו ועל עמו.

בתודה,

נתן דוד א.

עונש קיצוץ למחבלים!

אברהם אריאל

הערת המערכת:

ברוח ימי הפורים הממשמשים ובאים, בהם נהגו ישראל קדושים להכות את המן, מצאנו לנכון להעלות

חיוך על פניכם, קוראי גליונו הנכבדים, ולהביא בפניכם את המכתב הזה שהתקבל במערכת, עם תיאוריו הציוריים.

מחמוד אבו סנינא מתרגש מאוד. לפני חודשיים רצח יהודי, והיום הוא עומד להיות מוצא להורג על ידי הישראלים. כן, אני, מחמוד, שכולם אמרו תמיד שלא יצא ממנו כלום - עומד להיות הנידון למוות הראשון על ידי הישראלים!

אתמול ביקר אותו המופתי של ירושלים ודיבר איתו בהתרגשות על מעלתו כשאהיד, ועל הטובות הגדולות הצפונות לו בגן עדן. הוא גם סיפר לו, שכל הרחוב הערבי מתכוון, כבר הדפיסו פוסטרים ענקיים שלו, של מחמוד, וכבר נקבעו כיכר ברמאללה וכיכר בעזה שתקראנה על שמו של הנידון למוות הראשון. ליד ביתו בעזה מוכנה כבר סוכת אבליים ענקית ומפוארת, ומשפחתו קנתה כמויות מסחריות של ממתקים לחלוקה למנחמים.

ההתרגשות גדולה. הנה, הוא שומע שקשוק מפתחות, כבר באים לקחת אותו, כמה ציפה לרגע זהו!

הדלת המסורגת של התא נפתחת, אבל במקום הסוהרים, נכנס עורך דין בליווי מפקד הכלא. עורך הדין מחזיק בידו דף ומקריא -

"מחמוד אבו סנינא מספר ת.ג. 36896789 - מדינת ישראל דנה אותך למוות, אך נשיא המדינה ברוב טובו החליט לחון אותך, בעקבות לחץ בינלאומי, ולהמתיק את עונשך.

במקום מוות הומתק עונשך לעונש קיצוץ, על פי חוק עונשין מספר 657978 תשפ"ד, שנחקק אתמול."

מחמוד, ששמח על הבשורה, שאל: "מה זה אומר?"

"תראה בהמשך", ענה עורך הדין, "אין לך מה לדאוג, הקיצוץ יעשה על ידי רופאים בעלי שם עולמי בתחום."

לאחר מספר ימים נשלח מחמוד לביתו בעזה, ללא מאסר, אבל גם ללא ידיים, רגליים ועיניים. בן דודו, מוסטפה, שהיה המתכנן של הפיגוע, יצא גם הוא לחופשי, אמנם שלם בגופו, אך לתכנן פיגועים או כל תכנון שהוא, הוא כנראה לא יצליח יותר, בעקבות זריקה מסוימת שקיבל בראשו.

צילומים של מחמוד ומוסטפה פורסמו בכל העיתונים. האיחוד האירופי הבטיח לממן לכל אחד מהם שני פיליפינים שיסייעו להם בכל מה שיצטרכו לכל ימי חייהם. מחמוד ביקש מהנהגת החמאס לוותר על קבלת הפנים ההמונית שתוכננה לכבודם, ובקשתו התקבלה בהבנה.

הערת המערכת:

ומכאן לפורים: אם ח"ו לא תצליחו להכות את המן, לפחות תשתדלו לכות אותם...
לכות את המן, לפחות תשתדלו לכות אותם...
ועכשיו לחלק הרציני עם המקורות התורניים.

את הסיפור הזה כתבתי בפעם הקודמת שעלה לכותרות הנושא של 'עונש מוות למחבלים' [ולכן עדיין מוזכרות בו כיכרות בעזה...], כאשר בעקבות האירועים האחרונים יש יותר סיכוי שהדברים יתקבלו יותר בלבנות כל ישראל.

כמה מילים בעקבות המאמר הנ"ל - ראשית - כל המהלך הנ"ל הוא מהלך של דיעבד, במצב שבו המדינה לא רוצה לעשות את רצון ה' במלואו, ולהוריש את יושבי הארץ כראוי, אלא 'להסתדר' עם האומה הערבית בתוכנו - אז עליה להפעיל עונשים שמרתייעים באמת.

שנית - מדינה שמתמודדת כבר מאה שנים עם טרור - תפקידה ללמד את העולם כיצד מתמודדים עם טרור, ולא לקבל את הרעיונות ה'מוסריים' ממדינות שיושבות בשקט ובשלום.

האופן שבו ננהג ביחס למקרי טרור - ילמד את העולם כיצד להתמודד עם הטרור האיסלמי שהמוות לא מספיק מרתיע אותו, ועל מאסר הוא מגיב בחסיפות.

ואם תשאלו - האם אין חשש שהערבים יעשו כן גם לנו בחזרה?

התשובה פשוטה: מי יעז? ואולי זהו מנהג ברברי שאין לו שום מקום בקרב עובדי ה'?

אמרתי אלקטה בשיבולים, צאי לך בעקבי הצאן, מה נהגו גדולי ישראל במשך הדורות?

הנה אוסף מקורות על כך שהנהגת עם ישראל לאורך הדורות היתה לפגוע גופנית ברשעים ולא להכניס אותם לכלא:

שופטים א ו - וַיִּנְסֶם אֲדָנִי בָקָן וַיִּרְדְּפוּ אֶחָרָיו וַיֹּאחֲזִו אוֹתוֹ וַיִּקְצְצוּ אֶת פְּהֹנוֹתָיו וַיִּרְגְּלוּ.

סנהדרין נח: - רב הונא קצץ ידו של מכה חברו. סנהדרין כז. - רב אבא בר יעקב עיוור את עיניו של רוצח [לפי פרושו העיקרי של רש"י].

הרא"ש בשו"ת (כלל י"ח) כתב על מגדף (במהדורה ללא צנורה) - "דעתי היתה נוטה שיוציאו לשונו מפיו ויחתכו רוב המדבר שבלשונו ותאלמנה שפתותיו, ובדבר הזה ימודו לו כפעלו וזאת היא נקמה מפורסמת הנראית בכל יום לעינינו... נאם הכותב אשר בן ה"ר יחיאל צ"ל".

וכן הורה הרא"ש (כלל י"ח סימן יג) לחתוך חוטמה של פושעת.

בשו"ת הריטב"א (סימן קלא) מסביר למלך למה הדין דן יהודי לקצוץ ידו ולשונו.

בשו"ת זכרון יהודה סימן נח (בנו של הרא"ש) מורה מה לעשות ברוצח אם לחתוך יד אחת או שתי ידיים.

ושם בסיומן עט הורה לחתוך שתי ידיים למכה דיין. מהר"י ווייל (סימן נח) הורה להוציא עיניים.

רבינו ירוחם (מישרים נתיב כג חלק ה' דף נח טור ב) כתב לקוץ ידו של מכה אשתו.

וכן הורה מהר"ם מרטנבורג חלק ד (דפוס פראג) סימן פא.

ובשו"ת מהר"ח אור זרוע תשובות חדשות ד הורה לקוץ ידו של מכה.

והיש"ש יבמות י מספר על מוסר בזמנו, שנקרו עיניו וחתכו לשונו.

וכן העיד בשו"ת מהר"ם מלובלין סימן קלח, שרבו הורה לנקר שתי עיניו ולחתוך לשון.

כל המקורות מהראשונים מדברים על ענישה ליהודים, כמותב.

הרצים להבין איך מותר לעשות כך ליהודים בגלות ללא סנהדרין וכלו לעיין בשו"ת הרשב"א חלק ה סימן רלח ובחידושי הר"ן סנהדרין כו. ד"ה אי ודאי.

ולסיום אביא דברי רבי יהודה בן הרא"ש, שמתמצת את העקרון: "יותר יתיסרו [ילמדו לקוח] אם יענישוהו עונש גדול בגופו וישאר חי ממה שיתיסרו אם יירגוהו, כענין שנאמר 'אל תהרגם פן ישכחו עמי'". וכן כתבו המפרשים על הפסוק הנ"ל, שדוד אומר לה' - אם תהרוג את אויבי, העם ישכח שאויבי נענשים, אלא שימשיכו לחיות ויירס אותם בייסורים.

וכדברי הרא"ש שהבאנו לעיל - "וזאת היא נקמה מפורסמת, הנראית בכל יום לעינינו".

לתגובות ולקבלת ציטוטי המקורות במלואם ניתן ליצור קשר בכתובת הדוא"ל: 248aba@gmail.com

סאטמר - זה אנחנו?

כידוע, מרן הגרא"מ שך זצוק"ל אמר שאנחנו סאטמר.

תמיד התפלאתי - וכי הרב שך הסכים עם ההלכות וההשקפות שכתב הרבי מסאטמר בספרו 'זיואל משה'?! והרי לפי האמור בספר זה [שהוא ספר הלכה מובהק, הכתוב בדרך הפלפול הנהוגה בהונגריה], איסור חמור הוא להשתתף בבחירות, וכל שכן להיות בקואליציה - והרי הרב שך הוא זה שהכניס את אגודת ישראל אליה, וכן בענין נטילת כספים מהמדינה - דרכו הייתה שונה לחלוטין מהנהגת הרבי מסאטמר כידוע, ובעוד דברים רבים.

אמנם לאחר העיון נראה ברור, כי כוונת הרב שך, שיש להבדיל בין שני נושאים בשיטת סאטמר: עצם ההבדלות, ושליטת כל הצדקה, הערכה, הערצה, וקרבה אל הרשעים.

ההנהגה בפועל כיצד להבדל מהם, שמתעם זה אסרו כל השתתפות בבחירות וכדומה, וגם מטעם ענין שלוש השבועות.

לכן אמר הרב שך, כי הגם שהוא ורוב ככל גדולי ישראל נחלקו על כל ההלכות וההשקפות הכתובות בספר 'זיואל משה', וסברו שבאופנים שהם פעלו אין איסור השתתפות עם רשעים, ולא עבירה על שלוש שבועות - מכל מקום צריכים אנו להזהר, שלא נבוא מתוך כך לחשוב שאנו חולקים גם על הנקודה הראשונה, חלילה.

והדרך הנכונה, היא שודאי בהתייחסותנו לאותם ראשי תנועות הציונות, שכל מטרתם לרחק את ישראל מאביהם שבשמים וליצור עם חדש הבנוי על יסודות 'ערכי' תרבות המערב רח"ל, עלינו לדעת שהם רשעים גמורים ולהתרחק מהם, ועל שכמותם נתקנה ברכת המינים, אין להצדיק את מעשיהם וכוונותיהם, אין להעריך ולהעריך אותם, והם אינם מייצגים אותנו. [כמובן, כל אדם פריט -

יתכן שהוא תינוק שנשבה, ואף שאין להתחבר עמו, אך אין לשונאו, ודברינו כאן הם על ראשי הרשעה].

ובאמת חלוקה זו בין השלילה המוחלטת לחילוניות, ההתרחקות והשנאה לרשעה, לבין שאלת ההשתתפות עמם באופנים הידועים, ידוע כבר בשם החזו"א, כפי שכתב הגר"ח גריינימן (מכתבי התעוררות ח"ב פרק יא אגרת יח):

"מספרים, שפעם אחת אמר מרן החזו"א ז"ל: מה ביני לבין אחרים?

אחרים אומרים: זו מדינה, ממילא אסור לפנות אליהם ולהשתתף אתם במשהו, ואין צריך לומר למסודותיהם.

ואני אומר: זו חבורה של ליסטים, וצריך להשתדל עמיהם כדי למעט את ליסנותם וגזלנותם".

הוא אומר, שגם כאשר אנו רואים איך שה' מוביל מהלכים דרך רשעים (וכמש"כ החזו"א בקו"א ח"א אגרות פט-צ, שבזמננו מתחילים להתקיים היעודים של קיבוץ גלויות, וראה גם כן במכתבו שבספר פאר הדור ח"א עמ' רפב. הגם שהחזו"א ועוד מגדולי ישראל לא הרבו לדבר על הנקודה הזו, זה לא מפני שאיננה נכונה, אלא מפני שחששו מאלו שלא יבינו אותם נכון, ולא יעמדו על החילוק שבין הנהגת ה' המשתמשת ברשעים, לבין היחס לאנשים עצמם שכל מחשבותם לרע). אסור לנו להתבלבל ולחשוב בגלל זה, שאותם אנשים אינם רשעים או שמותר להתחבר אליהם, אלא נדע כי ה' משתמש בהם על אפס ועל המתנם, והם אינם מייצגים את עם ישראל, אלא הם גזלנים ושודדים שגנבו את השליטה על עם ישראל שלא כדין, וגונבים את כספו לדברי תועבה וחילול שם שמים.

וגם כאשר אנחנו מתעסקים עם אותם הרשעים - אין זה אלא כדי להציל מידם מה שאפשר, ולתקן מה שאפשר, ולא כדי להתחבר ולהשתתף עמיהם [ושבו, זה אינו ענין ליחס ולחיבור עם כללות עם ישראל, כידוע עד כמה הרב שך היה מרבה לדבר על האחריות שלנו לכלל יהודי ברחוב אלנבי בתל אביב, וכל הדברים הנ"ל אינם אלא על אנשי הערב-רב, ועל החילוניות כמושג, ודי בזה למבין].

ישוּב ארץ ישראל במשנת סאטמר

בזמן האחרון זכיתי לעמוד על נקודה נוספת בשיטת הרבי סאטמר, ושוב ראיתי, כי אין שיטות חכמי ישראל רחוקות כל כך, ובפרט לא ביסודי התורה.

תמיד חשבתי, שלפי שיטתו של הרבי מסאטמר, אין בזמננו קדושה בארץ ישראל, ואין ענין לגור בה, אלא העיקר לגור היכן שיש יהודים חרדים וכיוצא בכך. והדבר היה מוזר מאוד בעיני, כיצד יכול חכם מישראל להכחיש מאמרי חז"ל כה רבים ודברי הפוסקים, שכולם נאמרו להדיא גם על הזמן הזה? לא עינית בדברים, ונשארתי בחוסר הבנה, מתוך ידיעת קטנותי, וחוסר ידיעתי בסוגיות אלו.

אך בזמן האחרון קיבלתי קונטרס המלקט מספר 'זיואל משה' את דבריו על מעלת ישוב ארץ ישראל, ומבאר את שיטת הרבי מסאטמר תוך הבאת מקורות וציטוטים רבים מדבריו בענין קדושת וחיבת ארץ ישראל. העולה מהדברים האמורים שם הוא, כי גם לשיטתו, ארץ ישראל ודאי קדושה גם כיום, ויש חיוב ומצוה גדולה ליישב את ארץ ישראל ולעלות אליה, וכל ההתנגדות שלו היתה רק שלא יעשו דברים בשותפות עם הרשעים, כי ההתחברות עמיהם עלולה להשחית ולקלקל.

אמת, כי גם לאחר שקראתי את החוברת, אין ספק כי עדיין יש מחלוקות בין החכמים, ואי אפשר לומר שדעת הרבי מסאטמר מייצגת את דעתם של הרב שך ושאור גדולי ישראל, לא בעניני ההנהגה המעשית באופני ההבדלות מרשעים, וענין שלוש השבועות, שכולם [למעט רבני העדה החרדית] חלקו עליו בזה, וגם לא בהלכות ישוב הארץ, אבל אין ההבדל כה גדול.

לסיכום: אין כאן מחלוקת ביסודי התורה - לכולי עלמא יש מצוה גדולה וחשובה ביישוב ארץ ישראל גם כעת, וכולם חיבבו את ארץ ישראל ולכולי עלמא אין שום לגיטימציה לחילוניות [או לחיי תרבות חילונית עם 'שמירת מצוות מעשיות'] בכל צורה שהיא, ויש להבדל ולהתרחק מהרשעים. ורק נחלקו עד כמה להתרחק, ועל חשבון מה זה יכול לבוא וכיוצא בכך, כדרכה של תורה, והאמת והשלום אהבו.

בברכה,
יחזקאל אהרונוסון, בני ברק.

יצחק הלוי

עליתי על מונית בעירי, אה הנגה לא הכיר את יעדי, הבנתי שהוא בן דודי, מזרח ירושלים.

למחרת בבוקר נאלצתי לקחת עמי את אבי מורי, לחדר מיין עקב ארוע לבבי, בערב אחרי השתלת קוצב אותו השאיתי, לבדו בטפול נמרץ תחת פקוח רפואי, עם אחות משפחה ושפיעאליית ורופא מסלמי, לה תדע מה מזיקים שם לאהובי, אז יותר נכון כמה לא מסורים לחולה המסכן, הוא אבי, מרדם מנשם פקוח פלסטיני.

הבער שבת קניות לביתי ערכתי, בתנותי של מר הקר' מוכר הבערי, חלקי עוף ושניצל מחלקים לטעמי, ובבית המטבחיים טוב נצב הערבי, והספין כפר תקועה לו ביד ליראתי, ונכרו עם הגרון קוצב-ערף את תרנגולתי, רק אל תעצבנו אותי, ואם חי' משהו יקרה - ישאל הרדיפוני, איה לא הצבה שמירה אחרי דרשת המופתי.

היום פשחתי לביתי, ואני רואה את בתי, עם קאב טנים ונפוח הלחי, ומפרפאת מאחדת בטכונתי, נשחתי לסניף המרפואי, ושם במוקד החרום העירוני, טוב רופאת טנים רחמניה' מהעם האיסקלמי, שדוקרת עם מררן חד את ילדתי, ותוך כדי צועקת על המטפלת בת ה-8 וחצי, זה לא פואב! מה קורה לה, יפה שבי, ואתה מרגיש במבטא היר והלחץ, כמה מזוף הקול האכרי.

פתאום הודיעו לי, כי למערך הכניסו את חברי, משגיח כשרות תחת ריגול 'פגסוס' העוקב המשטרתי, הושם שם פשוט סדרתי, גם לילי הסדר לא שחרר פרוצס עברני, וכשכנסתי להתלונן במגרש הרואי, מול קצין 3 פלאפלים על דש בגדו המקלסי, ראיתי תוך כדי דבורי, כי מחמד שמו של המפקד הארצי, למה שישחרר יהודי לחגו היהודי.

וכש'למשפט שלו הגעתי, לתדהמת, גם השופט הנכבד אדוק ומסלמי, במקום כפייה לבש גלימה שחורה, חורף דיני, ואז נפל לו האסימון בהבנתי, אני עמק בגלות של הישראלי השמאלני, הליברל, יפה הנפש הרדיקלי, הדואג להשחיל את פרא האדם הישמעאלי בקל צמת חשוכה ומנוי לאמי, שרות לצבור ותפקיד אחר, אזיה לי כי משנה ואלהי קדר גרתי ישמע א-ל ויענני, ומכל אויבי גם היהודים יצילני.

העדה החרדית ונטורי קרתא מאוד אהבו אותו והעריצו אותו, כי הוא היה מתנגד גדול של מדינת ישראל. עד כדי כך החשיבו אותו בעדה החרדית, שכשנפטר ונקבר כאן בארץ ישראל, הבר"ץ הכריז על ביטול מלאכה בשעת הלווייתו.

מצד שני, הוא מאוד מאוד נלחם נגד העניין של החזרת שטחים, מכיון שהוא אחז שזה פיקוח נפש. אמרו עליו בדרך צחות, שכאשר הוא מגיע לארץ ישראל, אז יש לו כמה מיני דרשות; כי מזמינים אותו גם בבית המדרש 'תורה ויראה' - שם הוא מדבר נגד המדינה, וגם בבתי מדרשות אחרים, שם מדבר על חשיבות ההתיישבות של היהודים שומרי תורה ומצוות בכל חלקי ארץ הקודש...

יש גם את הגאון הגדול רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל, התנו של הרב מבריסק זצ"ל, אני זוכר שכאשר התחילו הסכמי אוסלו, למרות שהוא היה מתנגד של הציונות, ואפילו התנגד עקרונית להשתתפות בבחירות אז, למרות שמעשית הורה בעד השתתפות בבחירות, אבל הוא עצמו היה נגד, כמדומני שהיה נגד שותפות בקואליציה, היה לו נטייה של קנאות. ובכל זאת כאשר התחילו בשעתו שמעון פרס ושאר המדינאים לעשות הסכמים עם הערבים, והפריחו את הרעיונות על חלוקת ירושלים רח"ל ויריחו תחילה, הוא כתב מכתב ארוך לשמעון פרס, שהוא מתחנן על כל הנפשות שהסכמים אומללים אלו יעמידו אותן בפיקוח נפש, על כל היהודים שגרים ביהודה ושומרון.

המכתב בשעתו התפרסם בעיתון המודיע. וראוי לציין לשבח את מערכת העיתון שנתנו לזה במה פומבית ומכובדת והביאו את המכתב בשלמותו תחת השם 'הגאון הגדול רבי מיכל פיינשטיין'. אני חושב שמכתב כזה נותן גם מבט על הענינים של ארץ ישראל על פי התורה ועל ההתייחסות של היהדות החרדית לארץ ישראל, כמוכן, בלי כל זיקה לציונות. וטוב אתם עושים, ואולי תחזקו עוד יותר את הקו הזה של להתנער לגמרי מהציונות, ומצד שני, רק לדבר על קדושת א"י ויישוב ארץ ישראל כשלעצמו.

עוד יש גם ספר שלם שהוציא בשעתו הרב שלום דב וולפא. בתקופת סיני, תקופת פיניו ימית, הסכמי קמפ דייויד של בגין, הוציא אז ספר שנקרא 'דעת תורה' על החזרת שטחים. אם אני לא טועה יש שם מכתבים מרבי משה פיינשטיין זצ"ל, וגם מהגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל - ראש ישיבת קרלין שהיה מקובל ומוערך גם בחוגי הישוב הישן פה בארץ ישראל. יש שם מכתבים מגדולי תורה שלא היו חשודים אפילו לא בויקה רחוקה לציונות, אלא להיפך. התבטאו כמה פעמים נגד הציונות. אבל הם מתייחסים בדבריהם לעניין הזה של מסירת שטחים, בעיקר מצד פיקוח נפש, מאוד מאוד בחומרה.

בלי לזלזל בדעה של הקנאים שגם להם יש את הדעה שלהם. גם שם היו גדולי תורה וגדולי ישראל. אבל צריך לדעת את שני הצדדים, גם של הקנאים. כמוכן של גדולי הקנאים, וגם את של אלו שהיה להם התייחסות אחרת בעניינים של ארץ הקודש ויישוב ארץ הקודש. כנראה זה כוונתכם לשם שמים, אז שיהיה לכם סייעתא דשמיא וכל טוב.

ברכה, ל.ב.

הערת המערכת:

מי שיש לו את המקורות הנ"ל בהמודיע וכדומה, נשמח שישלח למייל של המערכת: DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

נ.ב. מכיון שדומני ששאר דורשי קדושת ציון ישמחו גם כן לראות את החוברת הזו, שמוכח ממנה כי קדושת ארץ הקודש אינה מוטלת בספק, ונוהגת לכלי עלמא [לא בכל מקום, אבל כן] בכל זמן, אני מעביר לכם את החוברת, כדי שתוכלו להעבירה לדורשי ציון בקדושתה וטהרתה.

הערת המערכת:

המעוניינים יכולים לקבל את הקונטרס המדובר בשליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של המערכת DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

נ.נ.ב. לעניות דעתי, הרבה מהדברים האמורים בגליונות 'קדושת ציון' - כולם מסכימים איתם [למעט הרבי מסאטמר], רק שסוברים שאין לדבר עליהם, או מפני נוק העלול לצאת מזה, או מפני שאין בזה תועלת. ולדוגמא: כל יהודי רוצה ומצפה שכל היהודים ינהגו על פי התורה, וכמובן שהוא גם יודע את דיני תוכחה וכפית בית-דין, אבל אין טעם ותועלת לדבר על רעיונות מעשיים שאין להם שום היתכנות כרגע, ויתכן שיצא מזה גם הרבה נזק, אם ממעשים לא שקולים ע"י אלו שאיבדו את הסבלנות לחכות עד שהדברים יהיו מעשיים, ואם מלעורר עלינו חמת זעמם של אנשי השמאל [כדוגמא אציון, שלפני כמה שנים החלו חברי כנסת לעורר כנגד הכנסת תכנים רפורמיים לבתי הספר הממלכתיים, וכתגובת נגד פתחו השמאלניים בקמפיין 'הדתה' הזכור לשמצה, כך שדיבור על דברים כגון אלו ברחובות קריה עלול לשמש חרב ביד שונאינו].

תגובת המערכת:

אננם גם אנו שמענו מכמה וכמה אנשים טענה זו, שהם בעצם מסכימים עם האמור בגליונות, אלא שלא רואים בכך תועלת, אך דרכנו מכוונת ע"פ דעת תלמידי חכמים מובהקים הסוברים שהתועלת העצומה שישנה בהעמדת החזון ואמירה ברורה כלפי עצמנו לפני הכל - תועלת זו עולה לאין ערוך על הנזקים האפשריים העלולים אולי להוצר באופנים הנ"ל, ובעור ה' אנו מקווים כי עוד נאריך בגליונות הבאים בעניין חשוב זה.

בלי כל זיקה לציונות

הערת המערכת:

הדברים דלהלן תומללו מתוך הודעה שהתקבלה בקו הטלפוני של האגודה - 079-607-3701 (בשלוחת ההודעות - 9), ועל-אף עריכתם כמכתב שמרנו את סדר וסגנון הדברים כפי שהושארה ההודעה, כדי לשמור על אותנטיות במסירת הדברים. גם אתם, קוראי הגליון הנכבדים, מוזמנים בזאת לשתף אותנו במספר הטלפון הנ"ל במחשבותיכם והערותיכם.

שלום, אני רואה את החוברת של 'קדושת ציון' בכל מיני מקומות בציבור החרדי. לא הייתי אומר שאני רואה את זה בצורה המונית, פה ושם, אני מוצא גליון או שנים. אז כנראה שכל דבר יש לו הסיבה שלו.

מה שאני מתפלא, שלא מופיע, למשל הג"ר שריה דבליצקי זצ"ל שהיה מגדולי הדור, היה מקורב לגדולי ישראל של הדור הקודם והדורות הקודמים, והיה תלמיד שלהם. ויש לו כל מיני עניינים שהוא אמר וכתב בנושא של ארץ ישראל, ויישוב ארץ ישראל, גם היתה לו התייחסות לתשועת ישראל במלחמת ששת הימים.

גם אני מתפלא שהיה יהודי גאון גדול, שהיה תלמיד של רב חיים עוזר גרודינסקי, וגם לגאון הרגוטשובר היה מקורב, שקראו לו הגאון הגדול, הגאון האדיר רבי מרדכי סאוויצקי. היה רב בבוסטון באמריקה. גדולי הדור כגון מרן הגר"מ פיינשטיין ועוד רבים, התייחסו אליו מאוד מאוד בכבוד, המענין הוא כי גם קנאים של אנשי

ערכים חשובים

לכבוד מערכת 'קדושת ציון', רציתי להביע ולו במעט הכרת הטוב על הגיליונות המופלאים שאתם מוציאים, מחיה נפשות ממש. כמי שמשתייך לחסידות ברסלב, שלצערי חלקה נפלה לקנאות מזויפת, הגיליונות הנפלאים שלכם עוזרים לי להתחזק בערכים החשובים שכמעט ואין להם דורש. רציתי לשתף אתכם בדברי מורי ורבי רבי נחמן מברסלב זצ"ל -

"מי שרוצה להיות איש הישראלי הינו שילך מדרגה לדרגה אי אפשר אלא על-ידי ארץ ישראל" (ליקוטי מוהרן כ).

"צריך כל אדם לבקש יתברך שיהיה לו כיסופים וגעגועים לארץ ישראל" (ליקוטי מוהרן קנה).

וכתב תלמידו רבי נתן - "ואחר שאמר התורה הנ"ל שאלתי אותו ז"ל מה כוונתכם בזה שאמרתם שהעיקר הוא ארץ ישראל? ועבר בי וענה ואמר - כוונתי כפשוטו! ארץ ישראל הזאת, עם אלו הבתים ואלו החצרות, הינו שכל כוונתו כפשוטו שצריך כל איש ישראל לבוא לארץ ישראל הגשמית הזאת."

בתודה והערכה על פועלכם

נתן ל.

לעשות מן ה'גלות' רצון ה'?

יעקב בר עטר

בהפסרת פרשת שופטים: **וְעַתָּה מֵה לִי פֹה נָאִם ה' כִּי לָקַח עִמִּי חֲנָם מִשְׁלִי יְהִי לִי נָאִם ה' (ישעיה נב ה).** הגמרא במסכת סוכה (נב): אומרת - "אמר רב חנא בר אחא אמרי בי רב ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם, ואלו הן, גלות, כשדים, וישמעאליים, ויצר הרע. גלות דכתיב **וְעַתָּה מֵה לִי פֹה נָאִם ה' כִּי לָקַח עִמִּי חֲנָם מִשְׁלִי יְהִי לִי נָאִם ה' (ישעיה נב ה).** כשדים, דכתיב **יְהוֹן אֶרֶץ כְּשָׁדִים זֶה הָעָם לֹא יָדָעוּ (ישעיה נב יג).** וישמעאליים, דכתיב **יִשְׂרָאֵל אֲהַלִּים לְשָׂדִים וּבְטַחֲוֹת לְמַרְגְּזֵי אֵל לְאֶשֶׁר הִבְיָא אֱלֹהִים בְּיָדוֹ. (איוב יב ו).** יצר הרע, דכתיב **וְאֶשֶׁר הִרְעִיתִי (מִיכָה ד ו).**

ומה שיש לעמוד על כוונת דברי חכמינו ז"ל הוא, דהתייח כשדים וישמעאליים ויצר הרע - מובנת חרסת ה' עליהם, אך על ענין הגלות - הלא זה תלוי בחטאי בני אדם ובבחירתם, ואם לא היטאו לא תהיה גזרת הגלות, וגם אם לא היה היצר הרע, ממילא לא היה שייך גלות כלל. וגם מה שיש להבין הוא, שגלות איננה בריאה, הלא היא רק העדר היותנו על אדמתנו, ומה שייך בה לשון בריאה.

והנראה להסביר הענין בהקדם מה שיש גם לעמוד על הא דמתחרט על בריאת הישמעאליים - הלא הרבה אומות אכזריות היו בעולם, כמו יוון ורומי, וכלליות מלכות אדום שסבלנו מהם הרבה, ולמה דווקא על הישמעאליים מתחרט? אך הענין הוא, שבשונה מכל האומות הרשעיות, הישמעאליים מפיקים זמנם בהכרזת שם ה' עליו - הם לוקחים כל מדותיהם המושחתות ותחת לקרוא את התינוק בשמו, הם תולים זה על 'בלתי לה' לבדו' - אללה אכבר... - וזה גרוע הרבה יותר מכל האכזריות של שאר האומות. כי כשעושים עוול ומכירים בזה, עדיין יש סיכוי שביום מן הימים יתחרטו על מעשיהם הרעים, אך כשתולים את זה על רצון ה', מלבד חילול שם ה' שיש בזה, אז גם כמעט אין סיכוי שימסכו ידיהם ממעשיהם הרעים.

וזה בעצם ביאור הכתוב שהביאה הגמרא - 'ובטוחות למרגזי א-ל-לאשר הביא א-לוה בידו' - ולפי דרכנו הפירוש הוא, שזה מה שמרגזי א-ל-יתברך - 'לאשר הביא א-לוה בידו', שבתוך מעשי הרשע שלו הכניס האללה אכבר...

ויתכן לומר, כי זה גם ענין החרטה על בריאת היצר הרע. כי מעצם פעולתו של היצר הרע, הרי כל תכלית האדם הוא שתהיה לו היכולת לבחור בין טוב לרע, ואם לא יהיה היצר הרע - מה יתרון

לאדם בכל עמלו. אך הרי ידועה אמרת הבעש"ט ז"ל על הגמ' בשבת ש'וחט משום מאי מחייב - משום צובעי, שעיקר הריגת היצר הרע לעתיד תהיה על הצביעות, שמפתה לאדם שמעשה העבירה הוא בעצם מצוה, וזה אינו מתפקידו כלל. וזה כענין הנ"ל, שזה שמכניס בתוך העוול את שם ה', וזה גרוע מהכל. ונלגבי הכשדים לע"ע אין לי ביאור בדרך זה].

ועל הדרך הנ"ל נבוא למה שהתחלנו, שכן הענין גם לגבי הגלות. דזה, שאם עושים עבירות גולים מהארץ, זה הרי חלק מהשכר ועונש, ועל זה גופא אין חרטה - אך החרטה הוא על מה שיש שעושים מהגלות עצמה רצון ה'! כי כל עוד שמכירים שהמקום האידיאלי של עם ישראל איננו בארצות גולה, וכל מהותנו שם היא דייעבד שבדיעבד, אלא שמקבלים את גזרת ה' כמו שהיא, וברגע שניתן לנו לחזור אל חיק אבינו - עושים זאת! על זאת אין חרטה - אדרבה, בכך נתכפרים העוונות וכמבואר בתורה כל זה. הבעיה הוא כשעושים מהגלות שיטה! כשעושים מזה מצוה! כשלא מחפשים לצאת משם, כשמרגישים נוח בזה, ושומחים כעל כל הון בכל ישוב וישוב ההולך ונבנה על אדמה טמאה! כשמואסים בארץ חמדה כחלק מהסקפה 'טוהרה' - על בריאה כזה מתחרט ה'! על בריאה של כאילו רצון ה' הנקראת 'גלות'... כשלא רואים את זה כעונש בלבד אלא כמצב של לכתחילה.

וזה גם באור הכתוב שהביאה הגמרא - **משליו יהי לילו נאם ה' -** כשמושליו עם ישראל ומנהיגיו מכריזים שכל הגלות היא 'נאם ה' - יעצם מהות הגלות הוא אידיאלי והוא רצון ה' - על זה צווח הכתוב **וְעַתָּה מֵה לִי פֹה כִּי לָקַח עִמִּי חֲנָם -** שעל חנם משימים עצמם בתוך 'גלות' משלהם ומסרבים לצאת מתוכה... כי מלבד חילול ה' הנעשה מזה, אז גם כמעט ואין סיכוי שביום מן הימים מעצמם יכירו במעשי ה' כי נורא הוא, החסדים הגדולים אשר הוא עשה ועושה עמנו בעת הזאת כשנתן לנו את הארץ בחזרה - ויצטרכו שמלך המשיח יבוא ויכריז 'בני, היכן אתם? ובדו חזקה יגרשם מארצם האהובה להם.

אחינו האהובינו בני חוץ לארץ! התעוררו משנתכם המתוקה בעוד מועד! השליכו אליי כספכם וזהבכם ובאו והתרפקו אל חיק אמכם האהובה, הלא היא ציון ארץ חמדתנו, **וְיֹאֵל תְּהִי מְשׁוּנְאֵי צִיּוֹן שְׂאִינִים רוּצִים לְשׁוֹב, וּבִחְרִים לִישֵׁב בְּשֻׁלְחַת הַמַּלְכוּת, מְגֹאֲלֵתֵינוּ וּפְדוּת נַפְשֵׁינוּ** [לשון החתם סופר בדברשה ל'ח' טבת תקצ"ג לפ"ק ע"י"ש].

הרב יהודה אפשטיין

דברים כדרבנות! התייחסות לתופעה פסולה זו של האדרת הגלות ניתן למצוא בדבר העורך של גליון זה.

שאלות על גליון מלחמה (74)

לכבוד רבני המערכת שליט"א:

ישר כח -

קראתי את רוב המאמרים, ויש לי כמה הערות. **1.** לרב אינהורן שליט"א - בעניין האכזריות כלפי אויב - באמת הבאת הרבה מקורות שאף פעם לא ראיתי - רק עדיין אני מרגיש שחסרה לי תמונה שלמה, כי:

א: אמציה המלך (דה"ב כה יב) שזרק 10,000 אדומיים מעל צוק, שם רש"י מביא מדר"ר איכה ר' פתיוח יד: שעם ישראל כולו נענש על מעשה אכזרי זה, וכן המדרש אומר שעמ"י נענש עבור מעשיה של שרה אע"ה כלפי הגר [אני לא זוכר מקור].

ואולי יש עוד מקורות בהם בנוגע למוסר מלחמה - אינני מכיר.

ב: המלחמות בימינו יש להם אופי שונה מאשר פעם - אפשר להרחיב, אם תרצה אסביר במכתב נוסף.

ג: אני פעם פגשתי חייל שעדיין נמצא בטיפול פסיכי עקב זה שהיה נוכח כאשר צד"ל עשו מה שעשו בסברה ושתילה (1982) הנפש שלנו שונה מנפשו דאז.

הרב חיים מאיר אינהורן

שלום רב רבי יהושע, אענה את חלקי.

א. מה ששאלת מאמציה - ראשית, ברצוני לציין כי גם במאמר לא היה כתוב שיש עניין להתנהג במידת אכזריות, אלא רק אם יש סיבה טובה לכך - או נקמה, או עמלק, או שהם רצו לעשות כך לישראל, או שלא יעזו לתקוף את ישראל, או כדי להכניעם תוך כדי המלחמה. מה שאתה כתבת הוא נושא אחר, להתעלל בשבויי מלחמה שיצאו נגדם למלחמת הרשות כדי להרחיב גבולם של ישראל, כמו שהיה שם באמציה, שדינם ע"פ תורה להרוג כל זכורה בחרב. מכל מקום צריך לדעת כי אף הביקורת המבוארת בחז"ל שם אינה על המעשה הזה, אלא על המבואר כמה פסוקים אח"כ שהביא את אלהי בני שער והעמידם לו לאלהים, והפסוק הנ"ל לא מובא כמקור למעשהו הרע של אמציה אלא כמקור לכך שהקב"ה הצליח דרכו ומתוך כך חטא, כמ"ש 'ורגו ושחקו ואין נחתו' ע"ש במדרש, וכן הוא אף בסנהדרין קג.

ב. גם היום אין זו מלחמה כמו שנהוג בין אומות העולם, אלא כנגד שונאי ישראל שחפצים להשמיד להרוג ולאבד מער ועד זקן טף ונשים, ולכן צריך לחזור במהירות למוסר התורה כדי למגר את הנגף הזה.

ג. זו כבר שאלה פרקטית שיש לשקול, זה לא קשור למוסר, ולפעמים יש מי שזקוק נפשית לנקמה ואסור להפריע לו לעשות זאת, אם רוצה.

בכבוד ובאהבה

חיים מאיר אינהורן

2. אודות המאמר של הרב שפירא [יעת-מלחמה]:

מאמר נאה אבל נראה שרק נגעתם בקצה קרחון -

1. לא הבאתם את המקור של "אלף למטה" אמנם זה היה מלחמה "רוחנית" כי מדוע לשלוח כל כך מעט חיילים - בכ"א שמעתי שזה המקור של הגרצ"ק זצ"ל לפטור בחורי ישיבה מצה"ל - האם זה מובא במקורות יותר עתיקים מפוסקי דורינו?

2. לא הייתם צריך לכתוב באותיות קטנות אודות נושא ה"אגריא" כי זה גוף המאמר, ויש להרחיב.

3. מהו גדר פטור בני שבט לוי?

4. ברור שלא רק הענין של העדר טהרה וקדושה בצה"ל שמונע חרדים להתגייס, אלא העובדה שהצבא נשלט על ידי חילוניים שאנחנו נמצאים במלחמת תרבות עמהם. כי גם לפני 70 שנה כשלא היתה "פריצות" בצבא - עצם ההשפעה של הרוב "הציוני" גרם לזה שכמעט כל מי שהתגייס התפקד ר"ל. (כך סיפר לי זקן ממאה שערים)

5. גם אם העם כולו היה חרדי האם אין מקום להשאיר חלק מן הציבור מחוץ לגיוס למען גידול גדולי הדור?

6. גם במלחמת מצווה שהכל מצטרפים - אבל הצבא בימינו בנוי על זה שלא סתם באים ולקוחים כלי נשק ולוחמים אלא צריך אימונים ארוכים כדי להכשיר חיילים וצריך להשאיר מספר רב של כוחות סדיר בכוננות תמידית - האם זה גם בחינה של "חתן מחדר"?

7. אם העם היה כולו חרדי - האם המודל של ישיבות הסדר מתקבל?

חזקו ואימצו

יהושע ו.

הרב מיכאל שפירא

יישר כח על ההערות המחכימות.

כמענה כללי נדגיש, כי לא באנו לקבוע מסמרות בדברים עדינים בהלכה למעשה, והפסק מסור לפוסקי הדור.

ובכל זאת בקצרה:

מטרת המאמר היא להאיר את היסוד, שלעת כזאת המצא על כללות העם היא 'עת מלחמה', ויש לה דין מלחמת מצוה [כמובן בלא שום הנגדה למצוות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם! זכותה גדולה להצילנו מפני אויבינו ולהצליח במלחמותינו, כמבואר בדברי חז"ל במקומות רבים, ולמשל במדרש שוחר טוב (לה) 'אמר הקב"ה לדוד, דוד עסק בתורה ואני אלחום למחמותיך, וכן אמר משה על כן יאמר בספר מלחמות ה' (במדבר כא יד), אם אתם עוסקים בספר, אני נלחם על ידיכם].

הערה 1 - לגבי אלף למטה, במדרשים על פרשת מטות מובא שמשוה רבינו ע"ה לקח שנים או שלושה אלף מכל שבט - אחד לחום, שני לשמור על הכלים ולחד מ"ד גם אלף שלישי לתפילה. אצ"ל, כי בעוניי חפשי ולא מצאתי שמשוה רבנו לקח אלף לתלמוד תורה. והמוצא יבורך.

הערה 2 - כפי שנתבאר, לגבי אנגריא בדווקא לא נכתב למעלה כיון שלא זה גוף המאמר, שאיננו מתימרים לגעת בעניינים אלו בהלכה למעשה ורק להראות את הבסיס.

הערה 3 - בענין שבט לוי, אכן יש מקום לדון ולהאריך... ועוד חזון למועד. ויעיין במאמר הרב אבא שלמה גולדברג בגליון סב, טבת תשפ"ב.

הערה 4 - אכן כדבריהם, וכמו שנכתב בהקדמה, כי מטרת המאמר נועדה אך ורק למען כינון מדינת התורה בשלמות.

הערה 5 - התשאיר לומדים למען גדולי הדור - הכל מבוסס על מצב הצבא כפי שהוא היום, וקשה לנו לדמיין מצב של צבא קדוש עם השראת השכינה. אבל ברור, שבצל השראת השכינה גדלים גדולי הדור ללא כל מניעה. ומשה רבינו ויהושע בן נון דוד המלך וכו' היו גדולי הדור ללא ספק, והם עשו את כל מלחמות סיחון ועוג וכיבוש הארץ, ללמדך, שאין הדבר מפריע כלל...

הערות 6-7 טובות ונאות ואכן יש מקום לדון ולהאריך כדרכה של תורה, ובכל אופן לזכור תמיד שאת ההכרעה יעשו פוסקי ומנהיגי הדור.

רק אעיר, כי במקרא מצינו ענין של 'ללמד מלחמה' (ראה שופטים ג ב), ומאז ומעולם, מימות השופטים כבר היתה המלחמה צריכה לימוד וטכסיסים, ולא באופן ספונטני לגמרי כמו שמנסים המשכילים לשוות לאבותינו... ויעיין בספר שמואל (ב כג) אריכות רבה בשמות הגיבורים אשר לדוד וכו', שמשמע שהיה צבא גדול מאד ומסודר שהיה לו מבנה וקביעות ולא רק משהו לעת צרה.

למען ציון באמת

מן הסתם גם אתם ראייתם את הקונטרס החדש 'למען ציון לא אחשה'.

ראיתי אותו בדוכן הספרים, קראתי את עמוד השער וכמה שורות ראשונות, ולא החשיתי, ומיד שלחתי את המכתב המצורף. חשבתי שאולי יעניין גם אתכם.

א.ש. ירושלים

לכבוד הרב שליט"א!

ראיתי את הקונטרס שלכם על הדוכן למכירת ספרים בבית הכנסת, ובאשר הנושא של דרישת ציון קרוב ללבי הצאתי בהקדמה [על מנת לקנות אם ימצא חן בעיניך] - וראיתי רק כמה שורות ספורות ראשונות, ועליהן אני רוצה להגיב.

יודגש, אינני מאנשי 'קדושת ציון', ולא מכותביהם, ולדעתי חבל מאוד שאינם לוקחים סמכות תורנית

שתעמוד בראשם, אבל אני מזדהה מאוד עם שורשי הרעיונות אותם הם באים להעביר.

ואנסה לתמצת ככל הניתן:

בעוונותינו הרבים, כגורוה טבעית מהמאבק הקדוש בציונות הארורה - נתטשטשו אצל רבים מבני התורה החרדים לדבר השי"ת באמת ובתמים, דעות ורעיונות בדברים שהם מעיקרי התורה. ובשתי נקודות עיקריות:

א, המעלה הגדולה של הישיבה בארץ הקודש, גם בזמן הזה. רבים רבים מבני התורה, גם הזוכים לגור בארץ הקודש, אינם מדעיים כלל לזכות שנפלה בחלקם. ההסתכלות השטחית הרחובית החרדית אינה מבדילה בין מי שגר בלייקוד לבין מי שזוכה לגור בארצנו הקדושה. בין מי שנמצא בטומאת ארץ העמים לבין מי שזוכה לעבוד את ה' בחצרו. דברי חז"ל, ולפיהם כל הגר בחז"ל כאילו עובד ע"ז ידועים לכולם, אבל אצל הרבה אינם מופנמים כלל וכלל.

ב, ההשקפה על התהליך המופלא שמתרחש מול עינינו בדורות האחרונים, כיצד ה' משיב את שיבת ציון. כיצד באופן פלאי, לאחר אלפי שנים וגדל כל תחזית היסטורית - מתגשמות נבואות הנביאים, ונדחי ישראל מתקבצים לארץ הקודש, לקראת הגאולה וההתגלות שיתגלה השי"ת עלינו במהרה בימינו אמן. הרב וולבה כותב, שתקומת עם ישראל בארצו היא פיראק שאין לה תשובה על התיאוריה הנוצרית לפיה זנח חז"ל השי"ת את עמו ישראל. והנה למרבה הפלא, מה שאנו דורשים מהנוצרים להבין כדבר פשוט, אינו פשוט כלל וכלל אצל הרבה משלומי אמוני ישראל, אשר מתייחסים באדישות לכל התהליך הזה ואינם רואים בו שום משמעות.

שתי נקודות אלו - הם המסר של 'קדושת ציון'.

וכעת, מי שרוצה להעמיד את עצמו כחולק על הרעיונות של 'קדושת ציון' -

לגבי הנקודה הראשונה של מעלת ארץ ישראל, חיבתה וקדושתה, מי שתוכוח עם דברים אלו, הרי הוא מתוכוח חס ושלום עם התורה עצמה וחז"ל הקדושים. אפשר רק להצטרף לחיוץ בענין זה, ולהוסיף עוד ועוד התערורות בחלק עיקרי זה שבתורה.

אם יש מקום להתווכח, הרי זה רק בנוגע לנקודה השנייה. אפשר לומר, שכיון שתהליך החזרה לארץ הגיע עם כל כך הרבה הסתר פנים של מרידה בה' ובתורתו, הרי בהכרח אין כאן תהליך שמימי שעניינו התחלת הגאולה, אלא הרי זה עוד נדבך בפרק הגלות של עם ישראל [ולחסיים עם אותם נוצרים שיגיידו שאין כאן פירכה לתאוריה נזילה]. זאת אכן היתה גישתו של הגה"ק מסאטמר זצוק"ל, ומי שרוצה, יכול להסכים עמה. אבל ברור, שרוב רובם של גדולי ישראל זצ"ל ראו את הדברים בעין אחרת לגמרי. והדברים מפורשים בכל הציטוטים הנפלאים מפייהם של גדולי ואדירי הדורות המובאים כסדר בגליונות 'קדושת ציון', על תהליך הישיבה של עם ישראל לארצו.

מי שחושב, שבדיבורים על גודל רשעותם של 'הציונים' ועל כוונותיהם הזדוניות ומעשייהם השפלים, ועל מלחמת החורמה שלחמו בהם גדולי הדורות - הוא מתוכוח עם 'קדושת ציון', הרי לא התחיל להבין כלל מהי 'קדושת ציון'.

מי שמכנה את קדושת ציון כ'תנועה ציונית דתית' (ציטוט מהקונטרס שלכם) - הרי הוא מוציא שם רע ברבים, ואני ממליץ לו מאוד לבקש מחילה ולהתנצל ברבים, ובהקדם.

ואכתוב כאן דברים הפשוטים מאוד:

מהו 'ציוני' במובן הפסול והמקובל [הרי במובן האמיתי - אבוי למי שאינו 'ציוני'. כולנו בני ציון, אבל ציון, ומוטל עלינו להיות דורשי ציון?]

ציוני הוא מי שמשתייך לתנועת הציונות.

מהי תנועת הציונות?

תנועה שבקשה לעקור את הכל, לכפור במלכות שמים ולעשות את ישראל לעם ככל העמים, לנתק אותו מבורא עולם אשר בחר בו וקרבו אליו, ובשיא

חוצפתם - בקשו לעשות כל זאת דווקא בארץ הקודש, נחלת ה'.

וקדושת ציון?

כל מי שיש לו הבנת הנקרא בסיסית, מבין שקדושת ציון - מבין כל הארגונים שבציבור החרדי - היא היא התנועה שלחמת יותר מכולם ברעיונות התנועה הציונית הארורה. היא התנועה שכואבת יותר מכולם את פעולותיה ותוצאותיה של התנועה הציונית.

'קדושת ציון' מפרסמת כאילו גדולי ישראל לא לחמו בציונות [ציטוט מתוך הקונטרס שלכם]? - שקר וכזב!!! בתור אחד שעוקב ברציפות אחד פרסומי 'קדושת ציון', אין שם שום מסר כזה. וכמו שכתבנו - ההיפך הגמור הוא הנכון.

המסרים היחידים הם שתי הנקודות שהוזכרו למעלה. מעלת ארץ הקודש, וההכרה בשיבת ציון המתרחשת מול עינינו, וממילא התנגדות וקריאת תיגר נגד החילוניות והכפירה הציונית אשר מבקשים לטמא את ארץ הקודש ולטשטש את התהליך הגדול הזה של שיבת עם ה' לנחלת ה'. כל דברי גדולי ישראל המובאים שם, סובבים סביב לנקודות אלו ממש - דוק ותשכח!

יעזרונו ה' להיות מכוונים לרצונו, לדרוש את ציון, לרצות את אבניה ולחונן את עפרה - ואז יתקיים בנו "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד", במהרה בימינו אמן.

א.ש. ירושלים

הרב יהודה אפשטיין

מכתב זה הובא משום הדברים המדויקים והרהוטים שבארו היטב את דרכה של האגודה, ולא משום שהקונטרס שכלפיו כווננו היה ראוי ליחס כלשהו. לגבי אותו קונטרס, די להזכיר את ההשוואה שערך בין ניסויי מנגלה ימ"ש באושוויץ לבין 'הניסויים המתבצעים כאן בתושבי מדינת ישראל', וכן את העובדה שמי שלטענתו 'התפלמס מולי' מטעם 'קדושת ציון' לא היה אלא רב דתי-לאומי - הרב שמואל אריאל - שבעל הפסקוויל העתיק את דבריו מהמרשלת והחליט להלבישם על האגודה, ובכך 'להוכיח' כי זוהי אגודה דתית-לאומית. נדמה, כי די בשתי עובדות אלו, להבין מה מידת הרצינות בה עלינו להתייחס לדבריו.

אמנם על שתי נקודות ברצוני בכל זאת להעיר ביחס למכתב, שכאמור עומדות בפני עצמן ואינן נוגעות לאתו פשקוויל זול, המכנה את עצמו 'קונטרס' -

האחת היא העמדתו את עקרונות 'קדושת ציון' על שני יסודות - מרכזיותה של ארץ-ישראל בתורה והבנת התהליך המופלא של קיבוץ גלויות המתרחש בדורות האחרונים. אמת הדבר, כי שני יסודות אלו הם נדבכים חשובים במצע האגודה, אך ישנו יסוד נוסף הנובע משני היסודות הנ"ל שחייבים להזכיר כאשר מגדירים את מטרתיה העיקריות של האגודה, והוא החיוב לכונן את שלטון התורה בארץ הקודש בזמן הזה.

הנקודה השנייה היא הטענה כאילו איננו 'לוקחים סמכות תורנית שתעמוד בראש האגודה'.

בהשקפה ראשונית אכן הטענה מובנת, ארגון תורני שהגיע לעמדת השפעה כל כך משמעותית היה ראוי לו שיעמיד בראשו דמות תורנית בעלת סמכות. אולם כל מי שחי על-גבי כדור הארץ ואינו מצוי בפלנטה אחרת יודע היטב, כיצד מתנהלת המערכת הציבורית במחוזותינו, וכיצד קבוצה ידועה של מטיילי אימה נלחמת למנוע מכל דמות תורנית בעלת השפעה בסדר גודל של הנהגת ציבור להזדהות עם האגודה, בוודאי לא לעמוד בראשה.

ישבנו שעות על גבי שעות עם תלמידי חכמים מופלגים, אדמו"רים, ורבינים ידועי-שם מכל המגורים, רובם ככולם הסכימו עם עקרונות האגודה במאת האחוזים, וההבדל ביניהם התבטא בשאלה באיזה שלב הבינו, כי המחיר שישלמו

עבור תמיכה פומבית הוא כבד מדי, ונסוגו אחר. יש מי שהבין זאת מיד בהתחלה, יש מי שהיה צריך לקבל טלפון אחד או שנים, ויש כאלו שעברו מסע טורו אכזרי, אך כולם עודדו אותנו כי נמשיך והביעו את הערכתם לאלו שמוכנים ויכולים לסבול, וכמובן, כל תומכינו מכירים את תלמידי החכמים וגדולי התורה גיבורי-הכח, שלמרות כל האמור המשיכו לעמוד איתנו להוביל אותנו ולתמוך באגודה בגלוי, כאשר רק בשנה האחרונה הצטרפו אליהם לתמיכה הפומבית כמה תלמידי חכמים מפורסמים, וחלקם אף יצאו מגדרם לחזק אותנו ואת הפעילות, כמו מרן הגר"ד קוק מטבריה, שאמר לבאי הוועידה הגדולה "אשרי מי שישמע אותם, אנשי הארגון הזה מוסרים את נפשם, אני מקנא בהם, אשרי מי שמחזק אותם" או האדמו"ר מקרעטשניץ-קרית גת שבמכתבו למשתתפי הוועידה כתב "נודע לתהילה אגודת קדושת ציון אשר ידו רב לה בהחדרת המודעות לחיבת ארץ הקודש וקדושה וטהרה כדרך הסמורה לנו מאבותינו קדישין ורבותינו מצוקי ארץ, וכבר נודעו ברבים פעולותיה הענפות גם בפועל ממש" ולהבדיל בין החיים לחיים - כולנו זוכרים וממשיכים את דרכם של מרנן ורבנן זי"ע שתמכו בנו בפרהסייה - כמו מרן הגר"ן גולדברג, הגר"ל מינצברג, הגר"י שוורץ, ושאר הגדולים זצוק"ל. ואף לטענתם, העדר דמות תורתית הנושבת' לבכירה מהנהגת האגודה אינה מעידה כהוא זה על חולשת טענותיה, כי אם על מערכת הטרור והאלימות, הפועלת מזה שנים, לאו דווקא כנגד קדושת ציון.

מלבד זאת, ישנם עשרות רבות, אם לא מאות, של תלמידי חכמים מסלטה ושמנה של היהדות החדידית אשר תומכים באגודה וחלקם אף כותבים בגליונותיה, אשר שפר עליהם גורלם ואינם מוחזקים למפורסמים, יען כי לא זכו למסע יחסי ציבור, וכך נשמרת במדת-מה עצמאותם המחשבתית.

יותר, הרבה יותר, ממה שכתוב כאן יש לכתוב על סוגיה כאובה זו, אך לעת עתה נסתפק בזאת.

הערות למאמר על עזה

לכבוד מערכת עלון קדושת ציון, העושה גדולות ונפלאות בפרסום קדושת ארץ ישראל, וקץ הגלות אצל אחינו בני ישראל, השלום והברכה. יישר כח באופן כללי על העלון המרתק, ובפרט על המדור הקבוע של איש ידיעת הארץ, הרב מאיר גולדמינץ, שמדי חודש מפתיע אותנו עם חידושים מרתקים, על תולדות ארץ הקודש, והדברים נפלאים ביותר.

במאמרו האחרון, 'עזה כמות האבה', בעלון מס' 75, לצד מאמר נרחב ומקיף על ההיסטוריה של העיר עזה, הובאו אי-אלה דיוקים קלים, ורצוני לתקן הדברים לטובת קהל הקוראים תאב הידע.

בכתבה נאמר ש"המסגד הגדול של העיר עזה נבנה במקום בו שכן בית הכנסת של העיר", והדבר אינו מוכרח.

נכון הדבר, שהמסגד הגדול נבנה בידי אבני בניה ששמשו קודם לכן כבית כנסת עתיק (שחלקם נמכרו לשליט המצרי אַבְרָאָהִים פֶּאֶשָׁא, שבנה מהם בשנת תקצ"ה (1835) את אחת ממצודות אשקלון), אולם אין כל ראיה שהמסגד נבנה על שרידי בית כנסת, ואומנם ברור שבמקום היה בית כנסת, אולם לא יודעים היכן הוא היה.

עוד נאמר בכתבה על העמוד 'חנניה בן יעקב' מהמסגד הגדול:

"במשך שנים רבות היה באחד העמודים חיטוב של שופר, אתרוג, מנורה, והקדשה בשם 'חנניה בן יעקב'. ממצאים אלו היו גלויים לכל מבקר במקום, ונשמרו מהתקופה הרומית ועד ימינו ממש. רק תחת שלטון ממשלת ישראל השחיתו הערבים את הכתובות בעברית והסמנים היהודיים."

בהערה נכתב: "הפעם האחרונה שבה היהודים ראו את העיטורים הללו היתה בשנת תשל"ח".

ובכן, אין המדובר על תשל"ח, אלא האירורים על גבי העמוד נהרסו בידי ערביי עזה לא לפני שנת תשמ"ז,

ורק לאחר פרוץ האינתיפאדה הראשונה, ועד אז יהודים ראו אותם, אחד מהם ידידי ראש המחלקה לעניינים ערביים בממשל הישראלי ברצועת עזה אלוף משנה דוד חכם, שסיפר לי כדברים הללו: "אני זוכר שהמנורה הייתה ממוקמת בעמוד שהיה במפלס היותר קרקעי של המסגד, ובכל פעם שהגעתי לשם, ירדתי למפלס התחתון כדי לחזות בה".

עוד נכתב בכתבה: "בנוסף היתה [ואולי עדיין קיימת] רצפת פסיפס במקום עם ציור של דמות המנגנת בנבל, וחיות מקשיבות לניגון. ליד הדמות נכתב השם 'דויד'".

פסיפס 'דויד המלך' האמור, לא נמצא בעוה, ובשנות ה-90, הוא הועבר להתיישבות נצרים הסמוכה, ובשלב מאוחר יותר הועבר למחזיאון רוקפלר בירושלים. הרוצה לראות שחזור שלו, יבקר במוזיאון גוש קטיף בירושלים ליד 'מחנה יהודה', הפתוח בכל יום.

עוד יש לציין, שהעמוד מהמסגד הגדול ורצפת הפסיפס אינם ממוקמים במקום אחד, אלא בשני מקומות שונים.

רצפת הפסיפס היתה בבית הכנסת העתיק 'עזה ים', הנמצא במרחק 3 קילומטר מהמסגד הגדול בו היה העמוד של 'חנניה', (שנמצא בסמיכות לשכונה היהודית העתיקה 'חראת על יהוד'). בעוה ים פעל בית כנסת עתיק יומין, מתקופת האמוראים, ובו הייתה רצפת הפסיפס.

בית כנסת זה היה הגדול ביותר בארץ ישראל בתקופת חז"ל, אף יותר מבתי הכנסת בטבריה, בה התגורר ריכוז גדול של רבותינו תנאים ואמוראים.

בברכה, ושוב תודה גדולה ומכופלת על העלון המרתק, ועל מאמריו של הרב גולדמינץ.

ישראל שפירא – חונה כאן במודיעין עילית

הרב מאיר גולדמינץ:

ישר כח לישראל שפירא המעמיד דברים על דיוקם. ישראל שפירא הוא היסטוריון רשמי, וידידו לו במאמרים בבמות שונות. זכה להיות בעל ידע נרחב בתולדות ישראל, וטוב שהוא מוסיף מהערותיו המחכימות. וכך יחד, הקוראים מקבלים תוספת הידור למאמרים שלי.

לבלתי ידח ממנו נדח

ככל שעוברות השנים, יותר יש מקום לנתח את התופעה ששמה מדינת ישראל מבחינה היסטורית, והשנה התחדשה לי הבחנה חדשה, שלא שמתי לב אליה עד כה.

הנה כידוע, עם ישראל אינו העם היחיד שגלה, אך ההבדל הגדול בין גלות ישראל לגלות העמים היא ששאר האומות - כשגלו, הם למדו את התרבות של העם המקומי ולאט לאט נהיו לעם אחד עם העם בתוכו גרו [מדינות אירופה מורכבות מאוסף של עמים], ורק עם ישראל נשאר דבק בדתו. דבר זה מוסכם על כל המתבוננים בתולדות עם ישראל, שרק העקשנות הדתית של עם ישראל היא זאת שהבטיחה את קיומו.

ועוד ידיעה חשובה היא, שהעקשנות הדתית של עם ישראל כללה מסירות נפש של ממש במשך דורות על גבי דורות. עם ישראל נרדף בכל מקום בעולם, ורבים המירו את דתם בגלל זה, וכל יהודי שקיים היום הוא תוצר של דורות מסירות נפש של יהודים שסרסו נפשם על הדת ולא המירו את דתם. וגם אחינו הטועים שאינם שומרים תורה ומצוות הם צאצאים של דורות שמסרו את נפשם, והם הדרך להעביר את היהדות מאותם אנשים לדורות הבאים. וכבר מובטח לנו, שלפני ביאת משיח, תהיה התעוררות של תשובה. וכידוע, כבר כיום ישנה התעוררות עצומה של תשובה.

וכידוע, בתקופה שפסקו היהודים לשמור תורה ומצוות, נוצר מצב, בו ישנן משפחות שלמות, שכל צאצאיהם אינם שומרי תורה ומצוות, במיוחד בקרב יהודי אשכנז, ששם גם השואה כלתה רבים מעם ישראל. ולשם המחשה, יאיר לפיד הוא נכד של רב

שאני לא זוכר את שמו. כנ"ל רון קובי, ר"ע טבריה לשעבר, הוא נכד של שני תלמידי חכמים גדולים. גם בחז"ן הרצוג הוא למרבה הכלימה נכד של אחד מגדולי ישראל.

והנה כידוע, בקרב היהודים בחו"ל שאינם שומרים תורה ומצוות ישנם אחוזי התבוללות גדולים מאוד, עד שיש כאלו שמכנים זאת בשם 'השואה השקטה', בעוד שבארץ ישראל, רוב מוחלט של היהודים מתחננים עם יהודים, וכך ממשיכים את שרשרת הדורות. וכולנו תקוה, שבקרב ממש הם יחזרו בתשובה ויעשו נחת לדורות שלפניהם.

אין זה סוד, שבין אם החילונים מוגדרים כתינוקות שנשבו ובין אם לאו, בוודאי הכאב גדול על כך, שבנים של ה' מחללים שבת ועוברים על כל העבירות פה בארץ ישראל, בפלטין של מלך. אבל אחר כל מה שכתבנו, אני תוהה האם לא כולם מסכימים שצריך להודות לה' על כל יהודי חילוני שעלה לארץ ישראל, שכך לפחות הוא שומר על שרשרת הדורות, ובקרב בעו"ה הוא זורעו יחזרו בתשובה שלמה, מה שאין כן אם הוא היה נשאר בחו"ל, קרוב לוודאי שזרעו לא היה יהודי.

והנה, כל קוראי קדושת ציון יודעים, שהרצל לא היה הראשון שחשב על הקמת מדינה בארץ ישראל. קדמו לו הגר"י אלקלעי, הגרע"י שלוינגר, וגם אחרי הרצל קם באגודת ישראל הרב יצחק ברויאר ועודד בתוך אגודת ישראל את ציבור יראי ה' להתלכד ולעלות לארץ ישראל ולבנות מדינה על פי חוקי התורה. וכולם נכשלו, חוץ מהרצל, ונאמרו בזה כמה טעמים מדוע ה' הצליח דווקא את הרצל ולא אלו שרצו לכונן מדינה על פי חוקי התורה - חלקן סיבות רוחניות וחלקן סיבות מציאותיות.

אמנם לאור דברינו ניתן לבאר סיבה חדשה, שהרי אילו היתה קמה מדינה דתית, היהודים שאינם שומרים תורה ומצוות היו נשארים בחו"ל ומתבוללים שם. ולכן ה' עשה שתקום מדינה חילונית, שתמשוך חילונים רבים, וכך לא תהיה כליה לעם ישראל ח"ו.

המצפה לסיום הגאולה ולחזרת עם ישראל

בתשובה

ש.ב.

נ.ב. לפני כמה חודשים התפרסם בקדושת ציון מכתב של יהודי שגר בחו"ל, שטען שעדיף לגור בחו"ל ולא לעלות לארץ ישראל, כדי לא לשלם מס למדינה שלא שומרת תורה ומצוות.

מכתב זה משקף מבט שגוי של רבים מיראי ה', כאילו עם השלטונות בחו"ל אין לנו בעיה וכל הבעיה היא עם המדינה החילונית. אמנם למתבונן, הרי כל אומות העולם אינן שומרות על שבע מצות בני נח [כגון רצח עוברים ודיני גזל שלהם, שאינם תואמים לדיני גזל של התורה ועוד]. כמו כן, הנצרות מוגדרת כעבודה זרה גמורה לרוב הפוסקים גם ביחס לגויים (עין פ"ת יו"ד סי' קט ט"ק וב). ואם כן יוצא, שרבים מנשיאי האומות הם עובדי ע"ז גמורים והמדינות שלהם תומכות בעבודה זרה, וכידוע - בן נח ששגג חייב מיתה.

ואם נתעקש לטעון שהם תינוקות שנשבו [מושג שבפשוטות לא שייך בגוי], שהרי הם לא יודעים מה נדרש מהם, אזי נטען זאת גם על אחינו הטועים. ולמעשה, ניתן להגיד על הקנאים שגרים בחו"ל, שהם תלמידי הרב קוק ביחס לפושעי האומות וחסידי סאטמר ביחס לאחים שלהם...

ואם כן, ודאי אין מקום לומר שיש עדיפות לשלם מס הכנסה בחוץ לארץ ולא בארץ ישראל. ואם כל המדינות אינן מתנהלות על פי חוקי התורה, ואדם שנותן מס בארץ ישראל הוא שותף בהגנה על הארץ ועל אחיו, שזו מצוה גדולה מאוד, הוא שותף בסלילת כבישים בארץ ישראל, הוא שותף בהחזקת התורה של מדינת ישראל, הוא שותף בהכשרת רופאים שירפאו יהודים בארץ ישראל, והוא שותף בעוד זכויות עצומות, מה שאין כן מי שמשלם מס הכנסה בחוץ לארץ, שם רוב הכסף הולך לגויים.

כבוד הלבנון אליך יבוא

הרב חיים מאיר אינהורן שליט"א

זהו שיר געגועים לנחלת ה' המחכה לנו באדמת הלבנון. בימים אלו, שנחלת ה' היפה שלנו נאנקת תחת יד עריצים ערלים המטמאים את הוד קדושתה, והיא מנסה לקרוא לנו - בואו בנים אהובים, בואו אלי, ששים וארבע פעמים מתואר בכתבי הקודש - תורה נביאים וכתובים - גודל טובה וחשיבותה! אף אבי הנביאים משל בה את בית ה' 'ההר הטוב הזה, והלבנון', אף ארזיה לראש צורים בנין היכל וקודש, אי לך בת צור, גילו ירکتו צידון, הנה בא היום אשר השמיענו משה עבד ה' מפי כבודו כאמור: **כָּל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כָּף רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן הַמְדַבֵּר וְהַלְבָּנוֹן...** "כי בא מועד", **"מִשָּׂא דְבַר ה' בְּאֶרֶץ חֲדָרָה וְדַמְשֶׁק מִנְחָתוֹ... וְגַם חֲמַת תִּגְבַּל בָּהּ צוֹר וְצִידוֹן כִּי חֲקְמָה הִנֵּה ה' יוֹרְשָׁנָה וְהִכָּה בָּיִם חִילָה וְהִיא בָּאֵשׁ תֹּאכַל"**, **"וּבַת צוֹר בְּמִנְחָה פָּנִיָּה וְיָחַל עֲשִׂירֵי עָם... תּוֹבְלָנָה בְּשִׁמְחַת וְגִיל תְּבִאִינָה בְּהִיכַל מְלָךְ"**.

אתה הוא ה' הא-להים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת בשמי השמים העליונים והתחתונים קבץ נפוצות קניו מארבע כנפות הארץ. אבינו שבשמים חי וקים עשה עמנו חסד בעבור כבוד שמו הגדול הגבור והנורא שנקרא עלינו וקים לנו ה' א-להינו את הדבר שהבטחתנו על ידי צפניה חוזה כאמור - **"בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם. כי אתו אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר ה'"**. רבנו של עולם, ואתה אמרת **"מהמדבר והלבנון הנה ועד הנהר הגדול נהר פרחת כל ארץ החתים ועד הים הגדול מבוא השמש יהיה גבולכם"**, אנו עמך ואתה א-להינו, אנא זכור לנו זכות שלמה עבדך ובית ארזים אשר בנה לשמך וישלחם **לבנונה** עשורת אלפים בחודש חליפות חדש יהי **בלבנון** שנים חדשים בביתו ויבן את ביתו / יער **הלבנון**. אנו רעיתך ואתה דודנו, תנה לנו נחלתנו גאון יעקב אשר אהב הלא-עוד מעט מזער ושב **לבנון** לכרמל והכרמל ליער יחשב אהיה כפול לישראל יפרח כשושנה ויה שרשיו **כלבנון**, אנו עבדיך ואתה מלכנו! כי רצו עבדך את אבניה והשבותים מארץ מצרים ומאשור אקבצם ואל-ארץ גלעד ולבנון אביאם, ואת עפרה יחוננו, אתי **מלבנון** כלה אתי **מלבנון** תבואי תשווי מראש אמנה כי בא מועד.

בשמחות וגיל תובלנה בת מלך, אליך קרית קודש צידון שב הביתה מנדודים ההלך, אתי מלבנון פלה אתי מלבנון. כיון לבנון מושכים אותנו ריחותיה, צור וצידון קנה וקמון ריח לבנון ריח שלמותיה, אל דודיה מראש שניר וחרמון. שמח זבולון באו פניה ציונה, פורשי אניות על שפע ים כחול שב יששכר ללמד באהליה, להאיר שפוני טמוני חול. אשריה ארץ הגליל באחותה הפדויה, מחפש מטמונים בן שמח באדמתה צפניה ושבטי י-ה, שמגר ואהליאב בן אחיסמך. מיחלים לבשוורה, לתהלה ולשם, בפסגת ההר הטוב הנה בזכותו בקשנו הבטחתנו אנא ה', על ידי צפניה החוזה. והלבנון בעזרת ה' באדר יפול, א' או ב' לי לא אכפת כבוד נחלתנו אותה לכפל, מרפז הארץ עכשו היא צפת בדרומה של ארצנו מחפה ירושלים, לארץנו מצפה היא בפרט כבוד הלבנון חבת שער השמים, בני ציון שבו נהר הפרת. בבקעה יוצאים עינות ותהומות, ובהר מעין גנים בארות חיים נוזלים מן לבנון וברכות משלמות, כח מעשיו הגיד, לנו המים. ופלאי בריאתה בנופי הרים משלגים, וערוצי נחלים פורצים בבזלת ומפריצי ימים עתירי גז ויבול דגים, ובראש כלם חלזון התקלת. ועמנו אברהם אבי היהודים, וכל קדושים ארצי הלבנון אדירי התורה יהושע, תלמידי הגר"א ועלית החסידים, וכל דורות ישך אל מצפים במורא. ואני והו בעצמו כפיכול ממתין לתקע, ונביאיו ובראשם מלמד אורייתא יחדיו משתוקקים הבשוורה לשמע - ילדיך חמודיך שבו הביתה!

הפטוקים העיקריים עליהם מתבסס השיר - אתי **מלבנון** כלה אתי **מלבנון** תבואי תשווי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממענות אריות מהררי גמרים. נפת תפונה שפתותיה כלה דבש וחלב תחת לשונה וריח שלמותיה כריח **לבנון**. מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן **לבנון**. שבו ישיב בצלו יחיו דגן ויפרחו כגפן זכרו כיון **לבנון**. אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן הנה הטוב הזה **והלבנון**. **והלבנון** באדיר יפול. פרח תפוח ותגל אף גילת ורנו כבוד **הלבנון** תרלה. כבוד **הלבנון** אליה לבוא ברז תדקר ותאשור יחדו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד. הנה אני בונה בית לשם ה' א-להי ושלחתי עצי ארזים ברושים ואלגומים **מהלבנון**. ישבעו עצי ה' ארצי **לבנון** אשר

נסע. כל המקום אשר תדרוך פה רגלכם בו לכם יהיה מר המדבר **והלבנון** מר הנהר **נהר פרחת** כי ה' א-להיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר. כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. ולבול אמר שמח וזולו בצאתה ויששכר באהליה עמים הר"קלאו שם יבחו ויבחי צדק כי שפע ימים ינקו ושפני טמוני חול ירושלים בדרומה של ארץ ישראל - רש"י פרשת לך לך (בראשית פרק יב). מקובל כי שבטי י-ה זבולון ויששכר, צפניה הנביא, שמגר בן ענת, ואהליהב בן אחיסמך קבורים בלבנון.

רשמים משבת הברון

של
אגודת 'קדושת ציון'
- פרשת ויחי ה'תשפ"ד

כמדוי שנה, גם בשנה זו התכנסנו יחדיו בפרשת ויחי מתוך דיבוק חברים ותחושות קודש של התעלות וחייבור לרגבי אדמתנו הקדושה בחברון, ערשו של העם היהודי, העיר בה קבורים אבות האומה ובה נוסדה ממלכת דוד משיחנו, בטרם עלה לירושלים וקבע בה משכן עולמים.

למעשה, עד סמוך ממש לתאריך המיועד, היה קשה לדעת אם השנה תתקיים השבת לנוכח מצב המלחמה ואי-הוודאות הכרוכה בו, ומבחינת סדרי ההתנהלות הרגילים, הדבר הפשוט יותר היה לוותר השנה על ההתכנסות. אך בני התורה הנפלאים, אשר אש-קודש של אהבת ה' וארצו בוערת בקרבם, לא נתנו מנוח וכמעט ש'הכריחו' את ראשי האגודה לקיים את השבת בכל מצב, וכך נערכנו תוך זמן קצר ביותר וכמעט בלא תקציב, תוך נסיונות אלתר פתרונות של הרגע האחרון. אחד האברכים הצעירים התנדב לבשל את האוכל, פתרונות דיוור נמצאו מהרגע להרגע, מקום אכילה נמצא כאשר נגאל אולם ממש סמוך לשבת מידי זרים - ומוכן לכל, כי סטנדרט הבניה שם לא היה מהמשובחים. הסוגיות החמורות של שהיה והטמנה, כירה, כופח ותנור - אף הן קבלו חיות מחודשת לאלו המורגלים בפלטה חשמלית, ולפתע הומחש בפנינו מהי גזרת שמא יחתה, מהי הטמנה בדבר המוסיף ובדבר שאינו מוסיף ועוד נידונים, אשר עד כה היו נחלת הדמיון וציווריו של יוני הממשניות המאוירות...

אחוזה קבר

החידוש הנפלא שמובא כאן נאמר לביל שבת באוירה הקסומה של ריח גן עדן, סמוך לקברי האבות הקדושים בשבת המרוממת של אגודת 'קדושת ציון' בפרשת ויחי על-ידי מדריכנו הנפלא הרב מאיר גולדמינץ, אשר מעניק בכל טיול וסיוור חיות מיוחדת לפסוקי התנ"ך ולדברי רבותינו בש"ס ובמדרשים.

"קבר את מתך" - יש לך רשות לקבור את המת, אך בעלות על הקרקע לא תקבל.

אמנם לשונם מלאה חנופה: "נְשִׂיא אֶ-לֵהִים אַתָּה בְּתוֹכְנוּ", אך בצדה הבהרה מאוד ברורה למי שייכת הקרקע - "בְּמִבְחָר מְתֵי מִלְפְּנֵי". מסביר רש"י - "מדרש אגדה - אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואתלנה מן הדין, שאמר לי הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת".

בני חת משיבים לאברהם (שם ו) - "שְׁמַעְנֵנו אֲדֹנָי נְשִׂיא אֶ-לֵהִים אַתָּה בְּתוֹכְנוּ בְּמִבְחָר קְבְרֵינוּ קֶבֶר אֶת מֵתְךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת קְבֹרוֹ לֹא יִקְלָה מִמֶּךָ מִקְבֹּר מֵתְךָ".

שאלה: האם בני חת הסכימו למלא את בקשתו של אברהם אבינו?

תשובה: אם נדייק בפסוקים נראה, כי התשובה על כך שלילית בהחלט! אברהם אבינו מבקש "תָּנֻנוּ לִי אַחֲזַת קֶבֶר עִמָּכֶם". מהי אחוזת קבר? אנו מכירים את המושג "שְׂדֵה אַחֲזָה". אחוזה פירושו בעלות על הקרקע - בעלות נצחית, שאינה יכולה להמכר לצמיתות, אלא חוזרת ביובל לבעליה.

אברהם אבינו מבקש אחיזה בקרקע. קרקע שיש לו עליה בעלות, והוא ישתמש בה לבית קברות. אחוזה הוא מבקש. אחיזה עם משמעות לדורות עולם. בני חת משיבים לו, שהם מוכנים לאפשר לו דבר אחד בלבד -

של שני הצדדים. ננסה ללמוד אותם מתוך הפסוקים:

אברהם אבינו נגש אל בני חת במילים הבאות (בראשית כג ד) - "גֵר וְתוֹשֵׁב אֲנִי עִמָּכֶם תָּנֻנוּ לִי אַחֲזַת קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מְתֵי מִלְפְּנֵי". מסביר רש"י - "מדרש אגדה - אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואתלנה מן הדין, שאמר לי הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת".

בני חת משיבים לאברהם (שם ו) - "שְׁמַעְנֵנו אֲדֹנָי נְשִׂיא אֶ-לֵהִים אַתָּה בְּתוֹכְנוּ בְּמִבְחָר קְבְרֵינוּ קֶבֶר אֶת מֵתְךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת קְבֹרוֹ לֹא יִקְלָה מִמֶּךָ מִקְבֹּר מֵתְךָ".

שאלה: האם בני חת הסכימו למלא את בקשתו של אברהם אבינו?

תשובה: אם נדייק בפסוקים נראה, כי התשובה על כך שלילית בהחלט!

אברהם אבינו מבקש "תָּנֻנוּ לִי אַחֲזַת קֶבֶר עִמָּכֶם". מהי אחוזת קבר? אנו מכירים את המושג "שְׂדֵה אַחֲזָה". אחוזה פירושו בעלות על הקרקע - בעלות נצחית, שאינה יכולה להמכר לצמיתות, אלא חוזרת ביובל לבעליה.

אברהם אבינו מבקש אחיזה בקרקע. קרקע שיש לו עליה בעלות, והוא ישתמש בה לבית קברות. אחוזה הוא מבקש. אחיזה עם משמעות לדורות עולם.

בני חת משיבים לו, שהם מוכנים לאפשר לו דבר אחד בלבד -

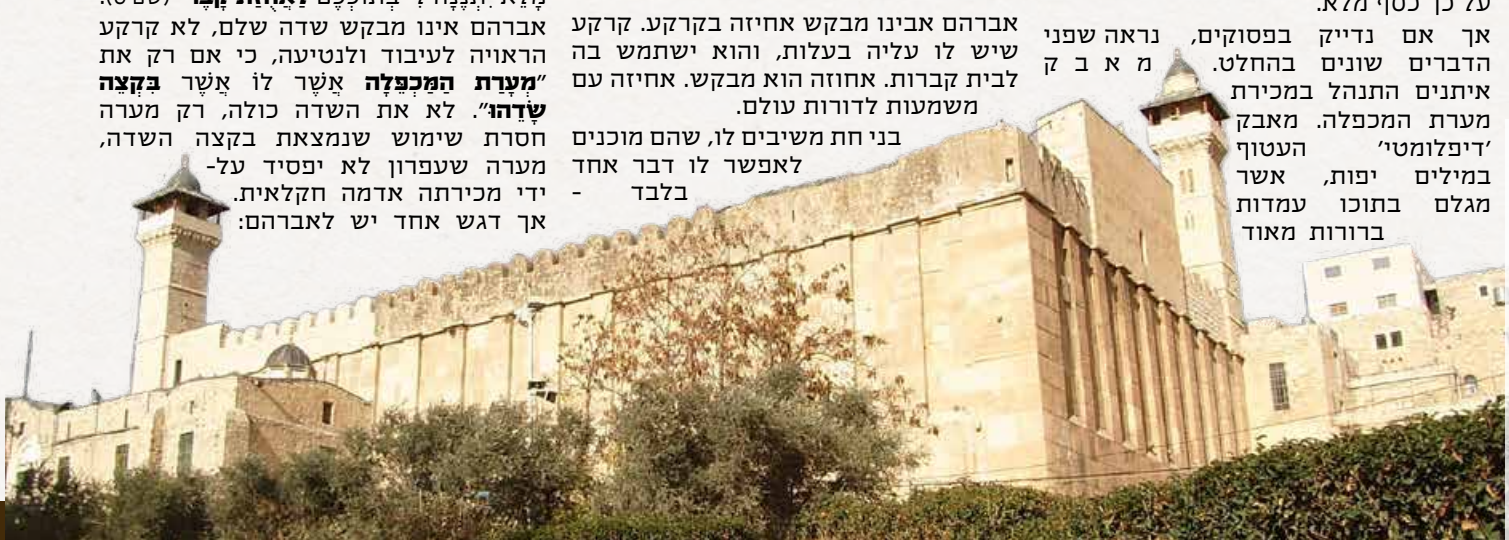
בפרשת חיי שרה, אברהם אבינו קונה את מערת המכפלה. קנין זה נחשב ליסוד הקנין המעשי של ארץ ישראל. עד כה, הקב"ה הבטיח את ארץ ישראל לאברהם אבינו ולזרעו, אך הקנין הראשון בפועל נעשה במערת המכפלה, והיא הנקודה שממנה משך הקנין לארץ ישראל כולה.

אף כלב בני יפונה, כאשר הוא רוצה להנצל מעצת המרגלים, הולך להתפלל בקברי אבות. כלב הולך למערת המכפלה, ששם יסוד הקנין המעשי של ארץ ישראל, ובא להתחזק מול אלו המעדיפים להשאיר את ארץ ישראל ברמת ההבטחה ובלי ליישמה בפועל.

ומכאן לימוד גדול צריך להיות בפרשת קנין מערת המכפלה, לימוד המדקדק בפסוקים ומנסה לדלות מהם ולדייק בהם מה בדיוק התנהל במשא ומתן מול בני חת.

מקריאה שטחית של הפסוקים ניתן לחשוב, שעפרון היה נדיב לב, ורצה לתת את מערת המכפלה בחנם לאברהם אבינו, אלא שאברהם אבינו עמד על כך שהוא ישלם על כך כסף מלא.

אך אם נדייק בפסוקים, נראה שפני הדברים שונים בהחלט. איתנים התנהל במכירת מערת המכפלה. מאבק 'דיפלומטי' העטוף במילים יפות, אשר מגלם בתוכו עמדות ברורות מאוד

כאמור, ההתארגנות נעשתה ממש בסמוך לשבת, ועל-אף זאת, היתה זאת שבת מרוממת, ומבחינות רבות היא היתה מוצלחת במיוחד דווקא לנוכח האולם הקטן, בו ישבו כולם יחדיו ולא בפיזור, ואף את הדרשות המרתקות היה ניתן לשמוע בנקל. השירים המרגשים הוסיפו לאווירה השורשית, ועל רקע נפלא זה נאמרו דרשות מלהיבות ומרתקות מאת רבני האגודה, כאשר רבי יעקב עזרא, אשר גאל את המקום, מתאר את מהלך הקניין. הציבור שהגיע, כפי שכבר הורגלנו באגודת 'קדושת ציון', היה מגוון מאד, וניתן רק להתפעל מהאחדות המלאה שהורגשה בין כולם.

לאחר הסעודה התקיים סיור מיוחד בהדרכת המדריך הנועד של אגודתנו הרב מאיר גולדמינץ במערת המכפלה, ותוך כך למדנו בעומק הפשט את פרשת קניית המערה [ראה למטה]. אחר זאת עוד הספיקו החברים לישוב לשבת אחים בצוותא עד 1 בלילה.

גם בשבת בבוקר זכו המשתתפים לשמוע דרשות מרתקות תוך שיתוף הקהל, וכן נאמרו דברים על-ידי נעם ארנון איש חברון, שתאר באריכות את ההיסטוריה של מערת המכפלה, האפופה מסתורין והוד קודש.

לאחר מכן יצאה הקבוצה לסיור מרתק במיוחד עם הרב גולדמינץ, ובבית הדסה בקרו אצל הצייר הרב שמואל מושניק, שעלה מברית המועצות, ומתגורר כבר 40 שנה

בבית של הרוקח מחברון שנטבח על-ידי פראי האדם הישמעאלים. הרב מושניק השתתף בעצמו בהקמת הישוב היהודי, ותאר את כל התלאות של ההקמה, לרבות הרצח בבית הדסה, רצח אהרון גרוס ושאר הקרבנות שהוקרבו על-מנת שישבו בנים לגבולם. כשתאר את התשועה שארעה בתשנ"ד אחר שאותם פראים תכננו לבצע טבח כעין זה שבצעו השנה החיות מעזה בשמיני עצרת, עצרו המשתתפים את נשימתם, והודו לה' על כך שחברם באה בלבם ומזימתם השפלה סוכלה באבה.

לאחר מכן עלתה הקבוצה בעליה התלולה לתל-רומיידה, שם מתגורר ר' ברוך מרזל, שדיבר על אתגרי התקופה לנוכח המציאות שנוצרה השנה. מעל האשקוביות של תל-רומיידה נמצאים קברי ישי ורות, שם התפללו תפילת מנחה, ועוד הספיקו לערוך סיור עם הרב גולדמינץ בחומה הכנענית.

בסעודה שלישית שוב זכו לשמוע דרשות ממיטב רבני האגודה ולהתרפק בשירי געגועים לגאולה השלמה, העומדת בפנינו, וכל שעלינו לעשות למענה הוא לרצות בה באמת.

לאחר הבדלה, נפרדו מתוך שירה וריקודים וחזרו איש איש לביתו מתוך שמחה, חדה והכרת הטוב לה' על כל הטוב שגמלנו והביאנו לשוב לחברון ערש מורשתנו, ועל השבת הנפלאה במחיצת אגודת 'קדושת ציון'.

בקרעות'. אך הוא בהחלט נפל בפתיחה. מבחינתו, יש כאן קונה שלהוט לקנות ומוכן לשלם הרבה, עפרון מנצל את ההזדמנות, רוצה להרוויח הרבה, ומציע לאברהם לקנות שטח נרחב.

מנין למדים זאת?

מהפסוקים הבאים -

וַיִּקֶם שָׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בַּמִּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לְפָנָי מִמְרֵא, הַשְּׂדֵה, וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בוֹ, וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשְּׂדֵה, אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֻלוֹ סָבִיב. לְאַבְרָהָם לְמַקְנָה לְעֵינָי בְּנֵי חַת" (שם יז-יח).

אברהם קונה לא רק את המערה, לא רק את השדה, אלא שטח נרחב ביותר: **הַשְּׂדֵה, וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בוֹ, וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשְּׂדֵה, אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֻלוֹ סָבִיב.** והפסוק מדגיש "לְמַקְנָה".

אברהם מנצל את ההזדמנות. אם עפרון מסכים למכור, אברהם קונה כמה שיותר. מבקשה ראשונית לקנות את **מְעַרַת הַמִּכְפֵּלָה אֲשֶׁר בְּקֶצֶה שְׂדֵהוּ**, אברהם קונה לבסוף את **כָּל גְּבֻלוֹ סָבִיב.**

ובסופו של דבר, אברהם אבינו גם משיג את מבוקשו.

אברהם קובר את שרה "אֶל מְעַרַת שְׂדֵה הַמִּכְפֵּלָה". [נשים לב, ששם של המערה והשדה משתנה כעת. קודם המערה נקראת **מְעַרַת הַמִּכְפֵּלָה** ולשדה אין שם מיוחד, ואילו כעת לשדה יש שם, והמערה נקראת על שם השדה - **מְעַרַת שְׂדֵה הַמִּכְפֵּלָה**. יתכן, והקניין נתן לשדה את שם המערה, כדי לחדד שהיא נקנתה יחד עמה].

ואחר זאת - **וַיִּקֶם הַשְּׂדֵה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בוֹ לְאַבְרָהָם לְאַחֲזַת קֶבֶר מֵאֵת בְּנֵי חַת" (שם ט).** אחרי כל הדגשים של עפרון שהוא מוכן למכור רק בשביל **וְאֵת מְתֵד קֶבֶר**, כעת זה כבר לא מועיל לו. אחרי שעפרון כבר לקח את הכסף, לא עוזרים לו כל הפלפולים. השדה והמערה קנויים לאברהם "לְאַחֲזַת קֶבֶר", כפי מטרתו הראשונית של אברהם אבינו, ובכך מתחיל קנינה של ארץ ישראל בפועל.

והם יפלו ביד בני יעקב. הם יודעים בדיוק מה המשמעות של קנין מערת המכפלה. הם מבינים, ששם מתחילה נקודת הנפילה שלהם ביד בני יעקב, ולכן הם מקפידים להעניק כבוד רב לנשיא הא-להים אשר בתוכם, אך באותה מידה הקפידו שלא להעניק לו שום בעלות על ארץ ישראל. כעת מנסה אברהם ללכת בדרך חדשה -

"וַיִּדְבֹר אֶל עֶפְרוֹן בְּאָזְנוֹ עִם הָאָרֶץ לֵאמֹר, אֲנִי אִם אֶתָּה לוֹ שְׂמַעְנִי, נִתְּתִי כֶסֶף הַשְּׂדֵה הַזֶּה מִמֶּנִּי, וְאֶקְבְּרָה אֶת מְתֵי שְׂמָה" (שם כג יא). נשים לב, שכעת אברהם בעצמו אינו נוקט בלשון "אחוזת קבר" אלא "וְאֶקְבְּרָה אֶת מְתֵי שְׂמָה".

נשאלת השאלה, מה השתנה? האם אברהם ויתר על משהו?

אברהם מבין, שבעת כזו, כאשר טרם בשלה השעה שיטלנה מן הדין, צריך להשתמש בערמה.

הוא אינו נוקט בלשון 'אחוזת קבר', אך משיג את אותה מטרה בדרך אחרת.

כיצד?

נשים לב, שבתחילת הפסוק נכתב **"כֶּסֶף הַשְּׂדֵה הַזֶּה מִמֶּנִּי"**. על מה אברהם מציע תשלום? לא על הקבורה, אלא על השדה. אומר אברהם לעפרון: אשלם לך על השדה, ואקבור שם את מתי.

ועפרון נופל בפתיחה!

ברגע שעפרון חושב, שלא מדובר על 'אחוזת', ולהבנתו לא מדובר על תחילת קנינה של ארץ ישראל, אלא רק למטרות קבורה - **וְאֶקְבְּרָה אֶת מְתֵי שְׂמָה**, הוא כבר מוכן למכור, והרבה!

"וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ, אֲדֹנָי שְׂמַעְנִי אֲרָץ אֲרָבֶע אֲרָבֶע מֵאֹת שְׂקָל כֶּסֶף בִּינִי וּבִינְךָ מֵהַ הַזֶּה הוּא וְאֵת מְתֵד קֶבֶר" (שם יז-טו).

עפרון מדגיש בדיוק לשם מה הוא מוכן לתת לו את הקרקע - **וְאֵת מְתֵד קֶבֶר**. קבורה, לא אחוזה.

אך נשים לב - מה פרוש המלים **"אֲרָץ אֲרָבֶע מֵאֹת שְׂקָל כֶּסֶף"**?

הפרש הוא ארץ, ששווה ארבע מאות שקל כסף!

אפשר לומר, שעפרון קצת רימה ביחס למחיר האמיתי, וסמך על ההלכה שאין אונאה

שאותה מערה תהיה "לְאַחֲזַת קֶבֶר", אחוזה דייקא.

אגב כך, נשים לב שכאן לראשונה אברהם מזכיר את ענין הכסף.

בתחילה, כשדבר עם בני חת, לא הזכיר מאומה על תשלום. **"תָּנֹנוּ לִי אֶחֱזַת קֶבֶר עִמָּכֶם"**. וכפי שפרש רש"י על **"גַּר וְתוֹשֵׁב"** - "מדרש אגדה, אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין, שאמר לי הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת". אמנם, מכיון שטרם הגיעה השעה שבה אברהם יטלנה מן הדין, שהרי נגזר עליו **"וַיִּדַע תְּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה... וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא שָׁלַם עוֹן הָאֲמֹרִי עַד הֵנָּה"** (שם טו יג-טז) - ממילא, אם הוא רוצה אחוזה, עליו לשלם.

אברהם מנסה כעת מכיוון נוסף. הוא מקוה, שאם יציע לעפרון כסף, יקל עליו ליתן את הסכמתו שתהיה זו **"אֶחֱזַת קֶבֶר"**. יתכן וסבר, כי אמנם כשאמר **"תָּנֹנוּ לִי"**, סרבו בני חת לתת לו אחוזה בחנם, אך כאשר יציע כסף, הם עשויים להתרצות.

אולם גם זה לא הועיל, משום שעפרון הבין בדיוק על מה ניטש כאן המאבק.

משיב לו עפרון בלשון מלאה חנופה - (שם כג יא) - **"לֹא אֲדֹנָי שְׂמַעְנִי, הַשְּׂדֵה נִתְּתִי לָךְ וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בוֹ לָךְ נִתְּתִיָּה"** - עפרון מוכן לתת גם את השדה וגם את המערה, אך הגדרה אחת ברורה יש לו - **"לְעֵינָי בְּנֵי עַמִּי נִתְּתִיָּה לָךְ קֶבֶר מְתֵד"**. תקבל את המערה רק לקבורה, אך לא לאחוזתה!

עפרון מסביר, שאין כאן שאלה של אובדן קרקע חקלאית. אילו זו היתה הבעיה, היה מוכן לוותר לא רק על המערה, אלא גם על השדה. זו אפילו לא שאלה כספית. יש לו בעיה הרבה יותר מהותית - הוא אינו מוכן לתת לאברהם אבינו אחוזה, אלא רק אישור קבורה.

שוב מבין אברהם אבינו, כי לא תצמח לו כל תועלת מעסקה זו (שם יב) - **"וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם לְפָנָי עִם הָאָרֶץ"**. שוב הוא פורש בנימוס.

בפרשת 'וישלח' על הפסוק שאומר יעקב לשמעון ולוי **"עִכְרָתֶם אִתִּי"** (שם לד ל), מסביר רש"י - "מסורת היתה ביד כנענים שיפלו ביד בני יעקב". הכנענים יודעים שיבוא היום

מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה

בתוך הסתר כדי שלא יתעורר השטן להאבק בכל כוחו - בנות לוט, יהודה ותמר, ישי ואם דוד.

ב. חובתנו לדרוש לציון ולהמלכת הבורא ותורתו על מרחבי ארצנו. אכפת לנו וחורה לנו כיצד נראים בני האבות הקדושים. הדבר בידינו, ולא נוכל לומר 'ידינו לא שפכו' אם נתעלם מהם. יכולתנו לצמצם את השפעת הפרוגרסיבים אינה תלויה ברוב של שומרי תורה ומצוות בארץ, שכן הפרוגרסיבים הם מיעוט הרבה יותר שולי והצלחתם עד כה נובעת מכך שהם נלחמו במעמד צד אחד - הם נלחמו לנו ואנו ישנו להם, כביטוי של בעל חובת הלבבות. עלינו פשוט להתעורר ולהשיב מלחמה שעה ולא להתמקד רק בגובה המלגה לאברכים.

ג. חובתנו של כל יחיד מבני חוצה לארץ לעלות לארץ, הן מצד חובתו הפרטית להיות כמי שיש לו א-לוה ולקיים מצוות שאינן רק בגדר 'ציונים', והן מצד הערבות לכלל ישראל, שלא לקדוח בספינה של כולנו. המתרשל מלעלות, מלבד שהוא מגלה שכל תפילותיו הם כצפוף הזרזיר, חבר הוא לאיש משחית והדם על ידיו.

עלינו לפעול בתעמולה אצל בני חוץ לארץ, אבל גם פשוט להסתכל עליהם בצורה הנכונה ולהביע זאת בפניהם - איך יתכן שהם מאפשרים לעצמם להיות ככזו תחתית רוחנית ולהעיד עדות שקר בנפשם בכל תפילה ותפילה ולהוציא עצמם מכלל ישראל ומשכינתו יתברך החוזרת לארצה?! וגישה זו, כאשר תובע בפניהם שוב ושוב, תרז בפועל את עלייתם ארצה במהרה.

הגאון רבי משה שוויצער שליט"א חיזק אותנו בדברים חמים ונלהבים,

בעיון הנדרש ומתוך התבוננות במציאות, ולא מתוך השקפה קדומה או מאמרי עיתון ובמנותק מן המציאות.

הרב משה מלוביצקי [אשר גם הנחה את האירוע] הסביר את העקרונות היסודיים, אותם מבקשת 'קדושת ציון' להנחיל בציבור, והם:

א. חובת ההתבוננות בהנהגת הבורא, ככתוב 'בינו שנות דור ודור'. הרב מלוביצקי באר בטוב טעם, כי ישנם שני סוגי גאולה השונים בתכלית האחד מן השני - האחת על-טבעית, ענני שמיא, בית מקדש באש משמים, קיבוץ גלויות כעל כנפי נשרים, הכל בבת אחת. והשניה - מלובשת בטבע, עני רוכב על חמור, גאולה מרובת שלבים כמפורט בשמונה עשרה, קמעא קמעא, מקום למעשה התחתונים - אתערותא דלתתא.

קל לזהות את מיקומנו על ציר הזמן ההיסטורי, וכי אנו בעיצומה של הגאולה הטבעית, כפי שחזה הרה"ק מרוז'ין זי"ע. ובדברי בעל ההילולא 'אם הבנים שמחה' מובא גם ישוב לתמיהה כיצד יתכן שקיבוץ הגלויות המובטח יובל על-ידי מרשיעי ברית - כן מצאנו בכמה וכמה מתהליכי יצירת משיח בן דוד והגאולה, הסתר

פסוקי ההלל עוד מזדמזמים באוזנינו מתפילת ראש חודש שחל בשבת - מי כה' א-להינו המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ, מקימי מעפר דל, מאשפות ירים אביון, להושיבי עם נדיבים, עם נדיבי עמו, מושיבי עקרת הבית, אם הבנים שמחה, הללויה-ה.

והנה נראה ככל החזיון הזה בזעיר אנפין מתקיים גם בנו, לאחר חילול הקודש וחילול כבוד התורה העצום שהתחולל אך לפני שלושה שבועות באותה הילולא שנהפכה בעל כרחנו למאורת פריצים והוללות רח"ל, אך הנה שוב קמה אלומתנו וגם נצבה, ושוב יושבים אנו יחד בצוותא חדא, עם נדיבים, נדיבי עמו, בהילולת בעל 'אם הבנים שמחה'. אכן, הללו י-ה.

ולא קלה היתה המשימה ולא חלקה היתה הדרך, 'רעשי הרקע' וקולות המוחים ליוו אותנו לכל אורכו של האירוע, ולולא עזרתה ה' לנו בגיבורים גם מסיבה זו היתה נהפכת לאבל ותוגה... אולם ברחמי וברוב חסדיו עד הנה עזרנו ה' ובשישים גיבורים סביב לה הוקפה מסיבתנו, מפחד בלילות.

מי שזכה להשתתף בהתכנסות חווה חויה מופלאה. האולם היה מלא עד אפס מקום, ציבור גדול בכמות ובאיכות, מוזיקת רקע, מלוה מלכה כיד המלך, בר של כיבוד קל, וגליונות של האגודה חדשים גם ישנים בכל פינה, ועל כולנה - הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה' שנחטף בכמויות, שבוודאי עשו נחת רוח לאותו צדיק שהתכנסנו לזכרו.

לאחר שנתאספו ובאו מקצווי ארץ הקרובים והרחוקים גם יחד, נפתחה ההילולא באמירת פרקי תהלים רותחים, מפי **הגאון רבי משה אליהו בוסו שליט"א**, נכדו של **מרן סידנא בבא סאלי זי"ע**. לטובת ולהצלחת כל עם ישראל, וביחוד אותם המחרפים נפשם להצלחת הכלל כולו.

דברי פתיחה חמים נשמעו מפי יו"ר האגודה, **הרב יהודה אפשטיין**, אודות בעל ההילולא ותורתו ליהדות בלימוד סוגית ארץ-ישראל והגאולה ובכל הסוגיות הנלוות, אשר העמיק לדון ולהסיק שמעתתא אליבא דהלכתא מתוך המקורות

1 ואף כך הוא ענין המקטרגים העכשויים שעמדו בחוץ, כעין וכדוגמא למצבו של אדונינו דוד ע"ה שקיבל קללה נמרצת מראש הסנהדרין ותגובתו היתה - ה' אמר לו קלל, ולא משום שבטלה הבחירה, אלא משום הטעם הנ"ל.

אם הבנים שמה לימוד הודשי

מספרי העמודים לפי מהדורת קרן רא"ם

תוכן העניינים

עמודים 133-166
(פרק ב' סימן טז - פרק ג' סימן יג)

ד. אתחלתא דגאולה
פרק שלישי - היישוב והבנין

א. הקדמה
ב. מצוות יישוב ארץ ישראל

עמודים 166-194 (פרק ג', סימנים יד-ל)

ג. גאולה ויישוב הארץ
ד. פושעי ישראל ויישוב ארץ ישראל

עמודים 194-225
(פרק ג', סימנים לא-נ)

ה. חשיבותו של יישוב הארץ

ו. בקשה לניצולים: תחזרו לחיקה של אמה ארץ ישראל

עמודים 225-256
(פרק ג', סימנים נא-סא)

ז. הפרכת טענות המתנגדים
ח. היהודי הגלותי ("גלות יוד")

ט. אחדות ישראל על ידי מצוות יישוב ארץ ישראל

עמודים 256-295
(פרק ג', סימנים סב-פז)

י. חובתנו הישן (חטא המרגלים)

יא. דברי תוכחה לבוני הארץ החלוציים

יב. חובתנו לבנות את הארץ ולתמוך בבונים

יג. מאמר מקדש ה'

עמודים 295-315
(פרק ג' סימן פח - פרק ד' סימן ז)

יד. סיכום
טו. השמטה לפרק שלישי

פרק רביעי - האחדות והשלום

א. פילוג גורם לחורבן

ב. אחדות מחסנת אותנו

ג. המנהיגים צריכים לאחד אותנו

ד. האחדות היא התרופה היחידה למכותינו

עמודים 315-328
(פרק ד', סימנים ח-יז)

ה. גדולתה של האחדות

ו. קיומנו תלוי על אחדותנו

ז. רק מצות יישוב א"י מסוגלת לאחד אותנו

ח. עלינו להימנע מחטא המרגלים

עמודים 329-335, עמודים 25-30
וכל ההערות בסוף הספר

ט. סיכום פרק רביעי
הוספה ודברי ברכה (עמודים 30-23)

עמודים 1-35
(לדלג עמודים 23-30)

הסכמות

א. הסכמות מספרים אחרים שלקח אותן הרב טייכטל מהסכמות לספרו

ב. מבוא לספר מאת המחבר, שכולל דברי ביקורת חריפים על אלו שמנעו מהמוני בית ישראל מלעלות ארצה לפני המלחמה

הקדמה ראשונה

א. זכותה של ארץ ישראל מגינה עלינו

ב. נדרו של המחבר

עמודים 36-66

הקדמה שנייה

א. הנסיבות שגרמו לכתיבת הספר

ב. תכלית הצרות שלנו בגלות היא לעורר אותנו לשוב לא"י

ג. ספר זה מיועד רק לאלו שמחפשים את האמת

ד. הקריאה לעליה לא"י

ה. "אם הבנים שמה" - הסבר לשם הספר

פתיחה

א. תורה כמורשה

ב. ארץ ישראל כמורשה

ג. דברי עידוד ותוכחה לחלוצים שבונים את הארץ

עמודים 69-91

פרק ראשון - הצרות והבלי משיח

א. צרות הן סימן לביאת המשיח

ב. מדוע המשיח צריך לבוא על ידי ייסורים?

ג. אפילו הרשעים ייגאלו

ד. הקב"ה יעורר אותנו לחזור בתשובה רק אחרי שנשוב לארץ ישראל

ה. הגאולה תבוא בזמן של מצוקה גדולה ועניות

ו. דברי הודיה לאחינו שבארצות הברית על התמיכה שלהם

עמודים 92-133
(פרק ב', סימנים א-טו)

פרק שני - הפדות והגאולה

א. דרכי הגאולה

ב. מדוע תפילותינו על הגאולה עדיין לא נענו?

ג. גאולה על ידי יהודים חילוניים

ואף הציע למען קיום חזון האגודה להפוך את התורה והמצוות לנחלת האומה ולא לנחלת היחידים - להקים כוללים שיעסקו בסוגיות ציבוריות, אשר לצערנו עתה אין מי שידון בהם בעומקא דדינא.

הרב בצלאל גנז עמד על כך שמאז ומעולם ארץ ישראל היתה

בראש הכותרות, כמבואר בבית האבות ובדברי ה' למשה קודם יציאת מצרים. בדבריו סיפר על הרעיון שנפל במוחו בעת שראה פעם את בנין האו"ם, כי כל קיומו של אותו מוסד נעק - לא נברא אלא כדי להביא להסכמה אחת על הקמת המדינה היהודית, הסכמה אשר מאז כבר התחרטו עליה שוב ושוב, כהסכמת כורש בשעתו, ולא נוצרו אלא לצורך זה.

הגאון רבי יוסף צבי ברייער שליט"א, ראש ישיבת בעלזא בבית חלקיה ונכדו של בעל ההילולא פתח בהתייחסות למקטרגים העכשוויים ובאר, שישנם כאלו שקמים בבוקר ואומרים במקום 'מודה אני' - 'מוחה אני'... ולאחר מכן מחפשים על מה למחות. עוד סיפר מסביו בעל ההילולא זצ"ל הי"ד ומזכרונותיה של אמו - בת המחבר, אשר בכל מקומות גלותו בשנות המלחמה, היה הולך ודורש ברבים לברוח מארץ העמים ולעלות ארצה, והיו באים לביתו בני הקהילה ומוחים בו על דבריו, אך לא היה חוזר בו בשום אופן. וכן סיפר מהסכמות הצדיקים על ספרו ועל שיטתו הקדושה בחובת ישוב הארץ בימינו אנו.

לסיום נשא דברים **הרב משה אליהו בוסו שליט"א** על כך שהאמת אותה אנו משמיעים ברורה כשמש בצהריים, וכי מה אנו אומרים? פסוקי התורה ומדרשי חכמים! וכל החולקים לא בהשכל ידברו. אלא שאין דרכנו דרך המלחמה והפלגנות, כי אם 'בקש שלום ורדפהו', ואדרבה - מתוך השלום והאחדות בין כל חלקי העם, משם תצמח מלכות ה' בקרוב בימינו.

ואולי החשוב מכל, יותר מכל הדברים החמים שנאמרו, הוא יסוד הלימוד

הקבוע בספר הקדוש למשך השנה הקרובה על מנת לסיימו בהילולא של שנה הבאה, שנת השמונים להירצחו של המחבר הקדוש הי"ד, ואף חולקי **סימניות מהודרות ומיוחדות** ובהן חלוקה נוחה של הספר לפי חודשי השנה. ומכאן תצא הקריאה - כל מי שיפתח שיעור בספר הקדוש, יבורך בכל הברכות - יברכה ה' מציון!

סיון

תמוז

מנחם אב

אלול

תשרי

מרחשון

כסלו

טבת

אלול | אלול

אלול (ב)

אלול

אלול

תודתנו נתונה לרב משה ליכטמן על רשימת תוכן העניינים והחלוקה לחודשים

יודים מתפללים בשער הכותנה הישן

"שעריך" הם דופקים"

ותיקין בשער הכותנה בערכי שבתות וראשי חודשים

ב"ה זכינו שמוזה כמה שנים מתקיים בכל יום שישי מניין שחרית כותיקין בשער הר בית קרשני בהשתתפות עשרות אברכים ובני ישיבות, כהמשך למנהג ארץ ישראל שתוקן בימי הגאונים. בשנים האחרונות המניין מתקיים בשער הכותנה - המקום הנגיש הקרוב ביותר לקודש הקדשים מחוץ להר הבית, הידוע כמסוגל לישועה ומאות שנים שנהגו בני ירושלים לשפך יצחם בו. לאחר תפילת שחרית נאמר סדר תפילה קצר בנוסח שתיקנו הגאונים לומר במקום זה. הציבור מוזמן בכרמה להצטרף למניין מיוחד זה עם הגין החמה. כמנהג ישראל מזה אלף שנה. ויהי"ר שתישמע ישועתינו ויזכה לראות במהרה בבנין ביהמ"ק

"נוראות תענינו בעמדינו מול שער סלרותי נקשיב בבואינו בשער"

(מתוך פיוט שתיקנו הגאונים לומר בשערי הר הבית)

קו העדכונים של המנין בשער הכותנה: 079-607-7476
בעז"ה יתקיימו תפילות בשער הכותנה גם בפורים ובזמנים נוספים, עדכונים בקו.

בעזה"ת מתפשטת תופעת כינוסי תפילה לבקשת השראת השכינה בגאולתנו השלמה, ובפרט בימי ראש חודש. בכינוסים אלו נאמר סדר תפילה המיוסד על תפילה קדומה שנשלחה מירושלים לבעל המעבר יבק', ומיוסדת על פי מאמר חז"ל במדרש שמואל (פרשה יג) ובילקוט שמואל (א' רמז קו) ומובא ברש"י בהושע (ג ה), שאין מראין סימן גאולה לישראל עד שיחזרו ויבקשו שלשתן - מלכות שמים, מלכות בית דוד ובנין בית המקדש. בתחילתו הקדמת הודאה לה' יתברך, ותפילה שייזכו כל ישראל לבקש על כך בלב שלם. בסיום תפילת ראש חודש בשער הכותנה, אין מתאים מלומר תפילה זו, בקרבת המקום וקרבת הלב למקום קדש הקדשים.

- מזבחה חדש בציון תכין, ועולת ראש חדש נעלה עליו,
- ושעירי עזים נעשה ברצון,
- ובעבודת בית המקדש נשמח כלנו,
- ובשירי דוד עבדה הנשמעים בעירך,
- האמורים לפני מזבחה.
- אהבת עולם תביא להם, וברית אבות לבנים תזכור.
- והביאנו לציון עירך ברצה,
- ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם.

אין ישראל רואין סימן גאולה לעולם עד שיחזרו ויבקשו שלשתם (ילקוט שמעוני שמואל א רמז קו)

נוסה התפילה כפי שנאמר בכינוסים רבים לבקשת הגאולה

בס"ד

הודאה להשי"ת,

על שמירתו עלינו לכל אורך שנות הגלות המר:

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו: יאמרו גאולי ה' אשר נאלם מיד צר: ומאדצות קבצנו ממזרח וממערב מצפון ומנים: ויזכר להם בריתו וינחם כרחב חסדיו: ויהן אותם לרחמים לפני כל שוכיהם: ואף גם זאת בהיותם פארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפד בריתי אתם כי אני ה' אלקיהם: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו:

תפילה להשי"ת,

שיזכו כל ישראל לשוב ולבקש בלב שלם את ג' הבקשות:

אנא ה' מלא רחמים רחם נא עלינו, ותן בלבנו ובלב כל עמך ישראל לשוב אליך באמת ובלב שלם כאיש אחר בלב אחר, ויבקשו אותך ה' אלקינו, ואת מלכות בית דוד משיחך, ואת הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו:

כפתוב: אחר ישבו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו פאחרית הימים: ה' אלקים צבקות השיכנו האר פניך ונרשעה: ומחר לנאלנו גאלה שלמה למען שמך: הלא אתה תשוב תחנינו ועמך ישמחו כך: הושיענו ה' אלקינו וקבצנו מן הגוים להדות לשם קדשך להשתבח בתהלתך: לאהבה את ה' אלקיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חידך וארך ימיד לשכת על הארמה אשר נשבע ה' לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם:

בקשת גילוי כבוד מלכות שמים:

אבינו מלכנו, גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו עליוני כל חי ותמלוד אתה הוא ה' אלקינו מהרה לכדך על כל מעשיך בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך כפתוב ברכי קדשך: ימלה ה' לעולם אלקיך ציון לדר ודר, הללוהא:

בקשת מלכות בית דוד:

רבונו של עולם, הלא ידענו כי כוחר אתה כפן ישי, ובכן, שמחנו באלהינו הנביא עבדך, ובמלכות בית דוד משיחך, במהרה יבא ויגל לבנו, כפתוב: ועבדי דוד מלך עליהם, ורועה אחד יהיה לכלם ובמשפטי ילכו וחקתי ישמרו ועשו אותם: וישבו על הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב, אשר ישבו בה אבותיכם, וישבו עליה המה ובניהם ובני בניהם עד עולם, ודוד עבדי נשיא להם לעולם (יחזקאל לו):

בקשת בנין בית המקדש:

ועתה שמע אלקינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר פניך על מקדשך השמם למען ד' (דניאל ט) : אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד: כנה ביתך ככתחלה וכונן מקדשך על מכונו והראנו בכנינו ושמחנו בתקונו והשב שכנינתך לתוכו והשב כהנים לעבודתם ולויים לשרים ולזמרים והשב ישראל לגויהם ושם נעלה ונראה ונשתתה לפניך בשלש פעמי רגלינו ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו: ברוך ה' לעולם אמן ואמן: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגאלי:

קו האגודה: 079-607-3701